

**BØRNS
VILKÅR**

SAMMEN STOPPER VI SVIGT

TrygFonden

Status 2019
Svigt af børn i Danmark

Indhold

Forord	5
Resumé	6
Rapportens definition af svigt	11
Udvælgelseskriterier	12
Rapportens opbygning	13
Kapitel 1: Hjemmet og de nære omgivelser	14
Vold	16
Seksuelle krænkelser	22
Misbrugsfamilier	28
Konfliktfyldte skilsmisser	34
Mobning	40
Drab	46
Kapitel 2: Myndigheder og institutioner	48
Sygdomsramte familier	50
Hjemløshed	54
Børn i psykiatrien	58
Udsatte børns skolegang	66
Fejl i sagsbehandlingen af børnesager	72
Børn i asylsystemet	78
Kapitel 3: Det omgivende samfund	84
Griber vi ind?	86
Noter	90
Litteraturliste	106

Status 2019 Svigt af børn i Danmark

Status 2019

Svigt af børn i Danmark

Redaktør og analyseansvarlig: Sofie Stage
Redaktion: Kirsten Holm-Petersen og Marianne With Bindslev
Tekst og analyse: Sofie Stage, Cecilie Linding Fredberg, Louise Holbek Køningsfeldt, Sofia da Silva Figueiredo Andersen,
Mia Horup Petersen, Otto Lykketoft og Sofie Birch
Layout: bahnecreative
Infografik: Roar Lerche Studio
Tryk: Kailow
Forsidefoto: Adobe Stock

Rapporten er en del af et partnerskab mellem Børns Vilkår og TrygFonden

Forord

De fleste børn i Danmark vokser op med voksne, der sikrer dem omsorg samt en god og tryk barndom. Men der er også børn, der bliver svigtet af deres allernærmeste og vokser op i frygt og utryghed. Og der er børn, der ikke får den hjælp af myndighederne, de har brug for og krav på.

BørneTelefonen hos Børns Vilkår er hver dag i kontakt med børn, som svigtes. I 2018 var der eksempelvis 2.074 samtaler om vold, 2.125 samtaler om seksuelle krænkelser og 1.063 samtaler om misbrug. En del børn fortæller om krænkelser, som kan stå på længe, før voksne eller myndigheder griber ind – hvis nogen overhovedet reagerer.

FN's Børnekonvention fastslår, at børn har en række grundlæggende rettigheder – herunder retten til skolegang, retten til at blive inddraget og retten til beskyttelse mod vold, overgreb og udnyttelse. Børnekonventionen er omdrejningspunkt for Børns Vilkårs arbejde for at stoppe svigt af børn, fordi det har alvorlige konsekvenser, når basale behov for omsorg, tryk, beskyttelse og stimulation ikke opfyldes. Konsekvenserne af omsorgs-svigt kan være alt fra forsinket kognitiv udvikling, underudviklede følelsesmæssige kompetencer og fysiske skader til psykiske lidelser.

Børns Vilkår og TrygFonden har siden 2007 samarbejdet om at give flere børn mulighed for en tryk barndom. Som en del af dette partnerskab blev rapporten 'Svigt af børn i Danmark' udgivet i 2017 som den første af en række årlige rapporter, der formidler den aktuelle viden om omfanget af svigt af børn i Danmark set over tid.

Rapporten udkommer nu for tredje gang. Den medtager de nyeste undersøgelser, senest opdaterede opgørelser og ny forskning på børne- og socialområdet. I denne rapport formidles eksempelvis ny viden om børn i misbrugsfamilier. Et område, der som flere af de øvrige områder, er sparsomt belyst. Vi håber, denne rapport vil tilskynde de centrale forskningsinstitutioner i Danmark til at forbedre datagrundlaget og øge forskningsindsatsen.

Vi håber dog først og fremmest, at rapporten vil bidrage til, at politikere, myndigheder og andre organisationer på børne- og socialområdet får et bedre grundlag for at sætte ind over for svigt af børn.

Vi vil gerne takke seniorforsker Mette Lausten fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, som har læst rapporten og givet konstruktive kommentarer. En tak også til Alex Kastrup Nielsen, faglig chef i TUBA, for gode drøftelser om børn i misbrugsfamilier.

God læselyst.

Venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør i Børns Vilkår

Gurli Martinussen
Direktør i TrygFonden

Resumé

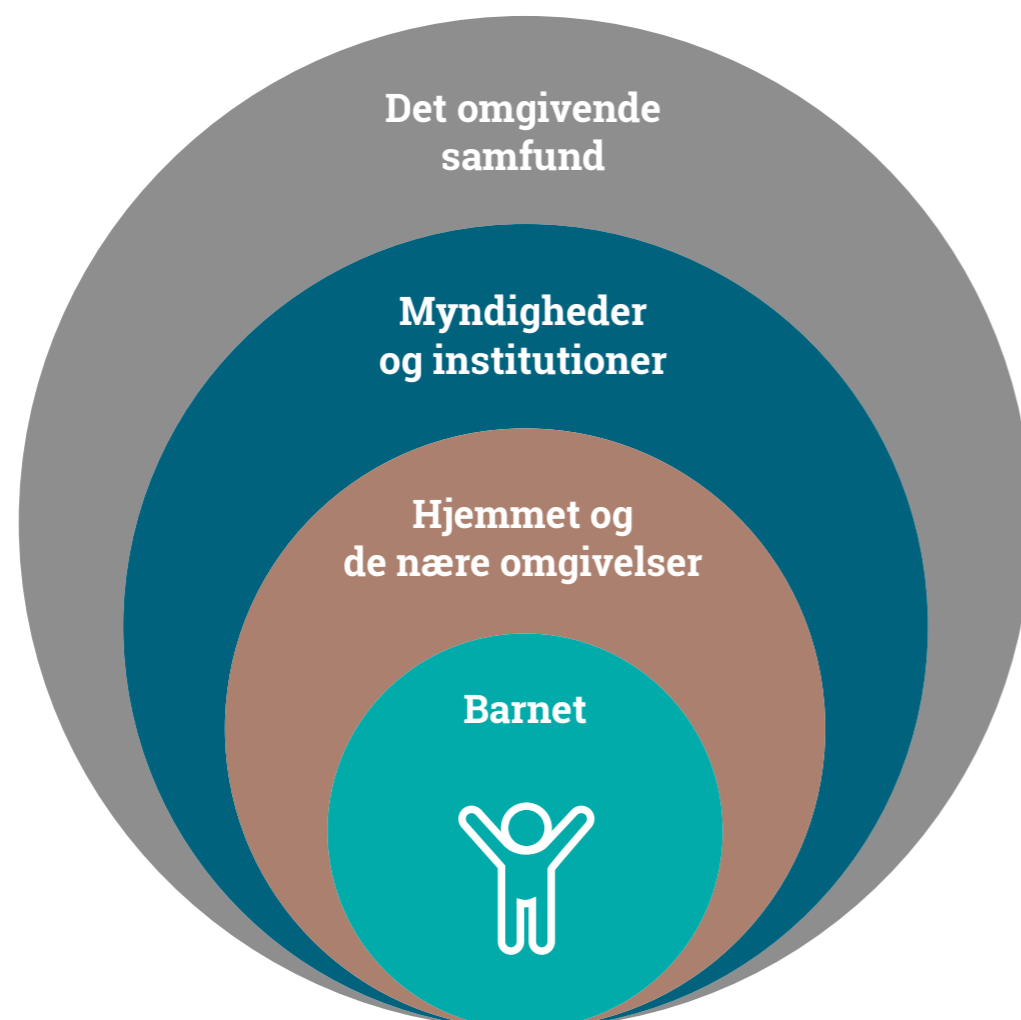
Denne rapport belyser omfanget af 13 former for svigt af børn og giver et billede af de problemer, der er i forhold til børns beskyttelse, trivsel og udvikling. De 13 former for svigt har et meget forskelligt omfang. Nogle svigt berører en stor gruppe af børn, mens andre kun rammer ganske få. En del børn, som udsættes for svigt, har meget komplekse problemer, der omfatter flere former for svigt. Denne sidste gruppe med komplekse problemer vil figurere i en række af de statistikker og opgørelser, rapporten præsenterer. Disse børn er i en særligt udsat position.

Udvælgelseskriterierne for de svigt, som rapporten belyser, er, at barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling bliver krænket, og at voksne svigter deres ansvar.

Rapporten skelner mellem tre arenaer, hvor børn kan opleve svigt:

- **Hjemmet og de nære omgivelser**
- **Myndigheder og institutioner**
- **Det omgivende samfund**

Forholdene i hver enkelt arena og samspillet mellem dem er afgørende for at beskytte børn og sikre deres ret til et trygt og godt børneliv.¹

Svigt i hjemmet og de nære omgivelser

Hjemmet, familien og de nære omgivelser som daginstitutioner og skolen har den største indflydelse på et barns beskyttelse, trivsel og udvikling. Det er her, barnet bør få den omsorg, kærlighed og stimulering, der sikrer, at barnet udvikler sig optimalt. Relationerne til forældre, søskende, lærere, pædagoger og jævnaldrende spiller en afgørende rolle. De svigt, der finder sted i hjemmet og de nære omgivelser, har derfor de mest alvorlige konsekvenser. Det gælder både i forhold til det oplevede børneliv nu og her og i forhold til at få et velfungerende voksenliv sidenhen. Vi ved dog fra statistikker, opgørelser og forskning, at langt fra alle børn har et trygt og stimulerende hjemmemiljø.

De seneste undersøgelser af omfanget af vold viser, at hvert sjette barn i Danmark har været udsat for fysisk vold i hjemmet. Hvert 11. barn har været udsat for grov vold. Undersøgelser af omfanget af psykisk vold peger på, at mindst 5 pct. har været udsat for psykisk vold i deres barndom. I en undersøgelse fra 2016 blandt børn i 7. klasse svarer 17 pct., at de har oplevet forskellige former for psykisk vold.

Det samlede antal børn, der er registreret som ofre for anmeldelser af fysisk vold, er steget markant de seneste år – fra 3.292 børn i 2014 til 6.165 børn i 2018. Det svarer til en stigning på 87 pct. Antallet af sager i børnehusene er steget fra 516 sager i 2014 til 1.270 sager i 2017. Fra 2016 til 2017 er der sket et fald i antallet af børn, som er flyttet på krisecenter – fra 1.943 børn i 2016 til 1.649 børn i 2017.

En større spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse viser, at 16 pct. af piger på dette klassetrin har oplevet uønskede seksuelle hændelser med blottelse eller berøring, mens det er tilfældet for 7 pct. af drengene i forhold til berøring og 8 pct. i forhold til blottelser. 7 pct. af pigerne har oplevet uønsket forsøg på eller gennemført samleje og det samme gælder for 5 pct. af drengene. Krænkelserne begås både af voksne og jævnaldrende.

Digitale krænkelser som deling af intime billeder uden samtykke, grooming og trusler af seksuel karakter er udbredt blandt børn og unge. En undersøgelse fra 2018 viser, at 24 pct. har oplevet rygtespredning på nettet om deres seksuelle adfærd, 9 pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder. 8 pct. har modtaget seksuelle trusler på nettet fra unge på deres egen alder.

Antallet af børn, der var ofre for anmeldte seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser, er steget markant de seneste år fra 560 i 2014 til 1.237 i 2018. Antallet af børn, der var ofre for anmeldte blufærdighedskrænkelser var 1.343 i 2018, hvilket er udtryk for en stigning på 64 pct. siden 2015.

I gennemsnit oplever et barn i hver klasse, at de voksne i hjemmet drikker for meget. Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 blandt børn i 5. og 8. klasse. Undersøgelsen viser, at børn, der angiver, at der er alkoholproblemer i hjemmet, trives dårligere både fysisk og psykisk end deres jævnaldrende. De har væsentligt oftere end andre børn hovedpine og mavepine og oplever oftere svimmelhed og at være kedede af det, irritable, nervøse eller at have svært ved at falde i søvn. 15 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet føler sig tit eller meget tit ensomme. Det samme gælder for 7 pct. blandt andre børn. Børnene forventer desuden i højere grad end deres jævnaldrende at få et dårligt voksenliv.

Da undersøgelser af omfanget af børn i misbrugsfamilier, som den fra Børns Vilkår, foretages relativt sjældent og usystematisk, er vidensgrundlaget usikkert. Viden om børn i familier med stofmisbrug er endnu mere sparsom. Der findes således ikke større undersøgelser om det faktiske antal børn, som vokser op i familier med stofmisbrugsproblemer.

I 10-15 pct. af alle skilsmisser har forældrene alvorlige konflikter, der indebærer, at de voksne gentagne gange har skullet have deres skilsmissesag behandlet i det forhenværende Statsforvaltningen, byretten, landsretten eller fogedretten – en andel, der i flere år har været stabil. Mens der i de seneste år er sket et fald i antallet af sager i Statsforvaltningen om samvær, forældremyndighed og bopæl, er andelen af sager, hvor Statsforvaltningen har truffet afgørelse om samvær, steget. Også antallet af sager om forældremyndighed og bopæl, som Statsforvaltningen sender videre til afgørelse i retten, er steget. Der har ligeledes været en stigning i antallet af sager om forældremyndighed, samvær og bopæl, der havner i fogedretten.

Andelen af børn, som oplever mobning, er faldet markant de seneste 20 år fra 25 pct. i 1998 til 5 pct. i 2018. Til gengæld fylder digital mobning mere i det samlede billede af mobning. Skolebørnsundersøgelsen 2018 viser, at 2 pct. af børn på 5., 7. og 9. klassetrin har oplevet at blive mobbet på nettet. En anden undersøgelse fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2018 peger på, at andelen af børn, som oplever digital mobning, stiger med alderen. Denne undersøgelse viser, at blandt 11-årige har 5 pct. oplevet mobning på de sociale medier/via mobiltelefon mindst en gang, mens det gælder for 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige.

Siden 1990'erne er antallet af drab i Danmark cirka halveret, men dette fald gælder ikke for drab på børn. I 2018 blev fem børn dræbt. Der er mange forskellige motiver og omstændigheder bag drab på børn. En dansk undersøgelse viser dog, at drab på børn ofte begås af en forælder i forbindelse med et familiedrama, der har udløst voldsom jalousi eller vrede.

Svigt hos myndigheder og i institutioner

Når et barn svigtes af sine nærmeste voksne, har skole og dagtilbud samt de sociale myndigheder ansvar for at træde til. Det er afgørende for at forhindre gentagne svigt, og for at sikre at barnet bliver beskyttet mest muligt.

Selv mordstanker og selvmordsforsøg er overrepræsenteret blandt børn i familier med alvorlig sygdom. 23 pct. af unge i familier med alvorlig sygdom har således overvejet selvmord mod 15 pct. af deres jævnaldrende, der ikke har oplevet alvorlig sygdom i familien. Børn af forældre med psykiske lidelser har 2,5 gange højere risiko for at forsøge selvmord. Børn, som ikke har talt med nogen om sygdommen i familien, har oftere forsøgt selvmord end børn, som har talt med nogen om deres situation.

Børn i familier med sygdom har ofte svært ved at finde nogen at tale med om deres situation. En undersøgelse fra 2013 blandt børn og unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller død i deres nærmeste familie, viser, at 41 pct. ikke har fortalt deres forældre, hvor kede af det de er. 32 pct. angiver, at de synes, det er svært at tale med deres forældre om sygdomssituationen, og kun 27 pct. angiver, at lægerne og sygeplejerskerne har spurgt dem, hvordan de har det. En ph.d.-afhandling fra 2017 viser, at sundhedspersonale er i tvivl om, hvordan de skal spørge ind til alvorligt syge patienters børn. De føler sig ikke godt nok klædt på til at inddrage børnene optimalt.

I 2017 blev der ved den seneste hjemløsetælling i uge 6 registreret 39 børn og unge under 18 år, der befandt sig i en hjemløshedssituation. Det er et fald siden 2009, hvor der blev registreret 200 hjemløse børn. Hjemløsetællingen peger dog på, at der siden sidste hjemløsetælling i 2015 er observeret flere hjemløse kvinder, som har daglig omsorg for børn.

I 2017 havde 18 pct. af de hjemløse kvinder daglig omsorg for et barn. I 2015 var andelen 11 pct. I samme periode er antallet af hjemløse kvinder også steget. Desuden er der sket mere end en fordobling i antallet af hjemløse unge mellem 18 og 24 år - fra 633 i 2009 til 1.278 i 2017.

I 2017 var der 31.849 patienter i børne- og ungdomspsykiatrien. Det er en stigning på 51 pct. siden 2010 og harmonerer med, at en stigende andel børn kæmper med psykisk mistrivsel. Set i forhold til antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien er andelen af fikseringer og/eller fysisk magtanvendelse næsten halveret siden 2016.

Ventetiden til første kontakt i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet markant fra 77 til 22 dage i perioden 2010-2017. Det seneste år er der dog sket en lille stigning, hvilket betyder, at ventetiden i 2018 var 24 dage. I perioden 2010-2017 er den gennemsnitlige indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien faldet med 13 dage. I samme periode er andelen af genindlæggelser steget fra 15,4 pct. til 20,6 pct.

Sammen med den sociale indsats er skolegang og uddannelse afgørende, når en positiv udvikling i udsatte børn og unges livsforløb skal understøttes. I Danmark har børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, gennemsnitligt en dårligere skolegang end ikke-udsatte børn. Deres skolegang er oftere præget af ustabilitet i form af højere fravær og flere perioder helt uden undervisning. Gruppen af udsatte børn og unge får også et mindre fagligt udbytte af deres skolegang end deres jævnaldrende, som ikke er udsatte. Kun lidt over halvdelen af udsatte børn og unge tager 9. klasses afgangsprøve, og blandt dem, der tager afgangsprøven, markerer de udsatte unge sig ved i gennemsnit at få cirka to karaktertrin lavere ved afgangsprøven end deres jævnaldrende, som ikke er udsatte.

Mangelfuld dokumentation gør det vanskeligt at vurdere effekten og kvaliteten af de sociale myndigheders arbejde. Tilgængelige, ufyldstgørende data peger dog på, at der i forhold til sagsbehandling af børnesager er manglende overensstemmelse mellem lovens krav og kommunernes praksis – for eksempel i forhold til at udarbejde børnefaglige undersøgelser, afholde børnesamtaler, udarbejde handleplaner og føre tilsyn. Samtidig viser en undersøgelse fra 2018, at færre anbragte børn, sammenlignet med tidligere, føler, at de er blevet taget med på råd inden beslutningen om deres anbringelse – det gælder børn i alle aldersgrupper.

De sociale myndigheders indsats er blevet kritiseret fra flere centrale instanser. Folketingets Ombudsmand har på baggrund af indblik i to kommuners spareplaner advaret om, at økonomi bliver en trussel mod børnenes retssikkerhed. Statsrevisorerne har i 2016 kritiseret Social- og Indenrigsministeriet for, at kommunernes sagsbehandling i mange sager ikke overholder lovens krav, og at ministeriet efter ti års indsats ikke kan dokumentere, at kommunernes sagsbehandling i forhold til anbringelse af børn er blevet bedre.

Forskning tyder også på, at plejeforældre ikke i alle tilfælde får den lovpligtige efteruddannelse, og 17 pct. mener, at de ikke får tilstrækkelig støtte og supervision til at varetage opgaven som plejeforældre.

Da data om børn i asylsystemet er sparsom, er det vanskeligt at følge, hvordan det står til med asylbørn og at følge udviklingen over tid. Tal fra 2018 viser dog, at der er færre børn i asylsystemet end i 2017, men at længden af den tid, hvor børnene bor på asylcentre, fortsætter med at stige. Det betyder, at børn under 18 år i asylsystemet nu i gennemsnit opholder sig 853 dage på et eller flere asylcentre, hvilket er tæt på tre gange så lang tid som i 2016. Pr. 10. marts 2019 var 134 børn desuden indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark. Et opholdssted for asylansøgere, der ikke har udsigt til at opnå lovligt ophold i Danmark, udlændinge på tålt ophold og udlændinge, der er udvist af landet. Disse børn venter på at rejse ud af Danmark.

Forskning viser, at lange ophold på asylcentre forøger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene så alvorligt, at det vil have konsekvenser for deres liv som voksne. En rapport fra Dansk Flygtningehjælp fra 2018 peger på, at asylbørn ikke får den samme hjælp som danske børn, selvom de er omfattet af serviceloven.

Svigt fra det omgivende samfund

Når børn svigtes af deres nærmeste, har voksne med mistanke eller kendskab til svigtet pligt til at underrette de kommunale myndigheder. Voksne, der arbejder professionelt med børn, har skærpet underretningspligt. Myndigheder, der modtager en underretning, skal vurdere den inden for 24 timer og skal undersøge sagen med henblik på beskyttelse af barnet. Dog tyder det på, at børn i Danmark risikerer at være utilstrækkeligt beskyttet, da 47 pct. af befolkningen ikke kender til underretningspligten. Det viser en undersøgelse fra 2017.

Der er sket en stor stigning i antallet af underretninger. I 2015 modtog kommunerne 96.592 underretninger, mens tallet i 2017 var steget til 117.420 underretninger. Samtidig viser statistikken, at 40 pct. af de børn, hvor der i 2015 blev foretaget en underretning om vold og seksuelle overgreb, ikke har fået tildelt støtte, anbringelse eller en foranstaltning efter serviceloven i løbet af 2015 og 2016.

Rapportens definition af svigt

FN's Børnekonvention fastslår, at børn har en række grundlæggende rettigheder, herunder retten til skolegang, retten til at blive inddraget og retten til beskyttelse mod vold, overgreb og udnyttelse. Børnekonventionen er omdrejningspunkt for Børns Vilkårs arbejde for at stoppe svigt af børn, fordi det har alvorlige konsekvenser, når basale behov for omsorg, tryghed, beskyttelse og stimulation ikke opfyldes. Konsekvenserne af omsorgssvigt kan være alt fra forsinket kognitiv udvikling, underudviklede følelsesmæssige kompetencer og fysiske skader til psykiske lidelser.²

Børns sårbarhed, robusthed og påvirkelighed – deres resiliens – varierer. Men svigt, som sker tidligt i børns liv, giver en dårligere prognose for barnets udvikling end svigt, som sker senere i livet. Svigt, som begås af barnets allernærmeste voksne i en lang periode og med stor voldsomhed, har de mest alvorlige konsekvenser.³

Et barn færdes i mange forskellige arenaer og miljøer, som alle bør have en beskyttende og udviklende funktion for barnet. Det er miljøer, som barnet færdes i til daglig – familien, daginstitutionen, skolen og fritidsinstitutioner/-organisationer – som er præget af personlige relationer med direkte indflydelse på barnets trivsel og udvikling. Hjemmet og de nære omgivelser har den største indflydelse på barnets trivsel, udvikling og beskyttelse. Det er her, barnet vanligtvis får den nødvendige omsorg, kærlighed og stimulans, så barnet udvikler sig i et trygt miljø gennem hele barndommen.

Når et barn svigtes af sine nærmeste voksne, har dagtilbud og skole samt de sociale myndigheder ansvar for at træde til. Det er afgørende for, at gentagne svigt forhindres, og for at barnet bliver beskyttet bedst i forhold til de konsekvenser, svigtet fra de nærmeste kan have for barnet på både kort og langt sigt.

Det omgivende samfund indeholder formelle og uformelle samfundsinstitutioner, der er ansvarlige for at skabe gode rammevilkår for børn. Det gælder lovgivning, politiske beslutninger og økonomiske prioriteringer, mens kulturelle forhold har betydning for, hvordan der tages ansvar for børn.

Forholdene i og samspillet mellem de forskellige arenaer er afgørende for at beskytte børn optimalt og sikre deres ret til et godt børneliv. Et barn, der først svigtes af de nærmeste og derpå svigtes af myndigheder, institutioner og det omgivende samfund, er særligt udsat, fordi varigheden af et svigt forlænges, og barnets rettigheder krænkes.

Udvælgelseskriterier

Børns Vilkår og TrykFonden vil med denne rapport belyse omfanget af en række svigt, som krænker barnets ret til en tryk barndom, og som kunne være forhindret, hvis voksne omkring barnet havde handlet anderledes. For at kunne anskueliggøre hvordan det står til med svigt af børn i Danmark, er et af udvælgelseskriterierne, at svigtet er målbart og dokumenteret i et vist omfang.

De 13 svigt, som behandles i denne rapport, har følgende tre fællestræk:

1. Barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling krænkes

Med udgangspunkt i FN's Børnekonvention præsenterer rapporten alvorlige svigt, som truer børns ret til beskyttelse, trivsel og udvikling. Det er rettigheder, der er indarbejdet i den danske lovgivning, og som er universelle. Krænkes disse rettigheder, kan barnet være udsat for omsorgssvigt. Fokus er primært på barndommen. Det betyder, at der er potentielle svigt i form af risikofaktorer og udsathed, der giver udslag på længere sigt, som ikke behandles i denne rapport. Eksempler på dette kan være barnets sundhedstilstand, forældres socioøkonomiske baggrund og arbejdsmarkedstilknytning - faktorer som kan have indflydelse på, hvordan barnet klarer sig i voksenlivet.

2. Voksne svigter deres ansvar

Det andet kriterium for udvælgelsen af de svigt, som rapporten belyser, er, at en eller flere voksne er ansvarlige for det svigt, der begås. Det kan være nære voksne, der begår overgreb. Det kan være læreren, der ikke griber ind over for mobning i klassen. Det kan være professionelle voksne, myndigheder og det omgivende samfund, der undlader at gribe ind eller på anden måde svigter deres ansvar for at sikre børnenes ret til trivsel, beskyttelse og udvikling.

3. Svigtet er målbart

Rapportens formål er at gøre status over den nuværende situation for børn i Danmark. Rapporten vil derfor bestræbe sig på at belyse svigt, som er målbare, og som kan dokumenteres, og vil år for år præsentere nye tal og opdaterede opgørelser, dér hvor ny forskning på børne- og socialområdet er kommet til.

Det gælder dog for de fleste svigt, at de er omgærdet af et vist mørketal. De færreste svigt kan belyses med data fra en enkelt kilde. Derfor anvendes forskellige datakilder, opgørelser og forskning, som hver især kan belyse aspekter af det pågældende svigt og tilsammen give et bud på, hvordan det står til. Det betyder også, at definitionen af hvert svigt kan variere fra kilde til kilde. I rapporten gøres det løbende klart, hvilken definition konklusionerne bygger på - enten i teksten eller i noter. Det gælder desværre for flere af de svigt, rapporten beskriver, at viden er ufuldstændig. Alligevel er disse svigt medtaget i rapporten, da det er vigtigt at pointere, at der samfundsmæssigt set er 'blinde vinkler' i forhold til at følge en udvikling inden for disse områder.

Rapportens opbygning

Med afsæt i de valg og fravalg, som afgrænsningskriterierne medfører, belyser rapporten 13 typer af svigt af børn i Danmark.⁴

I rapportens tre kapitler findes citater fra børn, som har henvendt sig til BørneTelefonen i 2018 eller i anden sammenhæng har været i kontakt med Børns Vilkår. Citaterne er for størstedelen uredigerede og står, som børnene selv har fortalt eller skrevet dem. Enkelte steder er citaterne dog justeret, hvis den oprindelige version kunne afsløre et barns identitet, eller hvis citatet var svært at forstå.

Kapitel 1: Hjemmet og de nære omgivelser

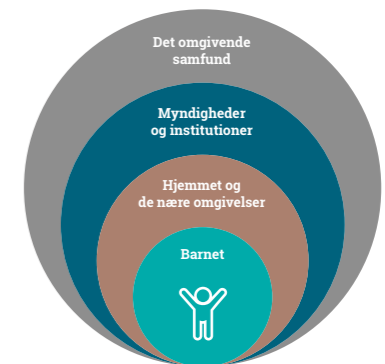
Vold
Seksuelle krænkelser
Misbrugsfamilier
Konfliktfyldte skilsmisser
Mobning
Drab

Kapitel 2: Myndigheder og institutioner

Sygdomsramte familier
Hjemløshed
Børn i psykiatrien
Udsatte børns skolegang
Fejl i sagsbehandling af børnesager
Børn i asylsystemet

Kapitel 3: Det omgivende samfund

Griber vi ind?

"Da jeg var mindre, slog mine forældre meget, jeg blev mobbet i skolen og havde selvmordstanker. I stedet for at hjælpe sagde mine forældre, det var min egen skyld, og at jeg bare skulle tage mig sammen. De stoppede med at slå, da jeg var 15, men deres opførsel er de ikke færdige med..."

Pige, 17 år, til BørneTelefonen

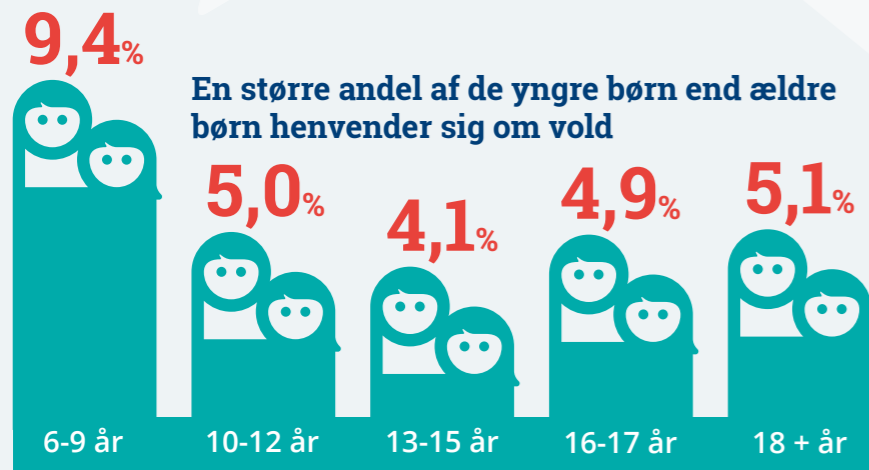

Kapitel 1:

Hjemmet og de nære omgivelser

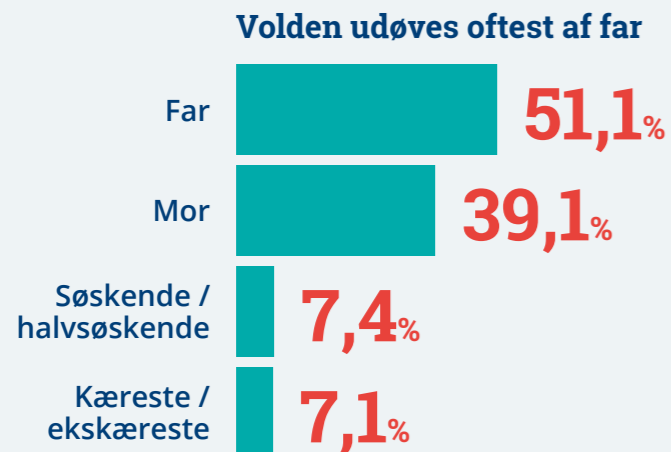
2.074 samtaler
på BørneTelefonen i 2018 handlede om vold
1.743
om fysisk vold **756**
om psykisk vold

Fleere af samtalerne handlede både om fysisk og psykisk vold, hvorfor det samlede antal er mindre end de to typer af samtaler lagt sammen.

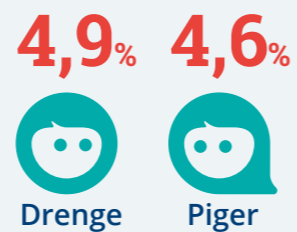
En større andel af de yngre børn end ældre børn henvender sig om vold

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Volden udøves oftest af far

Både piger og drenge henvender sig om oplevelser med vold

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Oversigt over hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst udøver den fysiske eller psykiske vold. Da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

Eksempler på, hvad børnene fortæller, de bliver udsat for

- BLIVER SLÅET MED ET JERNRØR
- BLIVER PSYKISK NEDGJORT
- BLIVER TRUET MED TÆSK
- BLIVER IGNORERET DERHJEMME
- FÅR MAVEPUSTERE OG LUSSINGER
- FÅR SLÅET HUL I HOVEDET, SÅ DET BLØDER KRAFTIGT
- BLIVER SMIDT NED I GULVET
- SKAL VENTE FLERE TIMER UDENFOR I SNEVEJR I KORTE ÆRMER
- FÅR SLAG MED BÆLTER OG KÆPPE
- BLIVER SLÅET OG SPARKET
- BLIVER PISKET MED TYKKE LEDNINGER
- BLIVER SLÅET MED HØJHÆLEDE SKO

Vold

"Jeg bliver slået af min mor tit. Jeg blev slået i går og i dag her for et par minutter siden, hvor hun holdt mit hår, [gav] mig en lussing, og holdt mig hårdt fast på armen. Ærligt, så vil jeg bare dø. Kan ikke mere."

Dreng, 10 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Vold mod børn er et emne med stor bevågenhed, og der eksisterer en del viden om omfanget af børn, som udsættes for vold, særligt omfanget af voldsramte børn og unge i udskolingsalderen. Disse større undersøgelser udgives dog ikke jævnligt og kan variere i undersøgelsesdesign, så sammenligning vanskeliggøres. Undersøgelserne belyser særlige aldersgrupper, og der er sparsom viden om omfanget af vold mod yngre børn. Der findes flere årlige statistikker på området – herunder antallet af sager i børnehusene, antallet af anmeldte voldsovergreb mod børn, samt antallet af børn med ophold på krisecenter. Disse kan delvist kaste lys over omfanget og udviklingen af vold mod børn også mod de yngste. Disse data kan dog kun give en indikation på omfanget af voldsramte børn og siger i højere grad noget om opsporings- og anmeldelsestendenser.⁸ Det samme gør data fra Børnehusene, som også bærer præg af, at ikke alle kommuner er lige gode til at bruge børnehusene, hvilket Ankestyrelsen har påpeget.⁹

Sådan står det til

Hvert sjette barn har været udsat for fysisk vold i hjemmet, og mindst 5 pct. oplever psykisk vold. Antallet af børn, der er ofre for anmeldte voldsforbrydelser, er steget betydeligt de seneste år. Antallet af børn, der var på krisecenter i 2017, er faldet.

- Hvert sjette barn har været udsat for fysisk vold i hjemmet. Blandt børn i 7. klasse har hvert fjerde været udsat for mindre grov vold. Hvert 11. barn har været udsat for grov vold.⁵
- Blandt 24-årige har 5 pct. været udsat for psykisk vold i deres barndom. Det viser forskning fra 2013.⁶ En undersøgelse fra 2016 blandt børn i 7. klasse viser, at 8 pct. har oplevet negative ikke-fysiske reaktioner fra de voksne i hjemmet ved en konflikt med barnet, 10 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mod søskende fra voksne i hjemmet, og 4 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mellem de voksne i hjemmet. Undersøgelsen blandt børn i 7. klasse viser, at i alt 17 pct. har oplevet psykisk vold.⁷
- Det samlede antal børn, der er registreret som ofre for anmeldelser af fysisk vold, er steget markant de seneste år – fra 3.292 børn i 2014 til 6.165 børn i 2018. Det svarer til en stigning på 87 pct. Antallet af sager i børnehusene om fysisk voldelige overgreb er også steget – fra 516 sager i 2014 til 1.270 sager i 2017.
- Antallet af børn på krisecentre er faldet fra 1.943 i 2016 til 1.649 i 2017. Dermed er antallet på niveau med 2015, som var det år, hvor færrest børn var på krisecenter i årene 2010-2016.

Derfor er vold et svigt

Vold mod børn er udbredt i Danmark. Det vidner de 2.074 samtaler om, som der var på BørneTelefonen i 2018 om vold. Forskning viser, at vold kan medføre angst, ensomhed, depression, spiseforstyrrelser, selvmordstanker og skyldfølelse hos barnet, og at vold kan hæmme børn i deres sociale liv og faglige udvikling.¹⁰ Nogle forskere peger på, at psykisk vold kan have større konsekvenser end fysisk vold – eksempelvis er selvmordstanker og selvmordsforsøg overrepræsenteret blandt børn, der har været udsat for psykisk vold.¹¹

Forskning viser også, at det kan være lige så skadeligt at være vidne til vold i familien som selv at blive udsat for vold. Følger af vold i familien kan være alt fra somatiske til psykiske reaktioner, og der er en statistisk sammenhæng mellem vold i familien og ringere trivsel, dårligere skolepræstationer, kroniske sygdomme, ringere livspotentiale og tidligere død.¹² Samtaler på BørneTelefonen viser, at børn ofte forsøger at dække over vold i hjemmet ved for eksempel at undlade at gå i bad efter idræt. Nogle børn bliver holdt hjemme af forældrene, indtil sår og blå mærker er væk. Vi hører, at mange børn påtager sig skylden for volden ved at sige, at de er kommet til at gøre deres forældre vrede. Børn, der har vold tæt inde på livet, fortæller, at de konstant er bange for, hvornår volden vil ramme igen, og de oplever, at voksne ikke lytter til dem eller tror på dem, når de fortæller om volden.

Det mener vi

Der er brug for en plan for, hvordan vi forebygger og stopper vold mod børn i Danmark. Der har med Overgrebspakken fra 2013 og Børnerettighedspakken fra 2017 været en række regeringsinitiativer på dette område, ligesom Folketinget netop har gjort psykisk vold ulovligt. Men data viser, at børn stadig udsættes for vold og mishandling. Derfor skal vi indføre en målsætning om helt at stoppe vold mod børn og fortsætte de forebyggende initiativer, indtil målsætningen er nået. Når vold mod et barn bliver anmeldt, skal der ikke gå mere end syv dage, før barnet bliver afhørt. Herudover skal kommunernes anvendelse af børnehusene gennemgå et eftersyn, og finansieringen laves om.

Fakta

Mange børn udsættes fortsat for vold – fysisk såvel som psykisk

29 pct. af børn i 7. klasse har været udsat for en eller anden form for vold i hjemmet. Det viser en rapport fra Børnerådet fra 2016. 28 pct. af børnene, svarende til hvert fjerde barn, har ifølge undersøgelsen været udsat for mindre grov vold og 9 pct. har været udsat for grov vold som at blive slået med knytnæve, genstande eller spark, svarende til hver 11. barn.¹³

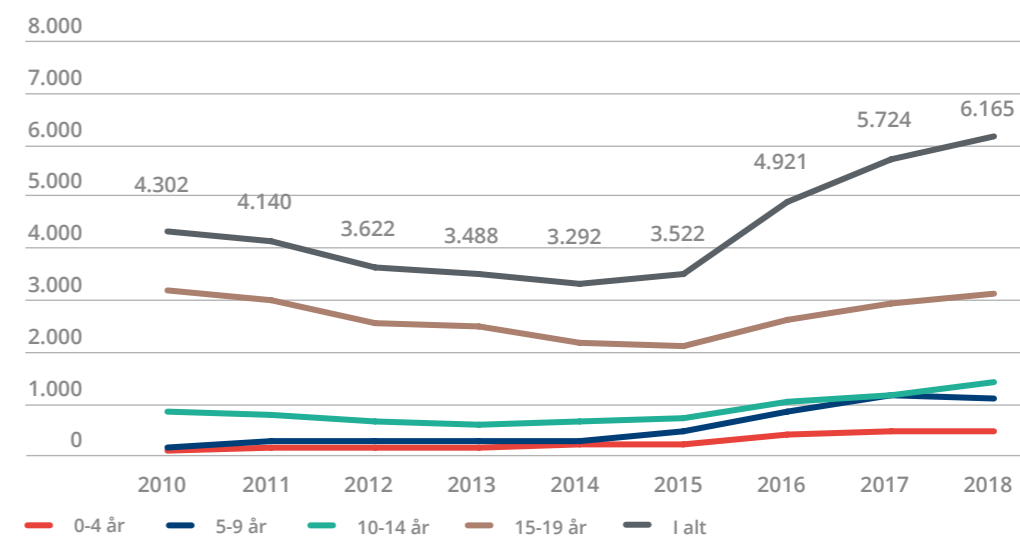
I 2016 foretog SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd¹⁴ en lignende undersøgelse blandt unge i 8. klasse, som viste, at 17 pct. af børn på dette klassetrin, svarende til hvert sjette barn, var blevet udsat for vold i hjemmet i løbet af det seneste år.¹⁵ Seks år tidligere, i 2010, foretog forskningscentret en sammenlignelig undersøgelse, som viste, at 20 pct. af eleverne i 8. klasse havde været udsat for fysisk vold.¹⁶ Disse to større undersøgelser tyder på, at der fra 2010-2016 er sket et mindre fald i omfanget af fysisk vold i hjemmet hos børn i udskolingsalderen.

I marts 2019 vedtog Folketinget en lovændring, der gør psykisk vold strafbart med op til tre års fængsel. På BørneTelefonen udgør psykisk vold mere end en tredjedel af samtalerne om vold. Børn beretter blandt andet om systematisk og vedvarende nedgørelse, om at blive truet i hjemmet og om at få indskrænket deres personlige frihed med længerevarende stuearrest. Forskning fra 2013 peger på, at omkring 5 pct. af 24-årige har været udsat for psykisk vold i deres barndom.¹⁷ I undersøgelsen fra Børnerådet fra 2016 svarer 17 pct. af børnene i 7. klasse, at de har været udsat for psykisk vold. Det dækker over, at 8 pct. har oplevet negative ikke-fysiske reaktioner fra de voksne i hjemmet ved en konflikt med barnet, at 10 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mod søskende fra voksne i hjemmet, og at 4 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mellem de voksne i hjemmet.¹⁸

Kilder: Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag; Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Korzen, S. m.fl. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Christoffersen, M., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 9 (1), 149-156.

Figur 1: Antal børn, der var registreret som ofre for voldsforbrydelser, 2010-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.¹⁹

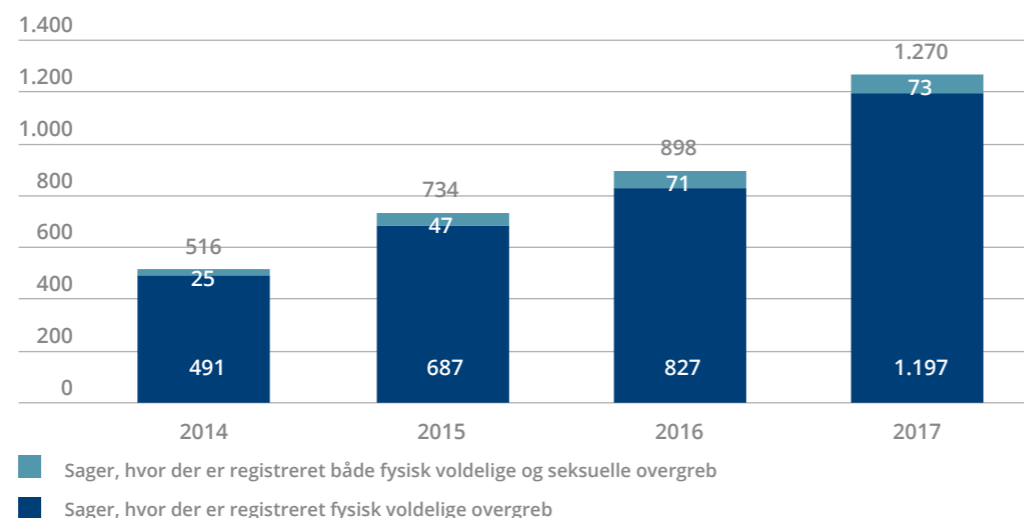
6.165 børn var i 2018 ofre for en anmeldt voldsforbrydelse

Af figur 1 fremgår det, at der i perioden 2010-2014 er sket et fald i antallet af børn, der var ofre for anmeldte voldsforbrydelser. Fra 2014 til 2018 er antallet af ofre i alderen 0-19 år dog steget med 87 pct.²⁰ Ser man nærmere på udviklingen inden for de forskellige aldersgrupper, ses det, at der i perioden 2010-2018 er sket en markant stigning i antallet af børn under ti år, der har været ofre for vold – fra 252 ofre i 2010 til 1.611 ofre i 2018. Det svarer til en stigning på 539 pct.

Fortsat stigning i antallet af sager i børnehusene

Figur 2 viser udviklingen i antallet af afsluttede sager i de fem børnehuse i perioden 2014-2017 om henholdsvis fysisk voldelige overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb. Alene fra 2016 til 2017 er antallet af sager om voldelige overgreb steget med omkring 40 pct.²² Ifølge blandt andet Socialstyrelsen er det ikke muligt på baggrund af data at afdække, hvorvidt stigningerne skyldes, at kommunerne er blevet bedre til at opspore børn, der er udsat for overgreb, at kommunernes kendskab til børnehusene er øget, eller om stigningerne skyldes andre forhold.²³

Figur 2: Antal afsluttede sager i børnehusene²¹ om vold, 2014-2017

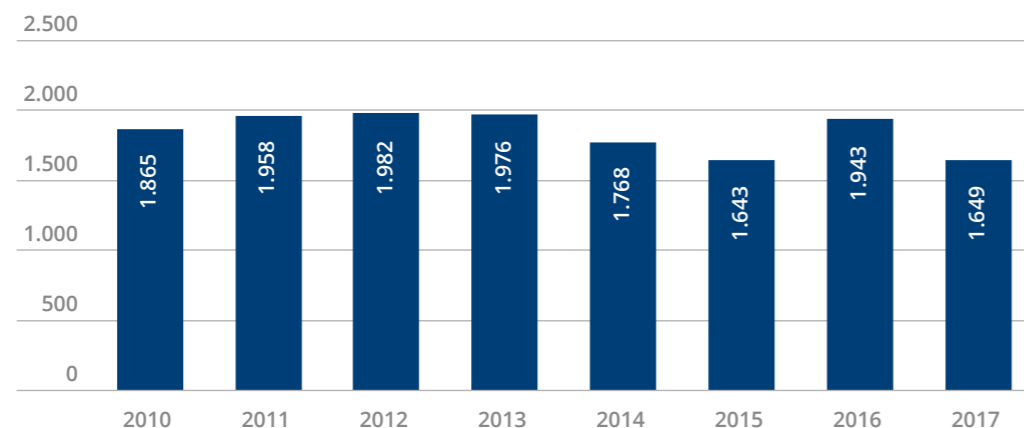

Kilde: Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

1.649 børn havde ophold på et krisecenter i 2017 – et fald på 15 pct. siden 2016

Som det fremgår af figur 3, er der fra 2016 til 2017 sket et fald i antallet af ophold på krisecentre, som involverede børn. Dermed er niveauet omtrent det samme som i 2015, som var det år, hvor færrest børn var på krisecenter i årene 2010-2016.

Figur 3: Antal børn på krisecenter, 2010-2017

Kilde: Socialstyrelsen og LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.²⁴

Fakta

Børn på krisecenter er ofte traumatiserede

Langt de fleste børn, der kommer på krisecenter, har traumatiserende oplevelser med sig efter eksempelvis at have opholdt sig i voldsramte hjem og usikre omgivelser, og de oplever massive udfordringer på flere områder. Udfordringerne viser sig som tilknytningsvanskeligheder over for forældre og jævnaldrende samt psykologiske og adfærdsmæssige problemer. Ofte er børnene usikre på sig selv, deres forældre, deres fremtid eller over at skulle prøve nye ting, og de har svært ved at passe deres skole.

Kilde: Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense.

Fakta

Børn med funktionsnedsættelser er i større risiko for vold i hjemmet

Børn med fysiske og mentale handicap oplever oftere at blive udsat for vold eller seksuelle overgreb end børn i øvrigt. Det viser en undersøgelse fra 2017 foretaget af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd²⁵. Undersøgelsen peger på, at der er et stort mørketal på området. For at indkredse omfanget trækker undersøgelsen både på registeroplysninger fra anmeldelser og på spørgeskemaundersøgelser, hvor børn og unge med handicap selv fortæller om deres oplevelser. Her fortæller knap hvert tredje barn med handicap, at de har oplevet vold i deres opvækst, mens det samme gør sig gældende for hvert fjerde barn uden handicap.

En analyse fra 2016 fra Børnerådet viser, at børn, der har ADHD, ADD, Aspergers syndrom, autisme, OCD eller Tourette, oftere bliver udsat for grov vold (19 pct.) og psykisk vold (28 pct.) sammenlignet med børn, der ikke har en af disse diagnoser. Blandt de børn i undersøgelsen, der ikke har en diagnose, bliver 9 pct. udsat for grov vold og 17 pct. for psykisk vold.

Kilde: Holt, H. m.fl. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børnerådet (2016): Børneindblik 8/16 – Analyse: Vold i hjemmet. Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

Fakta

Lige over halvdelen vil underrette, hvis de får kendskab til, at et barn bliver slået derhjemme

På spørgsmålet om hvad man vil gøre, hvis man får kendskab til, at et barn bliver slået derhjemme, svarer 53 pct., at de vil underrette kommunen. Det viser en repræsentativ undersøgelse fra 2017 blandt personer på 18 år eller derover.²⁶ 28 pct. siger, at de vil tale med en fagperson, for eksempel en pædagog eller lærer. 10 pct. angiver, at de vil synes, det er svært at vide, om det er slemt nok til, at der skal gribes ind, og 5 pct. angiver, at de ikke ville vide, hvem de skal kontakte.

Kilde: KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

SEKSUELLE KRÆNKELSER

2.125 samtaler på BørneTelefonen i 2018 handlede om seksuelle krænkelser

Ud af disse handlede **320 samtaler** om digitale seksuelle krænkelser

Tallet dækker over alle samtaler om seksuelle krænkelser inklusive digitale seksuelle krænkelser. I hver fjerde samtale om digitale seksuelle krænkelser fortalte barnet om krænkelser via billed- eller filmdeling.

Pigernes samtaler handler oftere om seksuelle krænkelser end drengenes

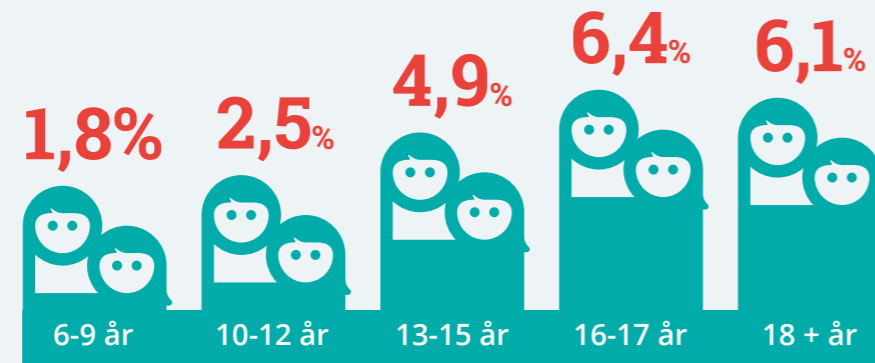
3,0% **5,4%**

Drengene Piger

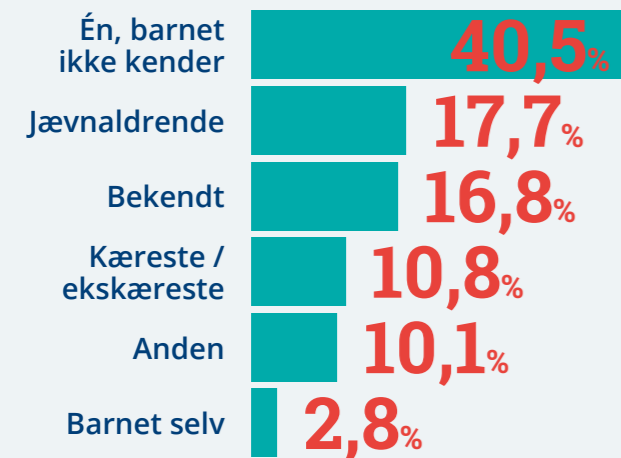
Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Andelen af samtaler om seksuelle krænkelser er størst blandt de ældste brugere af BørneTelefonen

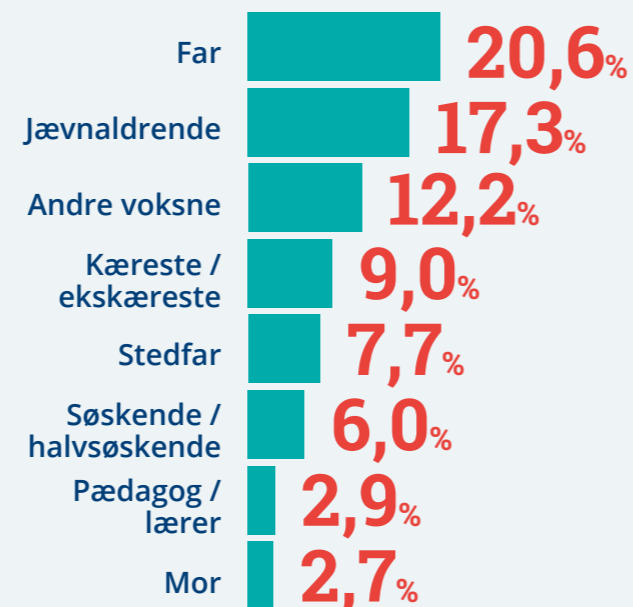
Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Digitale seksuelle krænkelser begås oftest af én, barnet ikke kender

Oversigt over hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst begår den digitale seksuelle krænkelser. Da denne opgørelse kun medtager de personer, der hyppigst er angivet som krænker, og da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

Det er oftest far, som begår den seksuelle krænkelser, når denne ikke foregår digitalt

Oversigt over hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst begår den seksuelle krænkelser, når den ikke foregår digitalt. Da denne opgørelse kun medtager de personer, der hyppigst er angivet som krænker, og da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct. 'Andre voksne' dækker over andre voksne end dem, der er nævnt her. Det kan være andre familiemedlemmer, forældres venner, fremmede voksne samt venner/veninders forældre eller professionelle som læge, psykolog og politimand.

"Min plejefar har, siden jeg var cirka syv år gammel, misbrugt mig. I starten vidste jeg ikke, at det var forkert og ulovligt. (...) Men stadig den dag i dag misbruger han mig. Jeg kan ikke gøre noget, og flere gange har hans søn på 18 år 'været med'"

Pige, 14 år

Seksuelle krænkelser

"Her for nylig er min halvfars (min mors kæreste) begyndt at gøre noget, som på ingen måde er i orden. Når folk er gået i seng, eller folk er på arbejde, så kommer han ind på mit værelse (...) Han begynder nogle gange at nusse mig på f.eks. benene, og så meget langsomt nærmer han sig mine personlige dele. Jeg bliver så sindssygt utilpas, og jeg ved slet ikke, hvad jeg skal gøre. Jeg fryser fuldstændig. Jeg kan ikke sige noget i situationen, fordi jeg har kendt ham i så mange år, og jeg kan bare ikke få mig selv til at åbne munden og sige fra."

Pige, 15 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Der findes ikke megen viden om, hvor stort omfanget af seksuelle krænkelser mod børn reelt er. Der findes flere årlige statistikker på området – herunder antallet af anmeldelser af seksuelle overgreb mod børn og antallet af sager i børnehuse – som delvist kan kaste lys over omfanget og udviklingen af seksuelle krænkelser mod børn. Disse statistikker omfatter dog kun de overgreb, som børn fortæller om, eller voksne på anden vis får kendskab til. Statistikkerne giver derfor kun en indikation på omfanget af børn, som udsættes for seksuelle krænkelser, og siger i højere grad noget om opsporings- og anmeldelsestendenser.³⁰ Det samme gør sig gældende for data fra børnehuse, som også bærer præg af, at ikke alle kommuner er lige gode til at bruge børnehuse, hvilket Ankestyrelsen har påpeget.³¹ Større undersøgelser, hvor børnene og de unge spørges, kan i stor udstrækning afdække omfanget, men for at kunne følge udviklingen over tid kræver det, at der udgives jævnlige, sammenlignelige rapporter, hvilket på nuværende tidspunkt ikke er tilfældet. Der er yderst sparsom viden om omfanget af seksuelle krænkelser mod yngre børn.

Sådan står det til

16 pct. af piger og 7-8 pct. af drenge i 8. klasse har oplevet uønskede seksuelle hændelser. Antallet af børn, der er registreret som ofre for seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser, er de seneste år steget markant.

- 16 pct. af piger i 8. klasse har oplevet uønskede seksuelle hændelser med blottelse eller berøring, mens det er tilfældet for 7 pct. af drengene i forhold til berøring og 8 pct. i forhold til blottelser.²⁷
- 7 pct. drenge og 6 pct. piger i alderen 12-25 år har oplevet, at andre har delt et seksuelt billede/video af dem for eksempel i undertøj eller nøgen. Det viser en undersøgelse fra 2016.²⁸ En undersøgelse fra 2018 blandt 13-17-årige viser, at 24 pct. har oplevet rygtespredning på nettet om deres seksuelle adfærd, 9 pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder, og 8 pct. har modtaget seksuelle trusler på nettet fra unge på deres egen alder.²⁹
- Antallet af børn, der var ofre for anmeldte seksualforbrydelser, er steget markant fra 560 i 2014 til 1.237 i 2018. Antallet af børn, der var ofre for anmeldte blufærdighedskrænkelser er steget siden 2015, hvor antallet var 819 sammenlignet med 1.343 i 2018. Stigningerne gør sig gældende for alle aldersgrupper.

Derfor er seksuelle krænkelser et svigt

Alene i 2018 var der på BørneTelefonen hos Børns Vilkår 2.125 samtaler med børn, som omhandlede seksuelle krænkelser. Af disse handlede 320 samtaler om digitale seksuelle krænkelser. Det er en stigning på 36 pct. i forhold til 2017. Samtalerne dækker over meget forskellige former for seksuelle krænkelser. Et fællestræk for disse samtaler er ikke desto mindre, at børnene giver udtryk for tabu og skam, hvilket betyder, at børnene sjældent beder om hjælp blandt personer i deres nærmiljø til at løse problemet.

Forskning viser, at seksuelle overgreb i barndommen kan have vidtrækkende konsekvenser på både kort og lang sigt. Blandt de hyppigst forekommende senfølger er angst, depression, posttraumatisk stress, alkohol- og stofmisbrug, seksuelle vanskeligheder og fysiske problemer.³² Konsekvenserne af digitale krænkelser er af en anden karakter, fordi rækkevidden kan være uoverskuelig, og det kan være svært at få slettet alle spor på de digitale medier efter krænkelsen.³³ Også digitale krænkelser kan have store sociale og psykiske konsekvenser, som er forbundet med krænkelsen af barnets privatliv, blufærdighed og æresfølelse.³⁴

Det mener vi

Det er afgørende for barnet, at voksne griber ind over for seksuelle overgreb, og at overgrebene anmeldes. Børn skal kunne få hjælp af deres nærmeste, og eksempelvis pædagoger og skolelærere skal kende tegn på seksuelt overgreb og vide, hvordan de griber ind, når der er en mistanke. Kommunernes anvendelse af børnehusene skal gennemgå et eftersyn, og finansieringen laves om. Når en krænkelse mod et barn bliver anmeldt, skal der maksimalt gå syv dage, før barnet bliver afhørt.

Digitale krænkelser skal forebygges ved, at alle børn har viden om, hvad der er lovlig og ulovlig adfærd på nettet, og forældre og fagfolk klædes bedre på. Politiet skal efterforske digitale krænkelser, og der skal være nem adgang til at finde hjælp og få stoppet krænkelserne.

Fakta

Piger oplever oftere seksuelle krænkelser end drenge på 8. klassetrin

16 pct. af piger i 8. klasse har oplevet uønskede seksuelle hændelser med blottelse eller berøring, mens det er tilfældet for 7 pct. af drengene i forhold til berøring og 8 pct. i forhold til blottelser. Det viser en undersøgelse fra 2016 om 8. klasseelever oplevelser med vold og seksuelle overgreb, som også viser, at 7 pct. af pigerne har oplevet uønsket forsøg på eller gennemført samleje. Det gælder for 5 pct. af drengene. Krænkelserne er både begået af voksne og jævnaldrende.³⁵

Kilde: Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

"Da jeg var mindre, 9-10 år, var min storebror og jeg hjemme hos vores far hver anden weekend. Min far ville altid have, vi kom op og lå i ske med ham. Han fik altid manipuleret mig til at lægge mig hos ham, hvor det føltes, som om han gned sine private dele op af mig. Jeg husker det som meget grænseoverskridende. Jeg ved ikke, hvordan jeg kommer over det og får et normalt forhold til sex."

Citat fra dreng, 17 år

Fakta

Digitale seksuelle krænkelser er et udbredt fænomen

Digitale seksuelle krænkelser som deling af intime billeder uden samtykke, grooming³⁶ og trusler af seksuel karakter er udbredt blandt børn og unge. En undersøgelse foretaget af Red Barnet i 2018 blandt 915 unge i alderen 13-17 år viser, at 30 pct. har oplevet, at unge i det skjulte har taget seksuelle billeder af nogen og delt dem på nettet, 24 pct. har oplevet rygtespredning på nettet om deres seksuelle adfærd, 9 pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder, og 22 pct. har modtaget uønskede seksuelle beskeder og billeder.³⁷ Afpresning til at dele nøgenbilleder og uønskede seksuelle beskeder og billeder har piger oplevet i højere grad end drenge. Samtidig havde 8 pct. modtaget seksuelle trusler på nettet fra unge på deres egen alder.³⁸ Derudover viser Ungeprofilundersøgelsen 2015³⁹, at 7 pct. drenge i alderen 12-25 år har oplevet, at andre har delt et seksuelt billede/video af dem for eksempel i undertøj eller nøgen – mod 6 pct. piger. For de 15-25-årige gælder det for 17 pct. af drengene og 13 pct. af pigerne.⁴⁰

Kilde: Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet; Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen.

Digital billeddeling kan straffes som distribution af børneporno efter straffelovens § 235

I 2018 var der 1.062 anmeldelser efter straffelovens § 235⁴¹ om børnepornografi. Det viser tal fra Danmarks Statistik. Det er en massiv stigning siden 2010, hvor der var 61 anmeldelser efter denne paragraf. Når en anmeldelse vedrører en lovovertrædelse, der begås af flere personer, registreres den som én anmeldelse, ligesom en lovovertrædelse, der har flere ofre, registreres som én anmeldelse.⁴²

I 2018 blev over 1.000 børn og unge sigtet for distribution af børneporno efter straffelovens § 235 om børnepornografi. Det skete efter at pornografisk video- og billedmateriale af personer under 18 år var blevet delt blandt børn og unge i Danmark, primært gennem Messenger. Straffen for overtrædelse af § 235 "distribution af børneporno" kan være hård og kan for eksempel omfatte notering på børneattesten i op til ti år. Der er faldet flere domme i sagen, blandt andet er en 19-årig mand dømt for distribution af børneporno. Manden fik 40 dages betinget fængsel. Andre involverede unge er blevet dømt for blufærdighedskrænkelser, men ikke for distribution af børneporno, da det er blevet skønnet, at de ikke har vidst, at personerne i videoen var under 18 år på videoens optagelsestidspunkt.

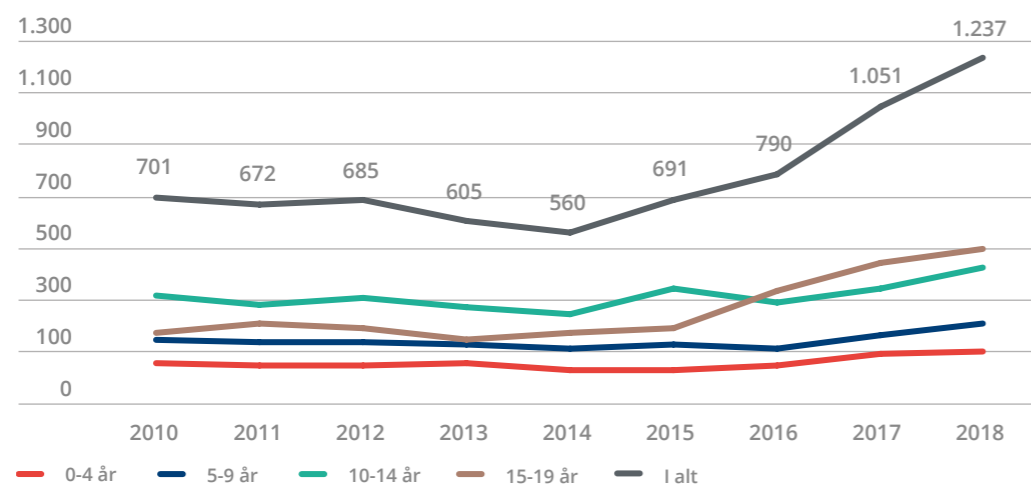
Kilde: Børns Vilkår (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen; Danmarks Statistik (2019).⁴³

"Forleden dag efter skole kom min lærer ind i klasselokalet. Jeg var duks, og derfor var jeg der stadig. Min lærer lukkede døren efter sig og kom hen til mig. Han kyssede mig midt på munden, imens han holdte mig fast med den ene hånd, og den anden havde han imellem mine ben."

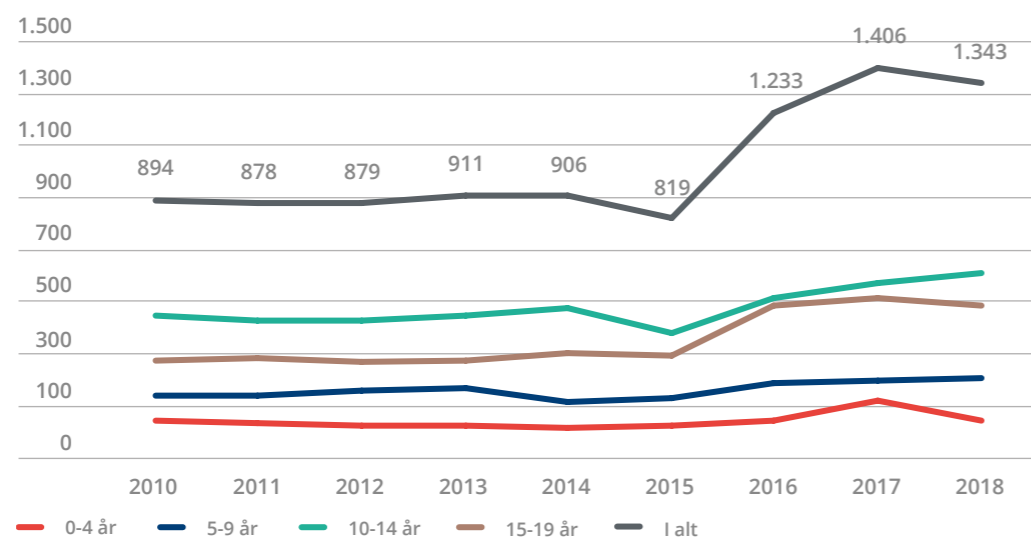
Citat fra pige, 12 år.

Figur 4: Antal børn, der var registreret som ofre for seksualforbrydelser, 2010-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.⁴⁴

Figur 5: Antal børn, der var registreret som ofre for blufærdighedskrænkelser, 2010-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.

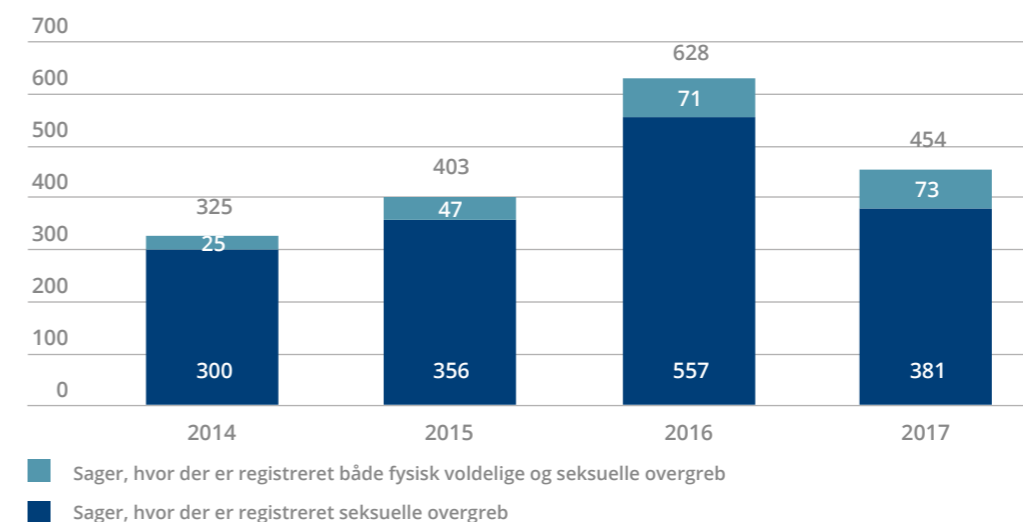
I 2018 blev der anmeldt seksuelle krænkelser mod 1.237 børn – en stigning på 76 pct. siden 2010

Af figur 4 fremgår det, at antallet af børn i alderen 0-19 år, der var ofre for anmeldte seksualforbrydelser, har været faldende i perioden 2010 til 2014. De senere år er antallet dog steget fra 560 ofre i 2014 til 1.237 ofre i 2018. Det svarer til en stigning på 121 pct.⁴⁵ Stigningen gør sig gældende for alle aldersgrupper. Antallet er således steget fra 29 til 101 for de 0-4-årige, fra 114 til 208 for de 5-9-årige, fra 244 til 429 for de 10-14-årige og fra 173 til 499 for de 15-19-årige.

1.343 børn var ofre for anmeldte blufærdighedskrænkelser⁴⁶ i 2018 – en stigning på 50 pct. siden 2010

Figur 5 viser, at antallet af børn, der var ofre for anmeldte blufærdighedskrænkelser, har været nogenlunde stabilt i perioden 2010-2015. De seneste tre år er der til gengæld sket en markant stigning fra 819 ofre i 2015 til 1.343 ofre i 2018. Det svarer til en stigning på 64 pct. Stigningen gør sig gældende for alle aldersgrupper. Antallet er således steget fra 19 til 42 for de 0-4-årige, fra 127 til 207 for de 5-9-årige, fra 377 til 610 for de 10-14-årige og fra 296 til 484 for de 15-19-årige.⁴⁷

Figur 6: Afsluttede sager i børnehusene om seksuelle overgreb, 2014-2017

Kilde: Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

Fald i antallet af sager i børnehusene om seksuelle overgreb i 2017

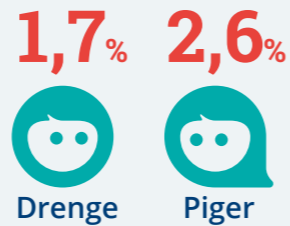
Figur 6 viser udviklingen i antallet af afsluttede sager i børnehusene fra 2014 til 2017 om henholdsvis seksuelle overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb. Set over den samlede periode er der sket en stigning i antallet af begge typer af overgrebssager. I 2016 skete der en markant stigning, hvor antallet af sager om seksuelle overgreb var 628, hvilket er faldet igen til 454 sager i 2017. Antallet af sager, hvor der både er registreret fysisk voldelige og seksuelle overgreb, er næsten uforandret.⁴⁸ Ifølge blandt andet Socialstyrelsen er det ikke muligt på baggrund af data at af-dække, hvorvidt udviklingen i sager i børnehusene skyldes, at færre børn er blevet udsat for seksuelle overgreb, da udviklingen i antallet af sager også påvirkes af, hvor gode kommunerne er til at opspore børn, der er udsat for overgreb, kommunernes kendskab til børnehusene og andre forhold.⁴⁹

ALKOHOL- OG STOFMISBRUG I FAMILIEN

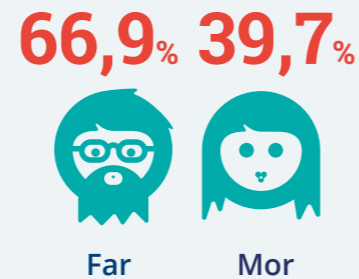
1.063 samtaler
på BørneTelefonen i 2018 handlede om alkohol- eller stofmisbrug i familien

En lidt større andel af pigerne end drengene henvender sig om misbrug i familien

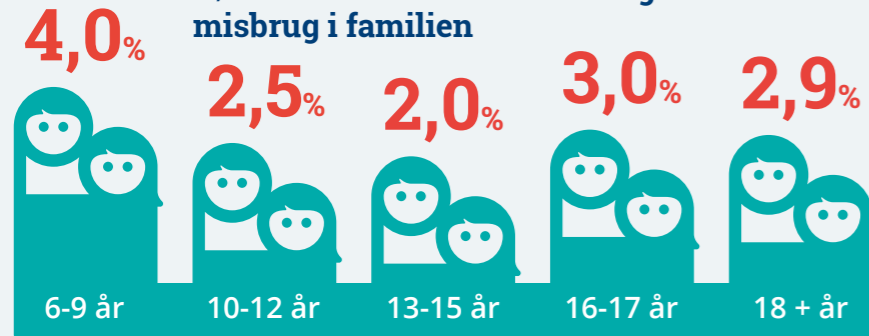
Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Det er oftere far end mor, der har et misbrug

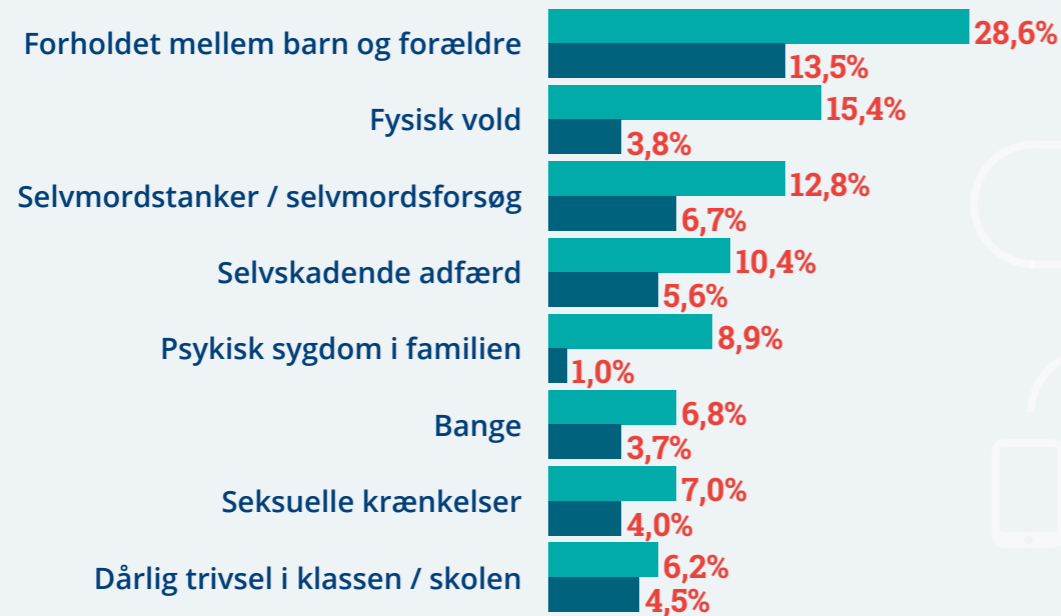
Da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

Børn i alle aldre henvender sig om misbrug i familien

Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Misbrug i familien er hyppigt forbundet med følgende temaer

Figuren viser, hvilke andre temaer der hyppigt optræder i samtaler om misbrug i familien. Til sammenligning fremgår det også, hvor meget temaerne fylder blandt alle samtaler på BørneTelefonen. Eksempelvis nævnes fysisk vold hyppigere i samtaler om misbrug i familien end i samtaler generelt på BørneTelefonen. Da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

■ Andel af samtaler om misbrug i familien
■ Andel af alle samtaler på BørneTelefonen

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2018.

Misbrugsfamilier

"Det er mig, der rydder op og gør rent – både min mor og far ryger, så der skal også luftes ud. (...) jeg tør ikke få venner med hjem og sove hos mig, når min mor og far vælter fulde rundt midt om natten."

Pige, 12 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Børn i familier med alkoholmisbrug

Der findes ikke systematisk viden om omfanget af det nuværende antal børn, som lever i familier med alkoholmisbrug. En undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 belyser omfanget af børn i 5. og 8. klasses selvvalgte oplevelse af alkoholproblemer i hjemmet. Derudover findes der undersøgelser af omfanget af voksne, der i deres barndom er vokset op i misbrugsfamilier. Der er behov for mere systematisk dokumentation for at kunne følge udviklingen over tid og sætte ind over for problemet.

Sådan står det til

Et barn i hver klasse oplever, at de voksne i hjemmet drikker for meget – børn fra hjem med alkoholproblemer trives dårligere både fysisk og psykisk, og deres skolegang påvirkes negativt.

- En undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 viser, at i gennemsnit 5 pct. af børn i 5. og 8. klasse angiver, at de voksne i hjemmet har drukket for meget alkohol det seneste år. Det svarer til, at der sidder et barn i hver skoleklasse, som oplever alkoholproblemer derhjemme. Jo ældre børnene er, desto flere angiver, at der er for meget alkohol i hjemmet.⁵⁰ Andre, lidt ældre undersøgelser peger på, at hver femte voksen i barndommen har boet med en, der drak for meget.⁵¹ Statistik fra TUBA viser, at en femtedel af dem, der får rådgivning på grund af misbrugsproblemer i hjemmet, først blev klar over forældrenes alkoholmisbrug, da de var ældre end 15 år.⁵²
- Børn, der angiver, at de voksne i hjemmet har drukket for meget, trives dårligere både fysisk og psykisk end deres jævnaldrende. De har væsentligt oftere end andre børn hovedpine og mavepine og oplever oftere svimmelhed og at være kedede af det, irritable, nervøse eller at have svært ved at falde i søvn. 15 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet føler sig tit eller meget tit ensomme. Det samme gælder for 7 pct. blandt andre børn. Børnene forventer desuden i højere grad end deres jævnaldrende at få et dårligt voksenliv.⁵³
- I 2015 havde 2.026 børn en eller to forældre i behandling for stofmisbrug. 18,8 pct. af børnene var anbragt uden for hjemmet. Det viser en opgørelse fra Sundhedsstyrelsen. Et ældre skøn fra 2010 er, at omkring 33.000 voksne har et stofmisbrug.⁵⁴ Der er ikke viden om antallet af børn, der har forældre med stofmisbrugsproblemer, som ikke er i behandling.

Derfor er det et svigt, hvis børn i familier med misbrug ikke får den fornødne hjælp

Misbrug medfører ofte, at forældrene ikke formår at tage sig af huslige forpligtelser og yde omsorg for deres børn,⁵⁵ hvilket kan medføre emotionelle, kognitive og sociale problemer hos barnet.⁵⁶ Forskning viser, at børn har en langt højere risiko for at blive anbragt uden for hjemmet og for at blive indlagt på en psykiatrisk afdeling, hvis de vokser op i en familie, hvor en eller begge forældre har et alkoholproblem, og at disse børn har cirka dobbelt så stor risiko for at forsøge selvmord.⁵⁷

Vurdering af vidensgrundlag

Børn i familier med stofmisbrug
Der findes ikke viden om omfanget af det nuværende antal børn, som lever i familier med stofmisbrug. Der findes registre, som opgør antallet af børn, der har forældre i stofmisbrugsbehandling, men der er ikke viden om forældre med stofmisbrug, som ikke behandles.

Misbrug i hjemmet påvirker også børnenes skolegang og trivsel. Børn, som oplever, at deres forældre drikker for meget, klarer sig dårligere i skolen både fagligt og socialt end andre børn. De er også oftere end andre børn ensomme, har lavt selvværd og har fysiske og psykiske symptomer på mistrivsel. De oplever at have hovedpine og mavepine, er kede af det, nervøse, irritable og har svært ved at falde i søvn om aftenen. Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019.⁵⁸ Et studie fra 2016 finder lignende resultater.⁵⁹ Børn i familier med alkoholmisbrug er i større risiko end andre børn for at begå kriminalitet og for selv at få et alkoholmisbrug end børn fra familier uden alkoholmisbrug.⁶⁰ Børn i misbrugsfamilier er i øget risiko for at blive udsat for vold og børnemishandling, da misbrugende forældre kan mangle evnen til at vurdere, hvornår der sker krænkelse af deres børn.⁶¹ Således viser en undersøgelse fra Børnerådet fra 2017, at børn i misbrugsfamilier oftere er udsat for fysisk og psykisk vold end andre børn.⁶²

Det mener vi

Børn, der vokser op i skyggen af misbrug, har brug for hjælp. Underretninger gør det ikke alene. Derfor skal der udarbejdes en national handleplan, der indeholder mål for at nedbringe antallet af børn i misbrugsfamilier og sikrer bedre hjælp til børnene og en tidlig senfølgeindsats. Der skal sættes ind med hjælp til børnene i form af familiebehandling, forebyggende initiativer eller anbringelse, så børnene kommer ud af den blinde vinkel.

Fakta

Børns Vilkår: Viden fra børn

Mindst ét barn i hver skoleklasse vokser op i et hjem med alkoholproblemer

5 pct. af alle børn oplever, at de voksne i hjemmet – enten den ene eller begge forældre – har drukket for meget det seneste år. På landsplan svarer det til mindst et barn i hver klasse.⁶³ Flere børn i 8. klasse (6 pct.) end i 5. klasse (4 pct.) angiver, at de voksne i hjemmet drikker for meget. Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 baseret på besvarelser fra 2.465 børn i henholdsvis 5. og 8. klasse om deres selvvalgte oplevelse af voksnes alkoholproblemer i hjemmet.⁶⁴ Tendensen til, at flere blandt de ældre end yngre oplever, at der bliver drukket for meget alkohol i hjemmet, harmonerer med en undersøgelse fra TUBA. Den viser, at omkring hver femte af de unge, TUBA har i rådgivning på grund af en opvækst med alkoholproblemer i hjemmet, var 15 år eller ældre, da problemerne gik op for dem.⁶⁵ En undersøgelse foretaget af Statens Institut for Folkesundhed fra 2016 viser, at 19 pct., svarende til hver femte voksne i alderen 18-64 år, i barndommen har boet sammen med en voksen, der drak for meget.⁶⁶

Undersøgelsen fra Børns Vilkår viser også, at andelen, der fortæller om alkoholproblemer i hjemmet, er dobbelt så stor (10 pct.) blandt børn, der oplever, at deres familie har færre eller meget færre penge end andre familier, sammenlignet med børn, der oplever, at deres familie har flere penge (5 pct.) eller samme mængde penge (4 pct.) som andre familier.

Alkoholproblemer i hjemmet påvirker børns skolegang negativt

Børn, der lever i hjem med alkoholproblemer, har væsentligt ringere social og faglig trivsel i skolen end andre børn. Det viser undersøgelsen fra Børns Vilkår.⁶⁷ Eksempelvis giver 15 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet udtryk for, at de ikke er glade for deres klasse. Andelen blandt andre børn er 5 pct. Der er også langt flere børn med alkoholproblemer i hjemmet, som fortæller om at føle sig utrygge i klassen, at være bange for at blive til grin og om ikke at føle, at de hører til i klassen.

Børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, trives dårligere både fysisk og psykisk

17 pct. af børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, mistrives. Det samme gælder for 6 pct. blandt andre børn.⁶⁸ Det betyder, at børn med alkoholproblemer i hjemmet oftere oplever fysiske symptomer på mistrivsel som hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, at være svimmel, og psykiske symptomer på mistrivsel som at føle sig ked af det, irriteret, nervøs eller have svært ved at falde i søvn. Samtidig svarer hvert femte barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, at de har lavt selvværd. Det er dobbelt så mange sammenlignet med andre børn. 15 pct. af de børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, føler sig tit eller meget tit ensomme sammenlignet med 7 pct. blandt andre børn.

Børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, forventer desuden at få et dårligere voksenliv. Omkring hvert tredje barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, vurderer deres nuværende livstilfredshed som lav. Når børnene bliver bedt om at vurdere, hvordan de tror, at deres livstilfredshed vil være som voksne, vurderer 13 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet, at den vil være lav. Det samme gælder for 7 pct. af andre børn.

Kilde: Børns Vilkår (2019): Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer; Særudtræk fra TUBA statistik 2018;⁶⁹ Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.

Fakta

Under halvdelen vil underrette, hvis de får kendskab til, at et barn vokser op i en familie med alkoholmisbrug

Under halvdelen, 41 pct., vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til børn, der vokser op i familier med alkoholmisbrug. Det viser en repræsentativ undersøgelse fra 2017 blandt personer på 18 år eller derover.⁷⁰ 27 pct. synes, det er svært at vide, om det er slemt nok til, at der skal gribes ind, og 26 pct. vil tale med en fagperson. 9 pct. vil ikke vide, hvem de skal kontakte.

Kilde: KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

Fakta

Børn født med alkoholskader

Mødres indtagelse af alkohol under graviditeten øger risikoen for, at barnet fødes med alkoholrelaterede skader. Der er tale om et spektrum af skader fra mindre organskader til mere omfattende skader, synlige som ikke synlige. De færreste af skaderne kan diagnosticeres ved fødslen, men viser sig undervejs i barnets opvækst.

I perioden 1994-2010 er der i alt diagnosticeret 153 børn med føtalt alkoholsyndrom (FAS), som omfatter skader på hjernen, de indre organer, misdannelser, hæmmet vækst, psykiske og adfærdsmæssige problemer og mental retardering. Sundhedsstyrelsen skønner, at der årligt fødes cirka 400 børn med forskellige variationer af alkoholskader.

Mange af børnene bliver aldrig diagnosticeret som alkoholskadede, men får andre diagnoser. Det kan være medfødt hjertefejl, læbeganespalte, hjerneskade, retarderet psykomotorisk udvikling, hyperaktivitet, adfærdsforstyrrelse, psykisk udviklingshæmning, ADHD og indlærings- og koncentrationsvanskeligheder.

Kilde: Olofsson, M. (2010): Omsorg for gravide og småbørnsfamilier med rusmiddelproblemer. Sundhedsstyrelsen; Petersen, G. m.fl. (2015): Fosterskadende effekter af alkoholforbrug under graviditeten. Københavns Universitet; Sundhedsstyrelsen (2015): Alkoholstatistik 2015. Nationale data; Pedersen, C. H. (30. november 2014): Ekspert: Få børn fødes med alvorligt alkoholsyndrom i Danmark. www.politiken.dk.

Fakta

Stofmisbrug er udbredt i Danmark

Ifølge et skøn fra Sundhedsstyrelsen i 2010 har cirka 33.000 personer et stofmisbrug, som medfører fysiske, psykiske og/eller sociale skader. 11.000 af disse skønnes alene at have et hashmisbrug. Det er ikke opgjort, hvor mange af disse personer, der har børn. Sundhedsstyrelsen har på nuværende tidspunkt ikke nyere estimater for omfanget af stofmisbrug i Danmark.

Kilde: Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.

Fakta

Børn i familier med misbrug er oftere udsat for fysisk og psykisk vold

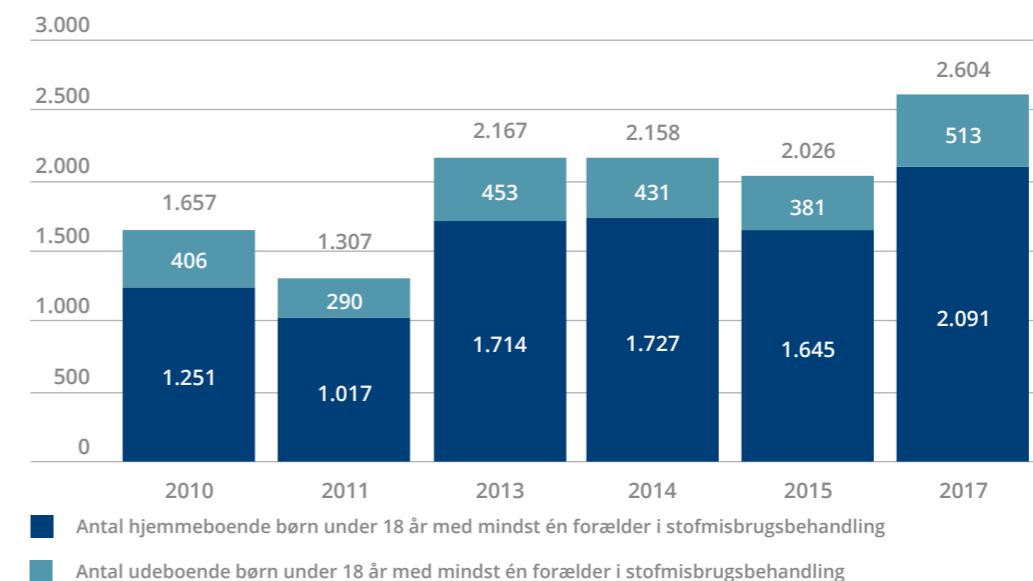
Mere end hvert femte barn fra et hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug har været udsat for vold i hjemmet. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.039 børn i 7. klasse fra Børnerådet i 2017. Undersøgelsen viser samtidig, at psykisk vold er udbredt blandt børn fra et hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug, hvor hvert femte barn er blevet truet med noget voldsomt, og hver tredje har oplevet, at en forælder har ladet barnet forstå, at det ikke er noget værd. Desuden har hvert fjerde barn i en misbrugsfamilie kendskab til, at søskende er blevet truet eller udsat for vold af de voksne i hjemmet, og hver sjette har været vidne til trusler eller vold mellem de voksne i hjemmet.

Risikoen for vold i sammenhæng med misbrug i hjemmet understøttes af en undersøgelse af Statens Institut for Folkesundhed fra 2016. Den viser, at 45 pct. af voksne, der voksede op med alkoholmisbrug i familien, oplever, at de blev meget negativt påvirket af dette. 38 pct. angiver, at de meget ofte, ofte eller engang imellem er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget. 23 pct. af de personer, der voksede op i en misbrugsfamilie, har meget ofte, ofte eller engang imellem været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos den i husstanden, der drak for meget.⁷¹

Kilde: Børnerådet (2017): Børneindblik nr. 2/2017 - Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre; Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, for Sundhedsstyrelsen.

Figur 7: Antal børn, hvor mindst én forælder er indskrevet i stofmisbrugsbehandling, 2010-2017

2.604 børn har forældre, der er i behandling for stofmisbrug

Figur 7 viser, at antallet af børn med mindst én forælder indskrevet i stofmisbrugsbehandling har været stigende siden 2010. I 2017 gjorde det sig gældende for 2.604 børn. Der er ikke tilgængelige data for hverken 2012 eller 2016.⁷²

Kilde: Sundhedsstyrelsen (2011-2019): Narkotikasituationen i Danmark, tabel 3.2.2, Klienter i stofmisbrugsbehandling med indskrivningsdato i løbet af enten 2010, 2011, 2013, 2014, 2015 og 2017. Data er fra Statens Serum Instituts register over stofmisbrugere i behandling (SIB). Der er ikke udgivet tal for 2012 eller 2016.

KONFLIKTFYLDTE SKILSMISSE

1.477 samtaler
på BørneTelefonen i 2018
handlede om skilsmisse

En lige så stor andel af pigerne som drengene henvender sig om skilsmisse

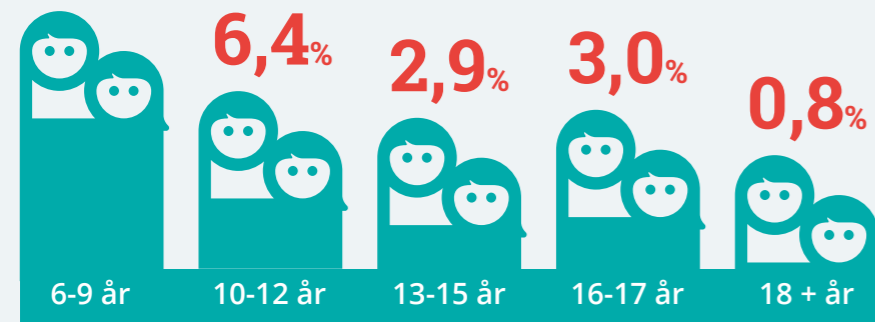
3,1% **3,4%**

Drengene Piger

Så meget udgør samtaler om skilsmisse af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

11,9% Samtaler om skilsmisser udgør en større andel af samtalerne med de yngste børn end af samtalerne med de ældre børn i samtalerne med de ældre børn

Så meget udgør samtaler om skilsmisse af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

178 børn
fik en bisidder i 2018 i forbindelse med en sag i Statsforvaltningen

"Jeg skal konfirmeres i år. For et par dage siden fik jeg at vide af min papmor, at hvis min mor skal med, kommer hun ikke. Min mor skal selvfølgelig med, og det betyder egentligt ikke så meget for mig, om min papmor kommer med (...) Dagen efter ringede min far og sagde, at han ikke vil med, hvis min papmor ikke kom."

Pige, 13 år

I **72%** af samtalerne om skilsmisse på ForældreTelefonen vurderer rådgiverne, at forældrenes konfliktniveau er højt

28,1% Overvejende velfungerende skilsmisser

24,7% Konfliktfyldte skilsmisser uden indblanding fra myndigheder

47,3% Konfliktfyldte skilsmisser med indblanding fra myndigheder

Vurderingen af konfliktniveauet foretages af den rådgiver, der har samtalen med den voksne, der har henvendt sig. Myndighederne dækker over enten Statsforvaltningen eller både Statsforvaltningen og socialforvaltningen.

Konfliktfyldte skilsmisser

"Min mor og far har krig, og jeg kan ikke mere. Nu må jeg ikke se min far. Jeg tænker på det hele tiden, jeg kan ikke være i skole, og nu ved jeg ikke, hvad jeg skal gøre. (...) jeg vil gerne flytte op til min far, men min mor tror ikke, han kan passe mig, og uanset, hvad han gør, er det bare forkert."

Vurdering af vidensgrundlag

Registreringen af sagsantal og afgørelser i Statsforvaltningen er omfattende – men ikke offentligt tilgængelige. Datagrundlaget for at vurdere omfanget af forældres konflikter og kompleksiteten i sagerne er derfor usikkert. En rapport fra 2014 udgivet af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd⁷⁷ peger på, at der er behov for bedre data om udviklingen i familieretlige konflikter.

Pige, 12 år, til BørneTelefonen

Sådan står det til

I 10-15 pct. af alle skilsmisser har forældrene alvorlige konflikter. Antallet af sager i Statsforvaltningen er faldet, mens andelen af sager om samvær, hvor Statsforvaltningen træffer afgørelse, er steget. Det samme er andelen af sager om forældremyndighed og bopæl, der sendes videre til afgørelse i retten, samt antallet af skilsmisserelaterede sager i fogedretten.

- 10-15 pct. af alle skilsmisseforældre har alvorlige konflikter, der blandt andet indebærer, at de gentagne gange skal have deres sag behandlet i det forhenværende Statsforvaltningen, byretten, landsretten eller fogedretten. Forskning tyder på, at andelen af højkonfliktskilsmisser har været stabil i en årrække.⁷³
- Der er i løbet af de seneste seks år sket et fald i det samlede antal sager om samvær fra 16.947 i 2012 til 14.159 i 2018. I samme periode er andelen af sager, hvor Statsforvaltningen har truffet afgørelse om samvær, efter et fald i nogle år, steget fra 19 pct. i 2016 til 21 pct. i 2017 og 23 pct. i 2018.⁷⁴ Antallet af sager om forældremyndighed og bopæl i Statsforvaltningen er faldet fra 11.338 i 2012 til 7.893 i 2018. Andelen af sager, som Statsforvaltningen sender videre til afgørelse i retten, er, efter at have ligget stabilt i en periode mellem 27 og 29 pct., de seneste år, steget, og andelen i 2018 er 31 pct.⁷⁵
- I 2018 havnede 2.607 sager om forældremyndighed, samvær og bopæl i fogedretten. Det er en stigning på 15 pct. siden 2010, hvor det skete i 2.277 sager.⁷⁶

Derfor er konfliktfyldte skilsmisser et svigt

Børns Vilkår møder ofte børn, hvis trivsel og udvikling er truet på grund af forældrenes skilsmissekonflikt og myndighedernes håndtering af den. Depression, angst, social isolation, aggressions- og adfærdsproblemer er nogle af de konsekvenser, som længerevarende konflikter mellem forældre kan have for deres børn. For nogle børn fører forældrenes stridigheder til desperate handlinger. I de alvorligste samtaler på BørneTelefonen fortæller børn om selvmordstanker og selvskade på grund af forældrenes konflikter.⁷⁸

Forskning viser, at trivlsen hos børn, som lever i konfliktfyldte skilsmisser, er dårligere end hos børn i skilsmisser, som ikke er præget af et højt konfliktniveau.⁷⁹ Det at være skilsmissebarn kan have mange konsekvenser, og forskning peger blandt andet på, at børn af fraskilte klarer sig dårligere fagligt, har flere adfærdsproblemer og dårligere

sociale kompetencer.⁸⁰ En supplerende undersøgelse viser, at unge, som i barndommen har oplevet, at deres forældre har haft en konfliktfyldt skilsmisse, har lavere selvværd. Undersøgelsen viser også, at der kan være langvarige konsekvenser af at vokse op med mange konflikter efter en skilsmisse – også selvom konflikterne ikke handler om barnet.⁸¹

Det mener vi

Folketinget vedtog sidste år et nyt skilsmisssystem. Det er positivt, at barnets ret til trivsel fremadrettet altid bliver sat først i skilsmisssager, og at der lægges op til at sikre bedre hjælp til børn i komplekse skilsmisser, hvor misbrug og vold er en del af konflikten. Vi håber, at det nye system får sat en stopper for de årelange sager, hvor børn bliver kastebold mellem såvel myndighederne som forældrene indbyrdes. Det kræver, at der er ressourcer og faglighed nok til leve op til de gode intentioner, og at overgangen mellem det nye Familieretshus og domstolene kommer til at fungere.

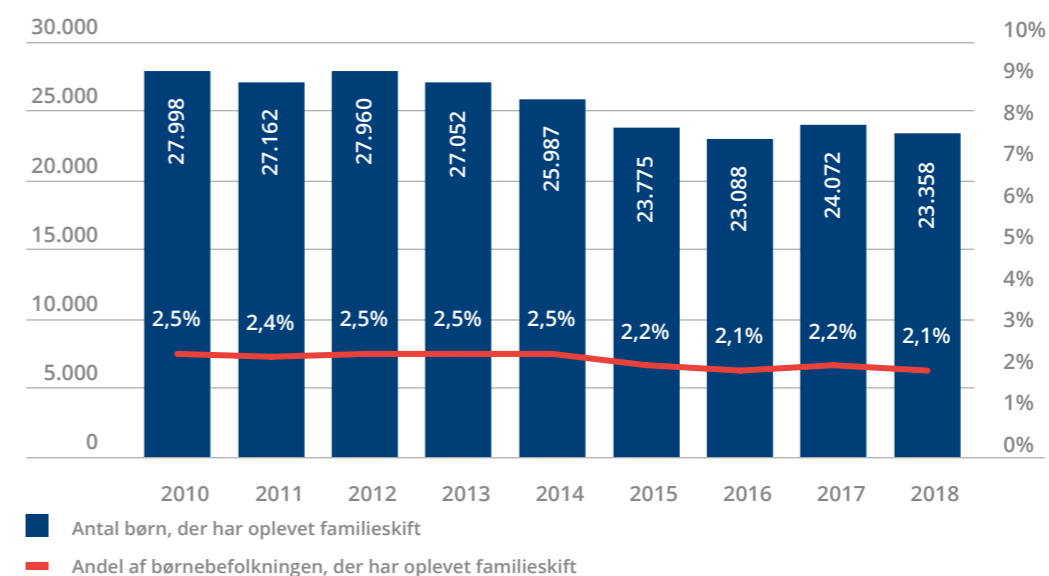
Fakta

Forældrenes konfliktniveau har afgørende betydning for skilsmissebørns trivsel

11 pct. af fraskilte forældre svarer i en spørgeskemaundersøgelse, at samarbejdet i høj grad er præget af konflikter.⁸² En lignende spørgeskemaundersøgelse blandt børn med fraskilte forældre peger på, at 26 pct. af børnene oplever, at deres forældre ikke taler sammen.⁸³ Desuden peger forskningen også på, at 10-15 pct. af alle skilsmisseforældre har alvorlige konflikter, og det tyder på, at omfanget er stabilt.⁸⁴ Forskning fra 2018 finder, at forældrenes indbyrdes relation og særligt konfliktniveauet er afgørende for barnets trivsel. Det påvirker blandt andet, hvordan samværet mellem barnet og dets forældre udfolder sig efter separationen, hvor børn med forældre med en god samarbejdsrelation i højere grad kan bevare en god og fortrolig relation til forældrene hver især.⁸⁵

Kilder: Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden; Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår; Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Figur 8: Børn, der har oplevet familieskift, 2010-2018

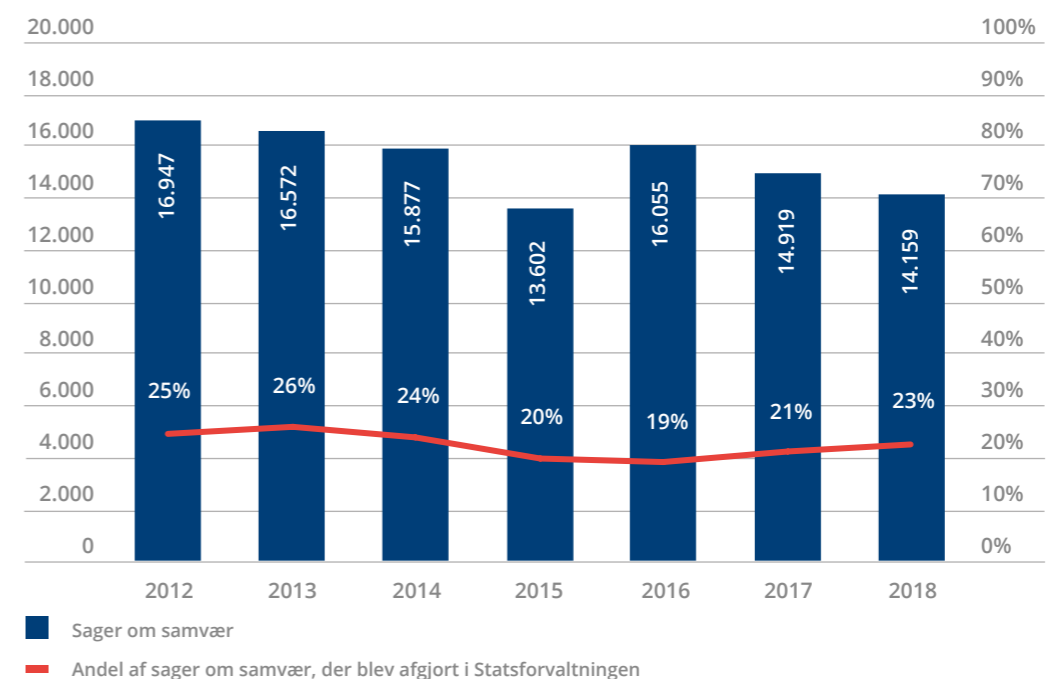

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11.

Andelen af børn, der oplever familieskift, har været næsten konstant i perioden 2010-2018

Figur 8 viser, at antallet af børn i alderen 0-16 år, der oplever familieskift, med få udsving, har været faldende siden 2010. Ser man antallet i forhold til den samlede børnebefolkning i alderen 0-16 år, er der også sket et svagt fald i andelen af børn, der oplever familieskift.⁸⁶

Figur 9: Antal sager om samvær og andel af sager, der blev afgjort i Statsforvaltningen, 2012-2018

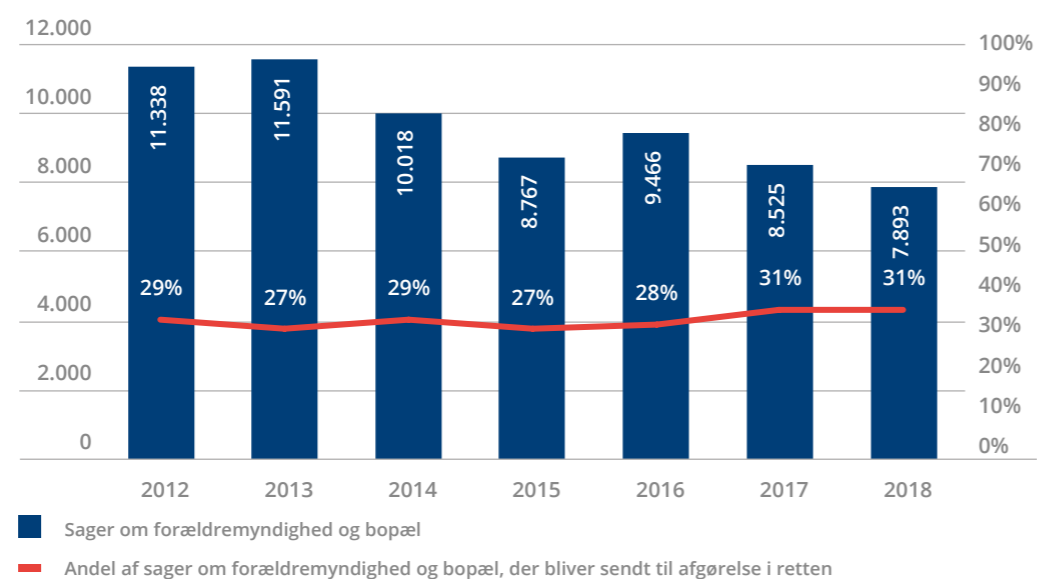

Kilde: Statsforvaltningen, 2019.⁸⁷

I 2018 blev 23 pct. af samværsagerne afgjort i Statsforvaltningen

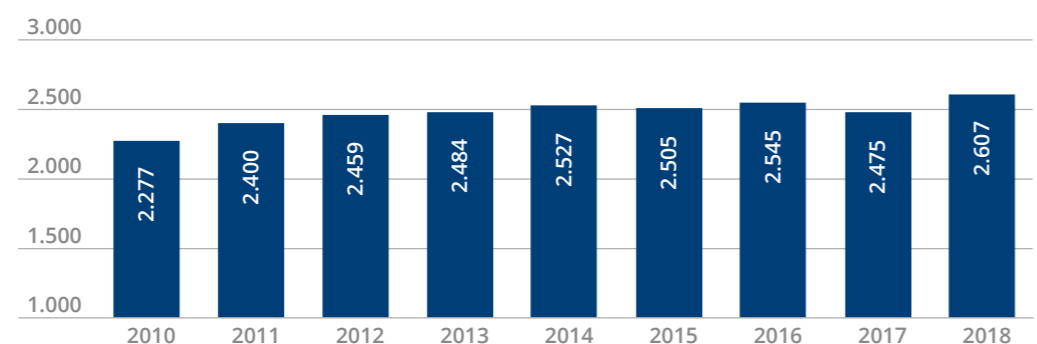
Figur 9 viser det samlede antal sager om samvær i Statsforvaltningen samt andelen af sager, hvor Statsforvaltningen har truffet en afgørelse på vegne af forældrene. Det sker, fordi disse ikke har kunnet nå til enighed til trods for eventuel vejledning, børnefaglig rådgivning og konfliktmægling. I resten af sagerne har forældrene indgået forlig efter sagsbehandlingen i Statsforvaltningen.⁸⁸ Der er i løbet af de seneste seks år sket et fald i det samlede antal sager fra 16.947 i 2012 til 14.159 i 2018. Andelen af sager, hvor Statsforvaltningen træffer en afgørelse, er faldet i samme periode – dog med en svag stigning fra 19 pct. i 2016 til 21 pct. i 2017 og 23 pct. i 2018.⁸⁹

Figur 10: Antal sager om forældremyndighed og bopæl i Statsforvaltningen og andele, der sendes videre til afgørelse i retten, 2012-2018

Kilde: Statsforvaltningen, 2019.⁹⁰

Figur 11: Antal sager i fogedretten om forældremyndighed, samvær og bopæl, 2010-2018

Kilde: Danmarks Domstole (2018): Statistik for fogedsager for 2010-2018. Modtagne fogedsager opdelt på sagstyper. Data for 2018 er rekvireret direkte hos Danmarks Domstole.

31 pct. af skilsmisssagerne endte i retten i 2018

Figur 10 viser udviklingen i antallet af sager om forældremyndighed og bopæl⁹¹ samt udviklingen i andelen af sager, der sendes fra Statsforvaltningen til afgørelse i retten.⁹² Antallet af sager om forældremyndighed og bopæl i Statsforvaltningen er faldet fra 11.338 i 2012 til 7.893 i 2018. Samtidig har andelen af sager, som Statsforvaltningen sender videre til afgørelse i retten, i perioden 2012 til 2016 været mellem 27 og 29 pct. I 2017 og 2018 er andelen steget og har været konstant på 31 pct.

Stigning i antallet af sager, der havnede i fogedretten i 2018

Af figur 11 fremgår det, at der siden 2010 er sket en stigning i omfanget af sager om forældremyndighed, samvær og bopæl, som havnede i fogedretten. I 2010 var antallet af disse sager 2.277, mens antallet i 2018 var 2.607. Det svarer til en stigning på 15 pct. og er det højeste antal i perioden 2010-2018.

Fakta

Fokus på barnets trivsel og perspektiv forsvinder i komplekse skilsmisssager

Myndighedernes fokus på barnets trivsel og på at få barnets perspektiv frem risikerer at forsvinde i de komplekse skilsmisssager, hvor flere myndigheder er involverede, og hvor der er bekymringer om vold og andre svigt hos den ene eller begge forældre. Det viser en analyse fra Børns Vilkår.

I de komplekse sager overskygger princippet om barnets ret til to forældre i nogle tilfælde barnets ret til et godt børneliv med leg, udvikling, læring og trivsel. Det skyldes til dels de mange myndigheder og fagpersoner, der er involveret, og den deraf manglende sammenhæng i afgørelserne og en de facto udvanding af det overordnede ansvar for barnet. Det betyder reelt, at barnets ret til to forældre vægtes højere end barnets trivsel.

Kilde: Børns Vilkår (2016): Børn i komplekse skilsmisser. En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af komplekse skilsmisser.

Fakta

Lange sagsforløb i komplekse forældreansvarssager har store konsekvenser

En kvalitativ analyse af 23 komplekse forældreansvarssager, der er blevet behandlet i både Statsforvaltningen og hos andre myndigheder, og som har stået på igennem en årrække, viser, at sådanne sagsforløb har meget store omkostninger for de involverede forældre og børn. Undersøgelsen viser eksempler på forældre, der ved sagens start fremstår som gode og omsorgsfulde forældre, men som gennem sagsforløbet bliver undermineret i deres forældrekapacitet og derfor ikke længere er i stand til at drage omsorg for eller beskytte deres børn. Gennemgående bliver børnene i tiltagende grad belastet af at være i klemme i forældrenes konflikt, og der er eksempler på, hvordan indgribende, iværksatte foranstaltninger i forhold til børnene kan få en kontraproduktiv effekt. Ofte agerer myndigheder ikke ud fra en fagligt funderet risikovurdering af, hvad der kan belaste børn; der handles først, når skaden er sket. Samtidig er sagerne meget omkostningstunge for det offentlige system, uden at det nødvendigvis fører til et godt resultat for børnene.

Kilde: Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

"Jeg føler, at jeg ikke har en rigtig familie. Det gør mig trist, når jeg er til andres fødselsdage, for så ser jeg, hvor lykkelige de er. Jeg bor hos min mor, og når min far kommer forbi, begynder de bare at skændes om vasketøjet, opvaskemaskinen og meget andet. Og nogle gange råber jeg til dem, at de skal stoppe, og de gør det også sommetider, men efter lidt tid begynder de igen."

Pige, 11 år, til BørneTelefonen

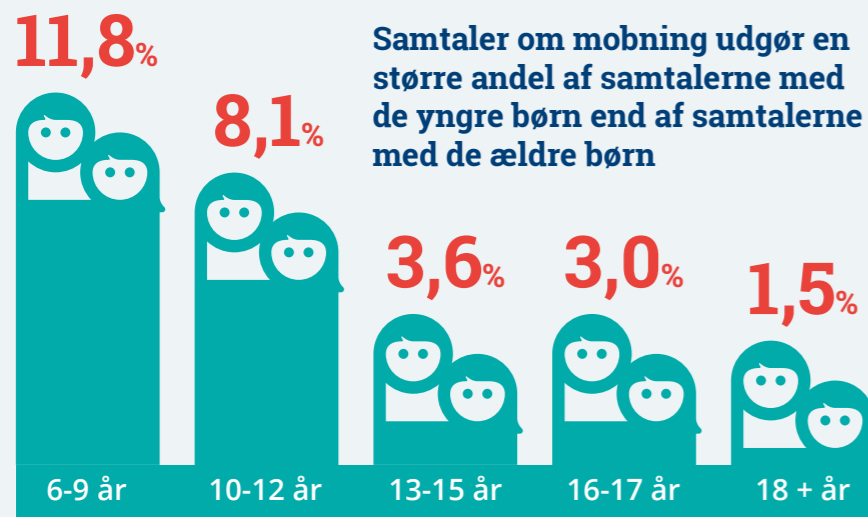
1.847 samtaler på BørneTelefonen i 2018
handlede om mobning. **14%** af disse samtaler handlede
om mobning på digitale medier.

"Jeg er blevet mobbet i 8 år, jeg har gået på 2 forskellige skoler. Min gamle klasse sviner mig til over nettet. Hver aften sidder jeg oppe og græder og er ved at kaste op, på grund af alt det her."
Pige, 18 år

En større andel af drengene henvender sig om mobning end pigerne

Så meget udgør samtaler om mobning af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Så meget udgør samtaler om mobning af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Eksempler på, hvad børnene fortæller, de bliver udsat for

BLIVER MOBBET, IMENS DE BLIVER FILMET

BLIVER HÅNET

FÅR AT VIDE, AT DE BØR BEGÅ SELVMORD

BLIVER MOBBET MED OVERVÆGT

TASKE BLIVER FYLDT MED SNE OG TISSET I

BLIVER KALDT ØGENAVNE ELLER GRIMME TING

BLIVER HOLDT UDENFOR

BLIVER SLÅET OG SKUBBET

BLIVER TRUET MED SAKSE ELLER KOSTE

FÅR TAGET KVÆLERTAG

FÅR TAGET BILLEDER I BADET TIL IDRÆT

BLIVER SKUBBET NED FRA STOL OG TISSET PÅ

BLIVER BLOKERET PÅ SOCIALE MEDIER

Mobning

"Jeg har ingen venner på skolen. Jeg har gået der i otte måneder. Jeg går og tæller minutter, til vi har fri. Jeg flyttede skole, for min mor fik nyt job. Der er ingen på min skole, som vil snakke med mig. (...) jeg har det så dårligt, at jeg tænker på at begå selvmord. Den tanke har jeg haft i en måned. Jeg føler, at ingen kan lide mig."

Pige, 12 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Med de årlige nationale trivselsmålinger og Skolebørnsundersøgelsen, der udkommer hvert fjerde år, er der dækkende og sammenlignelige data på området, og der kan med rimelig sikkerhed konkluderes på omfang og udvikling på mobbeområdet. I den nationale trivselsundersøgelse spørges der ikke specifikt til digital mobning, hvorfor det er vanskeligere at følge udviklingen tæt over tid. I Skolebørnsundersøgelsen 2018 indgår dog spørgsmål om digital mobning, ligesom VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd også er begyndt at spørge til digital mobning i den tilbagevendende undersøgelse 'Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel'. Begge udgivelser udkommer dog kun hvert fjerde år.

Sådan står det til

To børn i hver klasse fra 4. til 9. oplever at blive mobbet – det er markant færre end tidligere. Til gengæld fylder digital mobning mere – cirka tre børn i hver 9. klasse har oplevet digital mobning.

- Alle undersøgelser om mobning peger på, at andelen af børn, som oplever mobning, er faldet markant.⁹³ Eksempelvis viser Skolebørnsundersøgelsen⁹⁴ blandt børn på 5., 7. og 9. klassetrin, at andelen af børn, som oplever mobning, er faldet de seneste 20 år fra 25 pct. i 1998⁹⁵ til 5 pct. i 2018.⁹⁶
- Den årlige nationale trivselsmåling⁹⁷ viser, at andelen af børn på 4.-9. klassetrin, som oplever mobning, har været næsten konstant med 8,1 pct. i skoleåret 2016/2017 og 8,4 pct. i skoleåret 2017/2018.⁹⁸ Det svarer til to børn i hver klasse.⁹⁹
- Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 viser, at i gennemsnit 2 pct. af børn på 5., 7. og 9. klassetrin har oplevet at blive mobbet på nettet.¹⁰⁰ En undersøgelse foretaget af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2018 viser, at andelen, der oplever digital mobning, stiger med alderen. Blandt de 11-årige har 5 pct. således oplevet digital mobning mod 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige. Det svarer til cirka tre børn i hver 9. klasse.¹⁰¹

Derfor er det et svigt, når et barn oplever mobning

I 2018 handlede 1.847 samtaler på BørneTelefonen om mobning. I samtalerne ses en tæt sammenhæng mellem mobning, ensomhed, selvskaide og selvmordstanker.

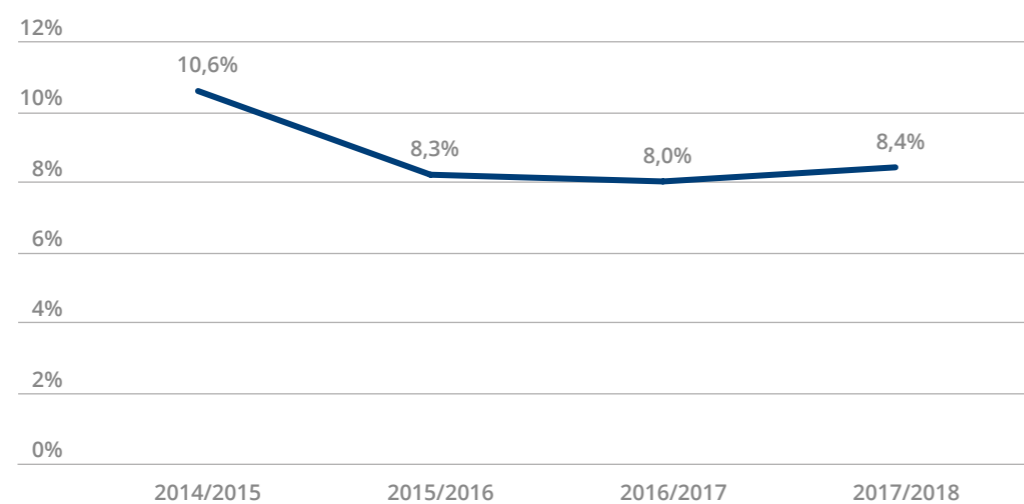
Ifølge forskningen lider børn, som bliver mobbet, oftere af angst og depression end deres jævnaldrende, der ikke bliver mobbet. De har gennemsnitligt mere fravær end deres jævnaldrende og klarer sig dårligere i skolen.¹⁰² De kommer oftere fra familier med få socioøkonomiske ressourcer¹⁰³ og har en mindre sandsynlighed for at gennemføre en uddannelse og større risiko for at få svagere netværk og mindre tryk i livet.¹⁰⁴ Som voksne vil tidligere mobbeofre typisk have et generelt dårligere fysisk helbred og større risiko for psykosomatiske symptomer – det vil sige sygdomstegn i kroppen, som ikke har en fysisk årsag. Forskning peger desuden på en sammenhæng mellem mobning og senere udvikling af kriminel adfærd.¹⁰⁵

Digital mobning kan endvidere have mere vidtrækkende konsekvenser end mobning i det fysiske rum, fordi barnet ikke altid kan identificere dem, der mobber, og ikke ved, hvor mange der tager del i mobningen. Børn, som udsættes for digital mobning, har en dobbelt så stor risiko for selvskade end deres jævnaldrende, som ikke bliver mobbet digitalt. Denne sammenhæng gør sig ikke gældende hos børn, som bliver mobbet i skolen, til fritidsaktiviteter eller andre steder.¹⁰⁶ Samtidig viser forskning, at 85 pct. af børn og unge er overladt til sig selv, når de færdes på nettet.¹⁰⁷

Det mener vi

Børn har ret til en mobbefri skolegang. For at fremme en rummelig skolekultur og et godt psykisk arbejdsmiljø bør det skrives ind i folkeskoleloven, at børn har ret til en skolegang uden mobning. Det bør være et krav, at den kommunale myndighed følger trivselsmålingerne tæt og sikrer, at skoler med lav trivsel får støtte til at iværksætte en helhedsorienteret indsats, hvor eleverne inddrages som en vigtig stemme og aktør i at skabe bedre trivsel. Indsatsen bør have et fokus på både forebyggelse og håndtering af mobning samt at opbygge trygge og ligeværdige elevfællesskaber. Indsatsen bør også have fokus på elevernes digitale liv. Eleverne har fra starten af skoleåret 2017/2018 fået ret til at klage til den Nationale Klageinstans mod Mobning, hvis skolen ikke tager hånd om mobningen – en rettighed, som Børns Vilkår bakker op om. Vi opfordrer til, at man i kommunalbestyrelsen er på forkant med at løfte barnets rettigheder og hjælper skolen med at løse problemerne lokalt.

Figur 12: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet, 2014-2018

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport.¹⁰⁸

Svag stigning i andelen af børn, der bliver mobbet i skolen

Figur 12 viser, at der sidste skoleår var 8,4 pct. af eleverne i 4.-9. klasse, der angav, at de "meget tit", "tit" eller "engang i mellem" oplever at blive mobbet.¹⁰⁹ Der er en svag udvikling opad i antallet af elever i 4.-9. klasse på landets folkeskoler, som oplever at blive mobbet. I skoleåret 2014/2015 angav i gennemsnit 10,6 pct. af eleverne på disse klassetrin, at de oplevede at blive mobbet. I 2015/2016 var denne andel faldet til 8,3 pct., og i 2016/2017 var det faldet yderligere til 8,0 pct.¹¹⁰

Fakta

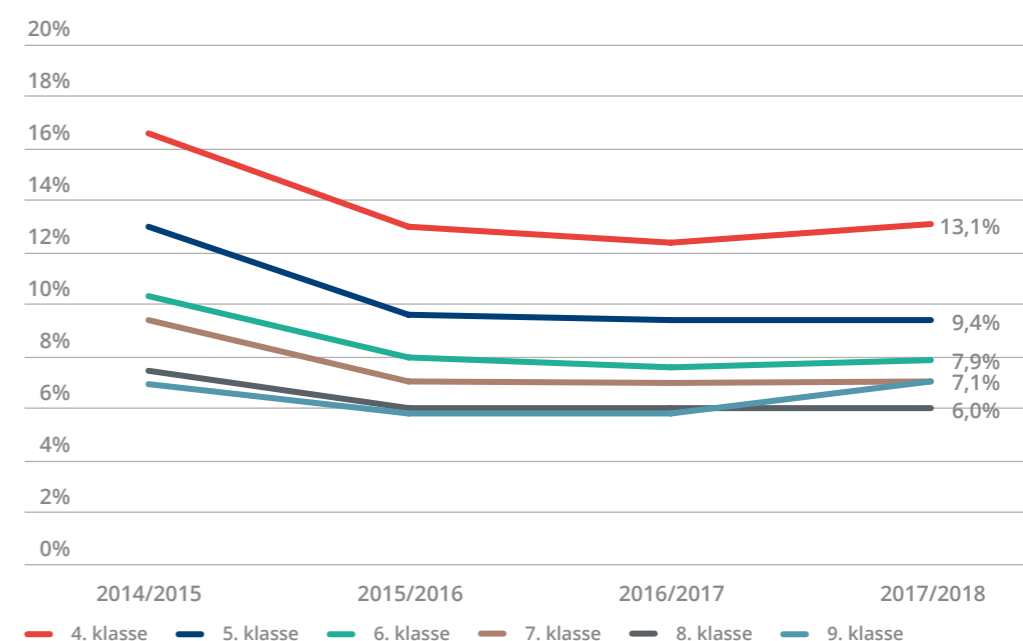
Stort fald i mobning på 20 år

Meget tyder på, at der er sket en positiv udvikling – altså et markant fald – i omfanget af mobning blandt skolebørn. Tilbage i 1998 viste Skolebørnsundersøgelsen, som foretages hvert fjerde år blandt skolebørn på 5., 7. og 9. klassetrin¹¹¹, at 25 pct. blev mobbet mindst et par gange om ugen, mens det i Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 var tilfældet for 5 pct. af skolebørnene.¹¹² Ser man på den seneste årlige nationale trivselsundersøgelse, angav 8,4 pct. af eleverne i 4.-9. klasse, at de "meget tit", "tit" eller "engang imellem" var blevet mobbet i løbet af skoleåret.¹¹³

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018). Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport; Rasmussen, Mette m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, Sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab, Komiteen for Sundhedsoplysning.

Figur 13: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet fordelt på klassetrin, 2014-2018

Kilde: Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk.¹¹⁴

Mobning finder især sted blandt de yngre elever

Figur 13 viser, at der forholdsvis mest er flest elever, som oplever at blive mobbet på de laveste klassetrin, og at der er sket en lille stigning i andelen af elever på 4. klassetrin, der mobbes, fra 12,4 pct. i skoleåret 2016/2017 til 13,1 pct. i skoleåret 2017/2018.¹¹⁵ Også hos de ældste på 9. klassetrin ses en stigning i andelen, der mobbes, så andelen i skoleåret 2017/2018 var 7,1 pct. sammenlignet med 5,8 pct. i 2016/2017.¹¹⁶

Fakta

Digital mobning fylder mere end mobning i det fysiske rum – konsekvenserne er alvorlige

Skolebørnsundersøgelsen 2018 viser, at 2 pct. af børn på 5., 7. og 9. klassetrin har oplevet at blive mobbet på nettet mindst to til tre gange om måneden inden for de sidste par måneder.¹¹⁷ En undersøgelse fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2018 peger på, at omfanget af digital mobning stiger med alderen – modsat mobning i det fysiske rum, hvor det især er de yngre børn, der oplever mobning.¹¹⁸ Undersøgelsen finder, at 5 pct. af de 11-årige har oplevet mobning på de sociale medier/via mobiltelefon mindst en gang sammenlignet med 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige.

Piger oplever i højere grad end drenge denne form for mobning. 21 pct. af de 19-årige piger fortæller således, at de mindst en gang har oplevet mobning på de sociale medier mod 8 pct. af de 19-årige drenge.¹¹⁹ En undersøgelse fra Børnerådet fra 2017 viser, at 16 pct. af elever i 9. klasse havde oplevet digital mobning.¹²⁰

Digital mobning kan have mere vidtrækkende konsekvenser end mobning i det fysiske rum, fordi barnet ikke altid kan identificere dem, der mobber, og ikke ved, hvor mange der tager del i mobningen. Det viser en undersøgelse fra 2016. Ved digital mobning foregår ydmygelsen over for en potentielt større gruppe, og hændelsen gemmes i cyberspace og kan derfor opleves igen og igen. Studier fra 2014, 2016 og 2018 finder en sammenhæng mellem digital mobning og selvskaede og/eller selvmord. Børn, som udsættes for digital mobning, har eksempelvis dobbelt så stor risiko for selvskaede som deres jævnaldrende, som ikke bliver mobbet.

Kilder: Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskaede blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016., M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Gini, G. & Dorothy, L. (2014): Peer Victimization, Cyberbullying, and Suicide Risk in Adolescents. The Journal of the American Medical Association; Glendenning m.fl. (2018): Self-Harm, Suicidal Behaviours, and Cyberbullying in Children and Young People: Systematic Review. J Med Internet Res 2018;20(4):e129.; Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet.

Fakta

Børn og unge har fået mulighed for at klage over manglende mobbeindsats i kommunen

Børn og unge i grundskoler og på ungdomsuddannelser har fra starten af skoleåret 2017/2018 fået mulighed for og ret til at klage til kommunalbestyrelsen og Den Nationale Klageinstans mod Mobning, hvis skolen undlader at tage hånd om et mobbeproblem.¹²¹ I 2018 modtog klageinstansen 51 klager.¹²² Af de 51 klager vedrørte 50 klager mobning i grundskolen, hvoraf 30 pct. var fra elever i indskolingen, 39 pct. fra elever på mellemtrinnet, og 24 pct. fra elever i udskolingen.¹²³ Ud af alle klager var der flest, der handlede om psykisk mobning (31 klager) og fysisk mobning (22 klager), mens der var to klager om digital mobning og en om seksuel mobning.

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2019): Årsrapport 2018 – Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Drab

Vurdering af vidensgrundlag

Med statistikken for antallet af ofre for anmeldte drabsforbrydelser er der gode og dækkende data fra Danmarks Statistik, som gør det muligt med stor sikkerhed at kunne følge udviklingen i antal drab på børn over tid. Dog er der begrænset viden om motiver og omstændigheder bag drabene.

Sådan står det til

Fem børn blev dræbt i 2018.

- Siden 1990'erne er antallet af drab i Danmark cirka halveret, men denne udvikling gælder ikke drab på børn.
- I 2018 blev fem børn under 19 år ofre for drab. Fire af dem var under ti år. I perioden 2010-2018 blev der i gennemsnit begået otte drab på børn pr. år, og antallet i 2018 ligger altså under dette gennemsnit.
- Drab på børn begås oftest af en af barnets forældre, og motiverne bag er mange. De varierer fra psykisk sygdom og fødselsdepression til økonomiske problemer, jalousi og hævn mod tidligere partner.

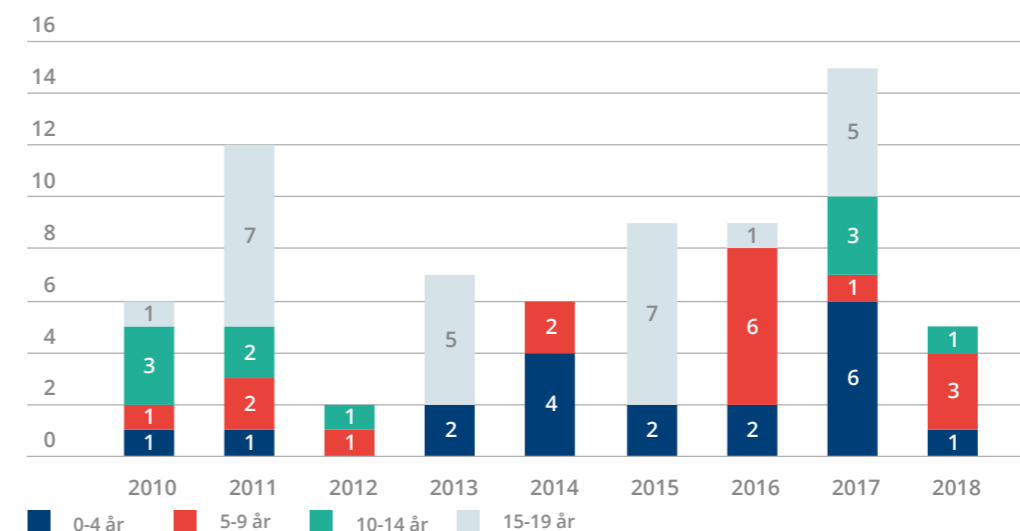
Derfor er drab et svigt

Drab er den alvorligste forbrydelse. Langt de fleste drab på børn begås af barnets allernærmeste, typisk af én af barnets forældre.¹²⁴ Omfanget af drab på børn kan være et pejlemærke for antallet af meget voldsomme konflikter mellem forældre.

Det mener vi

De fleste drab på børn sker i forbindelse med et familiedrama, hvor den ene forælder oplever voldsom jalousi eller vrede. Motiver og omstændigheder bag drabene bør klarlægges nærmere, så forbrydelserne i endnu højere grad kan forebygges.

Figur 14: Antal registrerede ofre for drabsforbrydelser mod børn, 2010-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.¹²⁵

Fem børn blev dræbt i 2018. Det er færre end de seneste år

Figur 14 viser antallet af børn, der var ofre for anmeldte drabsforbrydelser i perioden 2010-2018. Der er store forskelle på alderen på de børn, der bliver ofre for drab fra år til år. I 2018 var fire ud af de fem dræbte børn, under ti år.

Fakta

Der kan være mange motiver bag drab på børn

Siden 1990'erne er antallet af drab i Danmark cirka halveret. Det viser en kortlægning fra 2018 af 1.338 drab i perioden 1992-2016,¹²⁶ mens tal fra Danmarks Statistik viser, at det ikke gælder for drab på børn. I mange vestlige lande udgør drab op til 10 pct. af alle dødsfald blandt børn. En dansk opgørelse over drab i perioden 2008-2011 viser, at de dræbte børn typisk var ofre for familiedramaer, som er situationer, hvor for eksempel en skilsmisse har udløst så voldsom jalousi, at en af forældrene slår børnene ihjel for efterfølgende at tage sit eget liv – et såkaldt udvidet selvmord. Den internationale forskning peger på, at motiverne bag forældres drab på deres børn er mange. De varierer fra psykisk sygdom og fødselsdepression til økonomiske problemer, jalousi og hævn mod tidligere partner.¹²⁷

Kilde: Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio; Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5; Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011; Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War. Red. Todd K. Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A. (red.). Oxford: Oxford University Press; Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.

"Mine forældre slog mig og mine søskende, da vi var mindre, men de slår kun mine søskende nu. Jeg prøvede at hente hjælp hos en lærer, men han gik til kommunen, uden at jeg fik det at vide. Kommunen gjorde ingenting. Efter det har jeg haft svært ved at stole på folk."

Dreng, 12 år, til BørneTelefonen

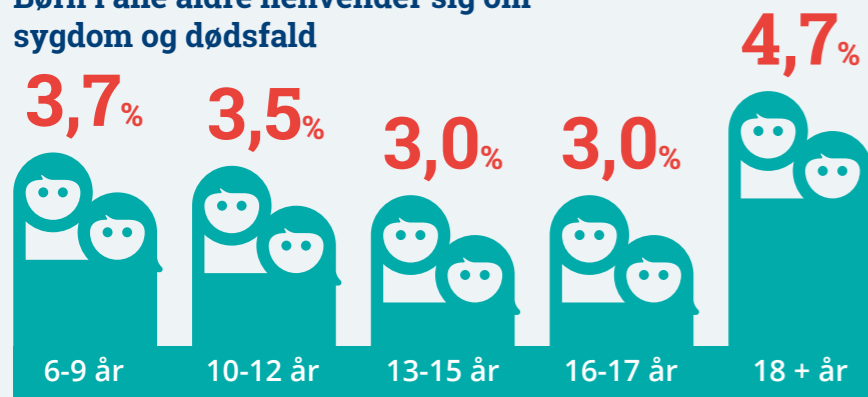
Kapitel 2:

Myndigheder og institutioner

SYGDOMS RAMTE FAMILIER

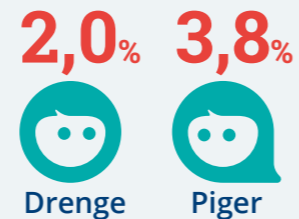
847 samtaler på BørneTelefonen i 2018 handlede om fysisk eller psykisk sygdom i familien. **723 samtaler** handlede om dødsfald i familien.

Børn i alle aldre henvender sig om sygdom og dødsfald

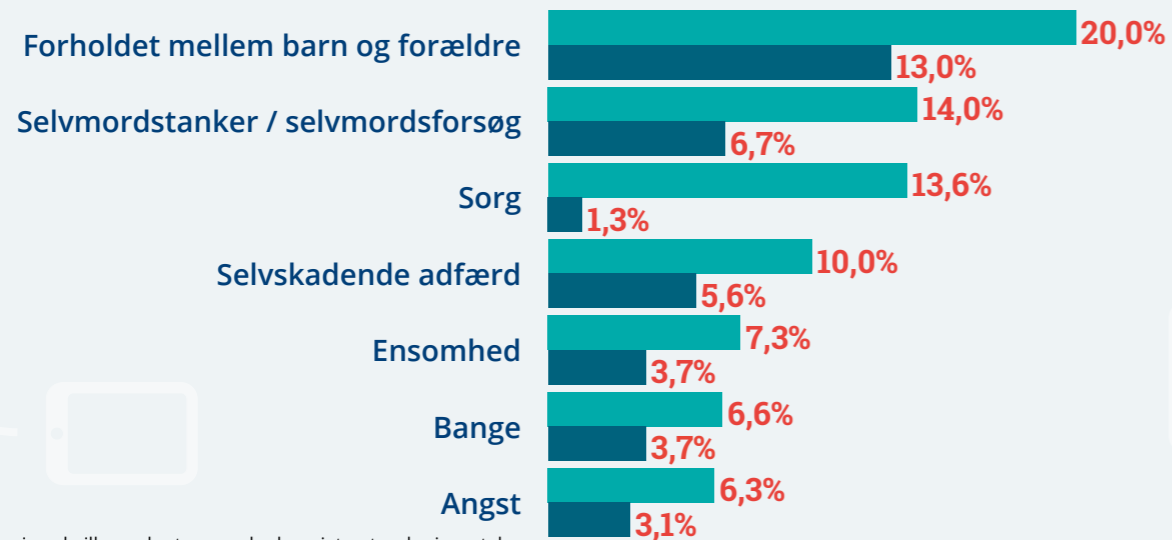
Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

En større andel af pigerne end drengene henvender sig om sygdom og dødsfald i familien

Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Sygdom og dødsfald i familien er hyppigt forbundet med følgende temaer

Figuren viser, hvilke andre temaer der hyppigt optræder i samtaler om sygdom og dødsfald i familien. Til sammenligning fremgår det også, hvor meget temaerne fylder blandt alle samtaler på BørneTelefonen. Eksempelvis nævnes selvmordstanker og selvmordsforsøg hyppigere i samtaler om sygdom og dødsfald i familien end i samtaler generelt på BørneTelefonen. Da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

■ Andel af samtaler om sygdom eller dødsfald i familien
■ Andel af alle samtaler på BørneTelefonen

Sygdomsramte familier

"Min far og min søster er den eneste 'tætte' familie, jeg har. Min far er blevet diagnosticeret med kræft og fået at vide, han måske ikke overlever – og jeg bliver så bange! Hvad skal der ske med mig og min søster, hvis han dør? (...) Jeg er begyndt at udelukke mig fra fællesskabet, på grund af at de tanker overtager det hele, jeg har ikke lyst til at være sammen med nogen, jeg har lyst til at være ved min far, hjælpe ham og støtte ham, men der er intet, jeg kan gøre... jeg føler mig forsvarsløs og bange."

Pige, 15 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Der findes større undersøgelser, som belyser det at være barn i familie med sygdom. Undersøgelserne kommer dog ikke med jævne mellemrum, hvilket gør det svært at følge udviklingen i, hvordan børn i sygdomsramte familier har det, og hvilken støtte de får.

Sådan står det til

Børn og unge i familier med alvorlig sygdom har hyppigere overvejet eller forsøgt selvmord og mangler ofte nogen at tale med.

- 23 pct. af unge i familier med alvorlig sygdom har overvejet selvmord, og 8 pct. har forsøgt selvmord. Til sammenligning har 15 pct. af de unge, som hverken er pårørende til en med alvorlig sygdom eller efterladt, haft selvmordstanker, og 3 pct. har forsøgt selvmord.¹²⁸
- Børn af forældre med psykiske lidelser har 2,5 gange højere risiko for at forsøge selvmord.¹²⁹
- En undersøgelse om børn og unge, der er pårørende, efterladte, eller selv er syge, viser, at 41 pct. af deltagerne angiver, at deres forældre ikke ved, hvor kede af det, de egentlig er, og 32 pct. angiver, at det er svært at tale med deres forældre om sygdomssituationen.¹³⁰ En anden undersøgelse blandt unge i familier med alvorlig sygdom viser, at 29 pct. ikke har talt med nogen om at være pårørende til en syg forælder.¹³¹

Det mener vi

Børn i familier med sygdom skal have den fornødne hjælp til at håndtere sygdomsforløbet, fordi de ofte har svært ved at tale med forældrene om deres situation som pårørende. Derfor må andre hjælpe barnet med at håndtere situationen. Pårørende børns ret til information, hjælp og støtte skal skrives ind i sundhedsloven frem for kun at være retningslinjer, som det er tilfældet nu. Frontpersonalet skal klædes bedre på til at møde børnene, eksempelvis ved at kunne forklare barnet i børnehøjde, hvad sygdommen betyder. I de familier, hvor der er sociale problemer, skal der ske en koordinering mellem regionale og kommunale systemer, så familien og barnet ikke bliver tabt mellem stole.

Derfor er det et svigt, når børn i familier med sygdom ikke får den fornødne hjælp

Børn og unge har brug for støtte, når for eksempel deres mor eller far bliver alvorligt syg. Det viser flere større undersøgelser, som blandt andet peger på, at det er svært for barnet at tale med dets forældre, fordi de enten er ramt af sygdom eller af sorg over sygdom hos partneren. Samtidig oplever børnene, at forældrene ikke ved, hvor kede af det, de er.¹³² De børn og unge, som ikke har talt med nogen om at være pårørende til en syg forælder, har oftere forsøgt selvmord.¹³³ En ph.d.-afhandling fra 2017 baseret på registerdata viser desuden, at det at vokse op med en kronisk syg forælder i barndommen giver øget sandsynlighed for som voksen at være arbejdsløs, være på førtidspension og tjene under 250.000 kr. om året sammenlignet med den øvrige befolkning.¹³⁴ En litteraturanalyse fra 2018 viser, at når et barn mister en forælder, har barnet øget risiko for at få psykiske, fysiske, sociale og faglige udfordringer i livet. Hvor nogle reaktioner på sorgen reduceres med tiden, forbliver andre vedvarende.¹³⁵

Fakta

Mange oplever, at deres mor og far rammes af sygdom og død

I Danmark oplever 40.000 børn og unge i alderen 0-18 år hvert år, at en af deres forældre bliver indlagt med kritisk sygdom,¹³⁶ og mere end 2.000 børn¹³⁷ og unge oplever hvert år at miste en eller begge forældre. Det svarer til henholdsvis 3,2 pct. af en børnebefolkning under 18 år, som oplever forældre med alvorlig sygdom, og 0,2 pct., som oplever at miste en forælder.¹³⁸ Studier viser, at mere end 20 pct. af de personer, der har mistet en forælder som barn, på et senere tidspunkt oplever både følelses- og adfærdsmæssige problemer som angst, vrede, depression og/eller tab af færdigheder.¹³⁹

Tal fra januar 2019 fra Psykiatrifonden viser, at 310.000 børn vokser op med en psykisk syg mor eller far. Sundhedsstyrelsen har tidligere påpeget, at børn, der vokser op i familier med psykisk syge forældre, har en øget risiko for selv at få psykosociale problemer. Det anslås, at det vil ske for omkring halvdelen af børnene. Den øgede risiko hænger ifølge Sundhedsstyrelsen både sammen med arvelige forhold, men i høj grad også faktorer i børnenes opvækstmiljø.¹⁴⁰ Det er vanskeligt at præcisere antallet af børn og unge, der vokser op i familier, hvor en eller begge forældre har psykiske lidelser, da en del mennesker med psykiske lidelser ikke er kendte i administrative registre.

Kilder: Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering af Brugerinddragelse, Region Hovedstaden; Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb; Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen; Psykiatrifonden (2019): Børn med forældre med psykisk sygdom kæmper alene.

"Min far har kræft for tredje gang. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal kunne fokusere på skole og lektier, når det eneste, jeg tænker, er, hvordan det kommer til at gå med ham. Mine veninder forstår ingenting og tør ikke spørge ind til, hvordan det går derhjemme. Jeg forstår ikke, hvordan mine forældre kan være så positive og optimistiske."

Pige, 14 år, til BørneTelefonen

Fakta

Forældres død og alvorlige sygdom påvirker børns helbred, trivsel og voksenliv

Børns helbred og trivsel påvirkes, når de oplever at miste en forælder, eller at forælderen bliver alvorligt syg i løbet af opvæksten. 23 pct. af unge i familier med alvorlig sygdom har overvejet selvmord, og 8 pct. har forsøgt selvmord. Til sammenligning har 15 pct. af unge, som hverken er pårørende til en med alvorlig sygdom eller efterladt, haft selvmordstanker, og 3 pct. har forsøgt selvmord. Det viser en undersøgelse fra 2012. En undersøgelse fra 2016, som belyser konsekvenserne ved at være barn af forældre med psykisk sygdom, viser, at det medfører 2,5 gange større risiko for at forsøge selvmord sammenlignet med børn uden syge forældre.¹⁴¹ En anden undersøgelse fra 2016 viser, at forældertab i ungdomsårene øger risikoen for at få udskrevet antidepressiv medicin med 20 pct.¹⁴² Samtidig forsøger børn i sygdomsramte familier, som ikke har talt med nogen, oftere at begå selvmord, end de unge, som har talt med nogen om deres situation.¹⁴³ Forældertab og sygdom har også betydning for, hvordan børnene klarer sig som voksne. Her finder et studie fra 2018, at forældertab i barndommen er forbundet med lavere uddannelsesniveau end hos børn, der ikke har oplevet et sådant tab. Anden forskning fra 2018 finder en højere separationsrate hos både mænd og kvinder, der havde mistet en forælder i barndommen. Her bliver effekten desuden forstærket, hvis forælders dødsårsag var selvmord.¹⁴⁴

Kilder: Pearl, L.H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.; Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien; Appel C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. Epidemiology, July, 2016; Høeg, L. m.fl. (2018): Does losing a parent early influence the education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. Journal of Public Health; Høeg, B. L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974. Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterlattes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning - Aarhus Universitet.

Fakta

Børn mangler nogen at tale med, når familien rammes af sygdom

Når en familie rammes af sygdom, kan det være svært for barnet at tale med nogen om det. En undersøgelse fra 2013 viser, at 41 pct. af børn og unge, der er pårørende, efterladte, eller selv er syge, oplever, at deres forældre ikke ved, hvor kede af det de egentlig er. Og 32 pct. angiver, at det er svært at tale med deres forældre om situationen. 17 pct. ville ønske, at deres forældre spurgte mere til deres tanker og følelser, end de gør. I forhold til oplevelsen som pårørende i familier med alvorlig sygdom, så underbygges resultaterne af en undersøgelse fra 2012, som viser, at 29 pct. af unge i familier med alvorlig sygdom ikke har talt med nogen om at være pårørende til en syg forælder.¹⁴⁵

Undersøgelsen fra 2013 viser også, at kun 27 pct. af børn, der er pårørende til et alvorligt sygt familiemedlem, har oplevet, at lægerne og sygeplejerskerne har spurgt dem, hvordan de har det. Denne tendens reflekteres også i nyere forskning fra 2017, som viser, at sundhedspersonale ikke spørger ind til alvorligt syge patienters børn, fordi de er i tvivl om, hvordan de skal tage denne samtale. Derfor undgår de emnet, hvilket kan føre til, at patienterne og deres børn ikke får den nødvendige støtte. Sundhedspersonalet kender ikke anbefalingerne til inddragelsen af børnene eller er ikke klædt godt nok på til at anvende dem.¹⁴⁶

Kilder: Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien.; Nielsen, J. C. m.fl. (2012): Unge pårørende og efterlattes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning, Aarhus Universitet; Dencker, A. (2017): Health communication - When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet.

Hjemløshed

Vurdering af vidensgrundlag

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærds hjemløsetælling afdækker hvert andet år antallet af hjemløse i Danmark. I den seneste hjemløsetælling fra 2017 fremgår det, at der formentlig er et mørketal i forhold til antallet af hjemløse under 18 år, fordi de ikke bliver registreret systematisk på forsorghjem og lignende, når de opholder sig sammen med en hjemløs forælder. Desuden er erfaringen fra Børns Vilkårs bisidderordning, at der er børn og unge, der i kortere perioder er hjemløse, fordi de er stukket af hjemmefra eller fra et opholdssted eller er blevet smidt ud og står på gaden uden nogen steder at gå hen. Disse børn og unge vil formentlig heller ikke indgå i hjemløsetællingen. På det grundlag kan vi kun delvist konkludere på de tilgængelige data.

”Det er ikke så lang tid siden, at jeg blev smidt ud af begge mine forældre. Jeg blev først smidt ud af min mor, fordi hun syntes, jeg behandlede hende dårligt, som jeg synes, er omvendt. Så jeg flyttede ned til min far og boede i et par dage, men så blev jeg smidt ud, ved ikke hvorfor. Så jeg snakker ikke med min far mere. Det var hårdt. Efter det boede jeg hos min kusine og veninde.”

Pige, 14 år, til BørneTelefonen

Sådan står det til

I uge 6 i 2017 var der 39 hjemløse børn, og 18 pct. af de 1.633 hjemløse kvinder, der blev registreret i 2017, havde daglig omsorg for børn. I 2018 blev der henvist til Børns Vilkårs bisiddere i 25 samtaler på BørneTelefonen, hvor et barn var blevet smidt ud eller løbet hjemmefra.

- Antallet af hjemløse under 18 år er faldet i perioden fra 2009 til 2017. Der er i alt blevet registreret 39 børn og unge under 18 år, der befandt sig i en hjemløshedssituation i uge 6 i 2017. I 2009 blev der i samme uge registreret 200 hjemløse børn.¹⁴⁷
- Andelen af hjemløse kvinder, der har daglig omsorg for børn, er steget fra 11 pct. i 2015 til 18 pct. i 2017. I samme periode er antallet af hjemløse kvinder også steget. Samtidig er antallet af unge hjemløse mellem 18 og 24 år fordoblet fra 633 i 2009 til 1.278 i 2017.¹⁴⁸
- I 2018 blev der henvist til Børns Vilkårs bisiddere i 25 samtaler på BørneTelefonen, hvor et barn var blevet smidt ud eller løbet hjemmefra.

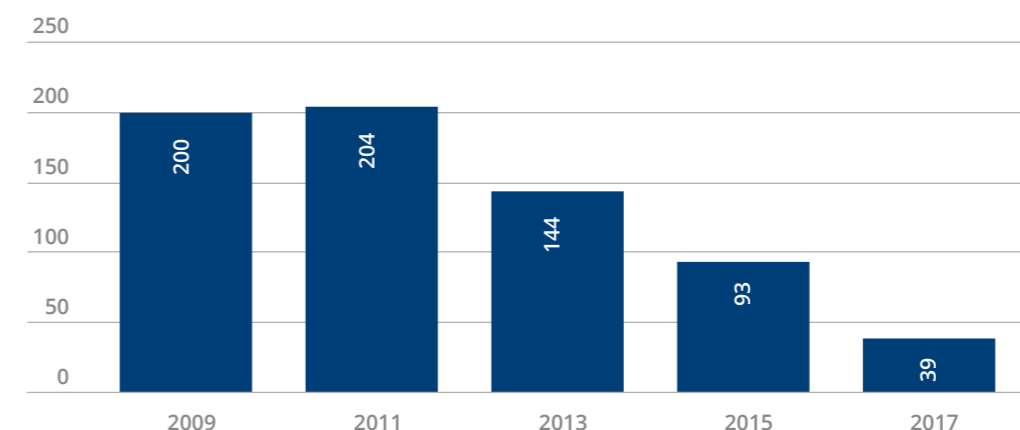
Derfor er det et svigt, når børn er hjemløse

Børn har ret til et sted at bo. Hjemmet er stedet, hvor den basale omsorg udøves, og bør være udgangspunktet for tryk og stabilitet i et barns opvækst. Usikre boligforhold påvirker børnenes hverdagsliv, deres trivsel og relationer. En usikker boligsituation og mangel på et hjem kan medføre kropslig utilpashed i form af mange tanker, tristhed, smerter i hoved og mave samt fysisk urolighed. Mange børn, der sættes på gaden, erfarer, at venskaber går itu, og de kan opleve isolation.¹⁴⁹ Samtidig er livet på gaden karakteriseret ved øget udsathed i forhold til blandt andet vold¹⁵⁰ og sygdom¹⁵¹.

Det mener vi

Forebyggelse af hjemløshed blandt børn i kommunerne er fortsat relevant. Samtidig bør man søge at finde en ny billig bolig til børnefamilier, der står over for en udsættelse.

Figur 15: Antal hjemløse børn i alderen 0-17 år, 2009-2017

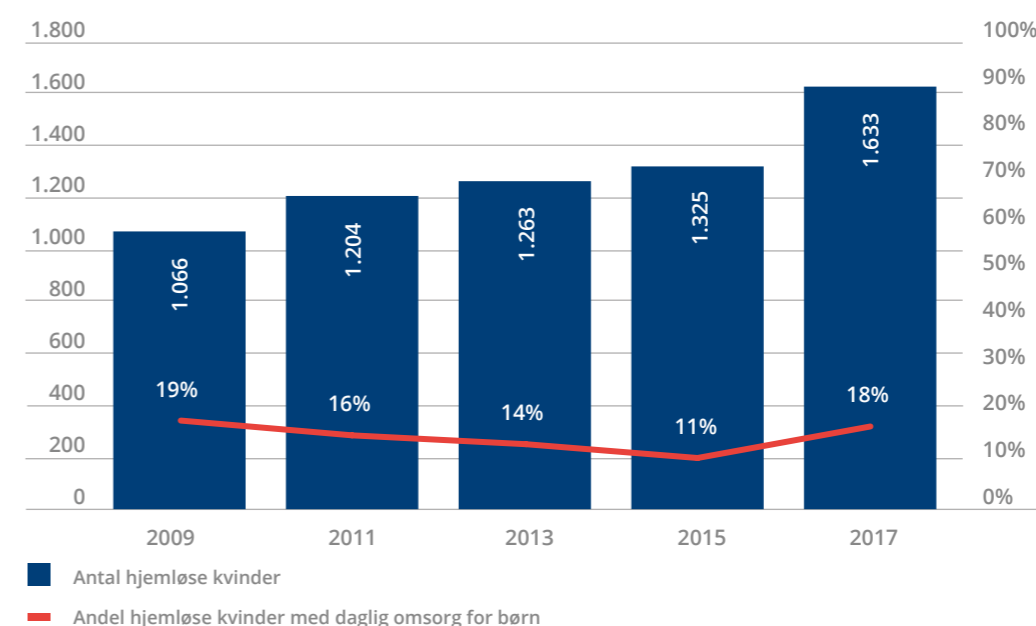

Kilde: Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.¹⁵²

Antallet af registrerede hjemløse børn falder¹⁵³

Af figur 15 fremgår det, at antallet af hjemløse børn er faldet markant i perioden 2009-2017. I 2017 blev der i uge 6 registreret 39 hjemløse børn under 18 år. I 2009 var antallet 200 børn.¹⁵⁴

Figur 16: Andel hjemløse kvinder med daglig omsorg for børn, 2009-2017

Kilde: Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.¹⁵⁵

Flere hjemløse kvinder har daglig omsorg for børn

Af figur 16 fremgår det, at der, sideløbende med en stigning i antallet af hjemløse kvinder, også er sket en stigning i andelen af hjemløse kvinder, der har daglig omsorg for børn.¹⁵⁶ I 2017 havde 18 pct. af de hjemløse kvinder daglig omsorg for børn – mod 11 pct. i den foregående tælling fra 2015. Dette tyder på, at der reelt er flere børn, som lever i en situation af hjemløshed, end hvad registreringen af hjemløse børn umiddelbart viser.¹⁵⁷

Fakta

Fordobling af antallet af hjemløse unge siden 2009

I 2017 var antallet af hjemløse unge mellem 18 og 24 år i Danmark 1.278. I 2009 var antallet 633, og der er dermed sket mere end en fordobling siden da. Misbrug og psykisk sygdom er udbredt blandt de hjemløse unge, hvor 46 pct. af de hjemløse unge mænd har en psykisk sygdom, mens andelen er 64 pct. for de hjemløse unge kvinder. Flere af de unge hjemløse mænd (61 pct.) end kvinder (34 pct.) har misbrugsproblemer. 29 pct. af de unge hjemløse mænd har både en psykisk sygdom og misbrugsproblemer. Det gælder for 24 pct. af de unge hjemløse kvinder.¹⁵⁸

Kilde: Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Hjem til Alle-alliancen: www.hjemtilalle.dk.

Fakta

Børn i akut nød får ikke altid hjælp

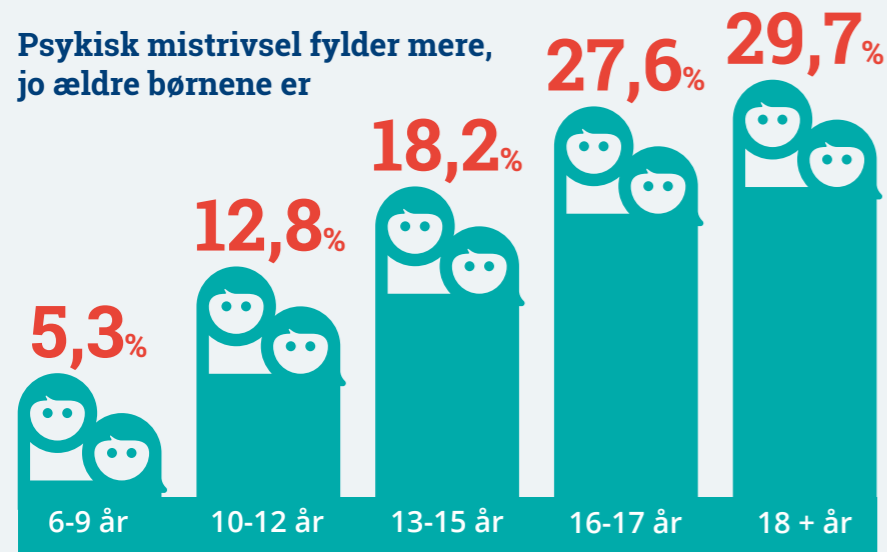
Børns Vilkårs bisiddere modtager hvert år henvendelser fra børn, som har brug for akut hjælp fra myndighederne, fordi barnet går på gaden uden noget sted at være eller sove. I 2018 blev der henvist til Børns Vilkårs bisiddere i 25 samtaler på BørneTelefonen, hvor et barn var blevet smidt ud eller løbet hjemmefra. Børns Vilkår oplever, at kommunen nogle gange afviser at handle akut og i stedet henviser barnet til at tage hjem igen. Det sker også, selvom forældrene selv har smidt barnet ud og givet udtryk for ikke at ville have barnet hjemme, og i tilfælde hvor barnet er gået hjemmefra, fordi barnet er utrygt ved at være derhjemme.

Kilde: Børns Vilkår, 2018.

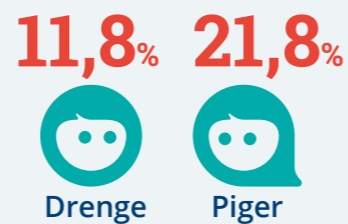
BØRNS VILKÅR
PSYKISK MISTRIVSEL

8.843 samtaler på BørneTelefonen i 2018
handlede om psykisk mistrivsel

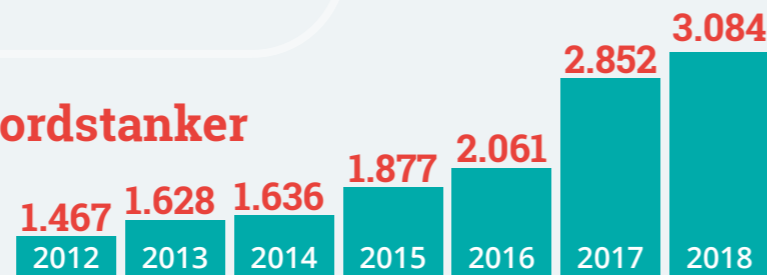
Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Dobbelt så stor en andel af pigerne end drengene fortæller om psykisk mistrivsel

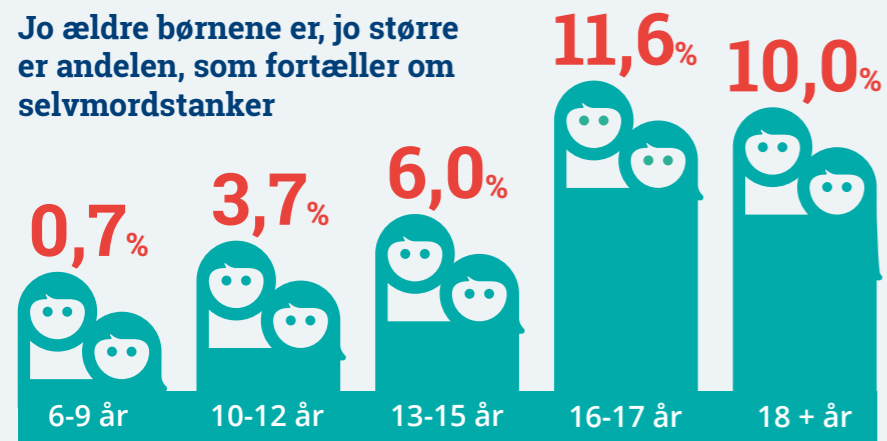
Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Antallet af samtaler om selvmordstanker er mere end fordoblet siden 2012

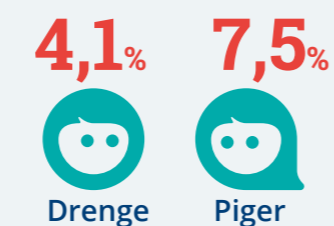
I 2012 var der 1.467 samtaler med børn om selvmordstanker/selv mordforsøg. I 2018 var der 3.084 samtaler.

Jo ældre børnene er, jo større er andelen, som fortæller om selvmordstanker

Så meget udgør samtaler om selvmordstanker/selv mordforsøg af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

En større andel af pigerne end drengene fortæller om selvmordstanker

Så meget udgør samtaler om selvmordstanker/selv mordforsøg af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

Børn i psykiatrien

"Jeg har været på psykiatrisk to gange til udredning, og det, jeg fik ud af det, var de diagnoser, jeg har fået. Jeg fik intet hjælp eller redskaber til fremtiden. Jeg har virkelig mange selvmordstanker og selvskader rigtig meget. (...) Jeg har snakket med min sagsbehandler omkring psykologhjælp, men det er rigtig lang tid siden nu, og jeg føler, jeg bliver tilsidesat hele tiden. Jeg er så langt nede, at jeg ikke kan komme op igen selv og kan simpelthen ik mere snart"

Ukendt køn, 17 år, til BørneTelefonen

Vurdering af vidensgrundlag

Der er solide data fra flere registre på det børne- og ungdomspsykiatriske område. Data fra Sundhedsdatastyrelsen opdateres løbende, hvilket gør det muligt at følge udviklingen i antallet af patienter, ventetider, indlæggelsestider, genindlæggelser og tvang i børne- og ungdomspsykiatrien over tid. Der eksisterer dog et mørketal for børn og unge i forskellige grader af mistrivsel, som enten ikke har brug for behandling i børne- og ungdomspsykiatrien eller af andre årsager ikke har fået det - men som ville have gavn af en forebyggende indsats.

Sådan står det til

Et stigende antal børn er i psykiatrisk behandling, og ventetiden er blevet kortere. Indlæggelsestiden er også blevet kortere - til gengæld er andelen af indlæggelser, der efterfølges af en akut genindlæggelse, steget markant.

- I 2017 var der 31.849 patienter i børne- og ungdomspsykiatrien. Det er en stigning på 51 pct. siden 2010¹⁵⁹ og harmonerer med, at en stigende andel børn kæmper med psykisk mistrivsel.¹⁶⁰ Set i forhold til antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien er andelen af fikseringer og/eller fysisk magtanvendelse næsten halveret siden 2016.¹⁶¹
- Den gennemsnitlige ventetid til første kontakt i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet markant fra 77 til 22 dage i perioden 2010-2017. Dog er der det seneste år sket en lille stigning i den gennemsnitlige ventetid, som i 2018 var 24 dage.¹⁶²
- I perioden 2010-2017 er den gennemsnitlige indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien faldet med 13 dage fra 39 dage i 2010 til 26 dage i 2017.¹⁶³ I samme periode er andelen af genindlæggelser af de 0-24-årige steget fra 15,4 pct. til 20,6 pct.¹⁶⁴

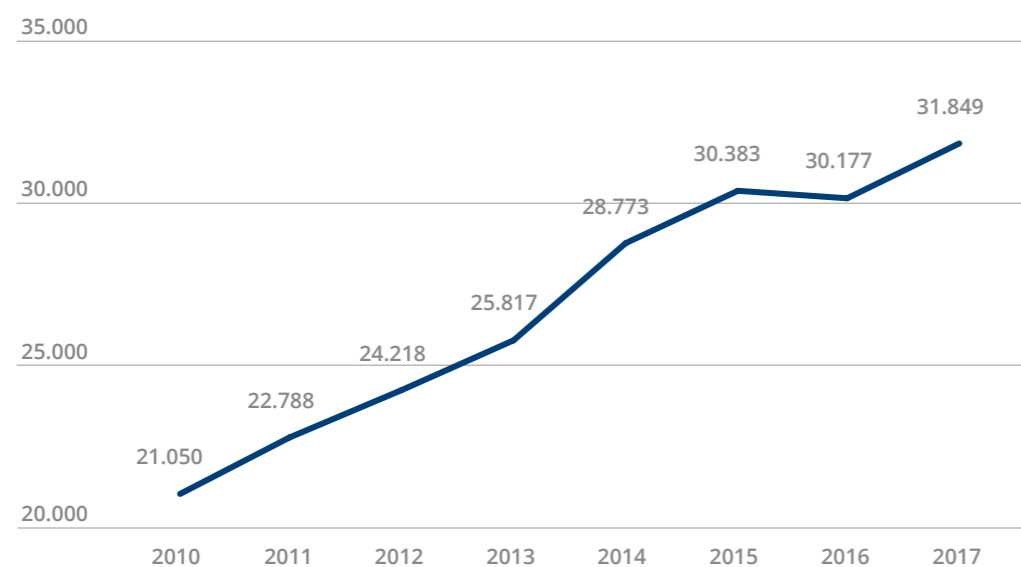
Derfor er det et svigt, når et barn i psykisk mistrivsel ikke får den rette hjælp i tide

Mistrivsel og dårligt psykisk helbred i barndommen har afgørende betydning for uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet.¹⁶⁵ Forskning viser, at nogle grupper af børn og unge har en øget risiko for at udvikle psykiske helbredsproblemer. Det drejer sig blandt andet om børn udsat for omsorgssvigt og overgreb, børn med forældre, der lider af psykisk sygdom eller misbrug, børn, der vokser op i fattigdom eller social marginalisering, og børn som selv er eller hvis forældre er flygtninge, og som har haft traumatiserende oplevelser.¹⁶⁶ En analyse af samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen fra 2018 viser, at børn i psykisk mistrivsel fortæller om omsorgssvigt og om at vokse op i familier præget af misbrug, fysisk og psykisk vold eller seksuelle overgreb. Disse børn fortæller om svigt fra voksne.¹⁶⁷ Får børn og unge ikke den rette hjælp, kan social ulighed øges, og chancerne for at klare sig godt i livet mindskes.

Det mener vi

Stigningen i psykisk mistrivsel blandt børn og unge er alarmerende. Vi skal forebygge psykisk mistrivsel blandt børn og unge med en national strategi på tværs af myndigheder og aktører, som kan skabe rammer for større tryghed og trivsel blandt børn og unge. Det skal sikres, at børn og unge med behov for psykiatrisk behandling får et relevant tilbud hurtigt, og at man i psykiatrien forebygger tvang. FN's Børnekomité opfordrer Danmark til at gøre mere for at nedbringe mængden af tvang, der bliver brugt mod mindreårige i psykiatrien. Den anbefaling gav FN's Handicapkomité også Danmark i 2014. For børn, der er i særlig stor risiko for at udvikle en psykisk lidelse, skal forebyggende indsatser prioriteres højt.

Figur 17: Antal patienter i psykiatrisk behandling i børne- og ungdomspsykiatrien, 2010-2017

Kilde: Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2016 og 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019. Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014.

I 2017 var 31.849 børn og unge i behandling i børne- og ungdomspsykiatrien

Figur 17 viser antal patienter i børne- og ungepsykiatrien. Det ses, at der siden 2010 er sket en stigning i antallet af patienter fra 21.050 børn og unge i 2010 til 31.849 børn og unge i 2017. Det svarer til en stigning på 51 pct. Samtidig er børnebefolkningen faldet med 3,6 pct.¹⁶⁸

Fakta

Flere børn mistrives

Tre gange så mange børn mellem 0-18 år får i dag diagnosen angst eller depression som for ti år siden. Det viser en undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen fra 2018. En rapport fra Kommunernes Landsforening viser, at der på bare syv år er sket en stigning i andelen af børn, der har modtaget en psykiatrisk diagnose fra børne- og ungdomspsykiatrien. I 2010 fik 4 pct. en psykiatrisk diagnose. Det tal var i 2017 steget til 9 pct. Derudover peger Vidensråd for Forebyggelse på, at der er stadig flere børn, som har mentale helbredsproblemer, som viser sig ved tristhed, ensomhed, hovedpine, mavepine eller selvskaade. For de 11-15-årige er der blandt andet sket en fordobling af forbruget af medicin mod hovedpine. Samtidig viser Den Nationale Sundhedsprofil, at 41 pct. af de unge piger i alderen 16-24 år havde et højt stressniveau i 2017 mod 33 pct. i 2013.

En ældre undersøgelse fra 2006 viser, at hvert sjette 1½-årige barn var i psykisk mistrivsel, og det var omtrent lige så mange som blandt de større børn og unge. En ny undersøgelse fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2018 viser tilsvarende, at mange børn og unge har det svært, og at udviklingen går i retning af, at flere unge på 15 og 19 år har fået det værre. Undersøgelsen peger på, at der er sket en markant stigning i den psykiske mistrivsel blandt 15-årige fra 8 pct. i 2009 til 12 pct. i 2017. Det svarer til en stigning på 50 pct. Undersøgelsen viser også, at 21 pct. af de 15- og 19-årige i undersøgelsen angiver, at de på et tidspunkt har haft en psykisk lidelse. En større andel piger end drenge har haft en psykisk lidelse – det gælder for 21 pct. af de 15-årige og 36 pct. af de 19-årige piger mod 10 pct. af de 15-årige og 16 pct. af de 19-årige drenge i undersøgelsen. 46 pct. af de 19-årige piger har fået hjælp af en psykolog, hvilket gælder for 24 pct. af drengene på 19 år. Endvidere oplever en stigende andel af de 19-årige at være ensomme, hvor 7 pct. følte sig ensomme i 2009 mod 12 pct. i 2017.

Kilder: Sundhedsstyrelsen (2018): "Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse." Data fra perioden 2006-2016; KL (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL-Kommunernes Landsforening; Due, P. et al. (2014): "Børn og Unges Mentale helbred". Vidensråd for Forebyggelse; Ottosen, M. H. m.fl. (2018): Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Jensen, H.A.R. m.fl. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen; Skovgaard, A.M. m.fl. (2006): The prevalence of mental health problems in children 1½ years of age – the Copenhagen Child Cohort 2000. Journal of Child Psychology and Psychiatry 48:1 (2007), pp 62-70.

Fakta

Sådan kommer psykisk mistrivsel til udtryk

Psykisk mistrivsel kan vise sig på mange måder. Hos små børn fra 0-3 år kommer psykisk mistrivsel blandt andet til udtryk ved problemer med øjenkontakt, afvisning af kontakt med forældre og andre voksne, problemer med spisning, søvn eller gråd, der er vanskelig at regulere. Dertil kommer forsinkelser i kommunikation, sprog og motorik, manglende initiativ og reaktion på omgivelserne. Det viser forskning fra 2005. Hos børn fra 4-6 år kan psykisk mistrivsel vise sig som manglende glæde, tristhed, irritabilitet, passivitet og mimikfattighed, et meget højt aktivitetsniveau, impulsivitet, undgåelse af kontakt med andre børn, utryghed ved omsorg fra voksne eller ukritisk kontakt. Det viser en udgivelse fra 1999. Hos større børn kan psykisk mistrivsel komme til udtryk ved for eksempel psykiske symptomer (angst, tristhed, tvangssymptomer), psykosomatiske symptomer (ondt i maven, hovedet, kvalme), medicinforbrug, stress, søvnproblemer, ensomhed og selvskaadende adfærd. Har et barn en psykisk lidelse, kan det komme til udtryk ved opmærksomhedsproblemer, autismspektrumforstyrrelser, angst, depression, adfærdsforstyrrelser, spiseforstyrrelser, psykoser, selvmord og selvmordsadfærd.

Kilder: Emde, R. N., et al. (2005): "Zero to Three. Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood"; Cassidy, J & Shaver, P.R. (1999): "Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical applications". New York, Ny: Guilford Press.

Fakta

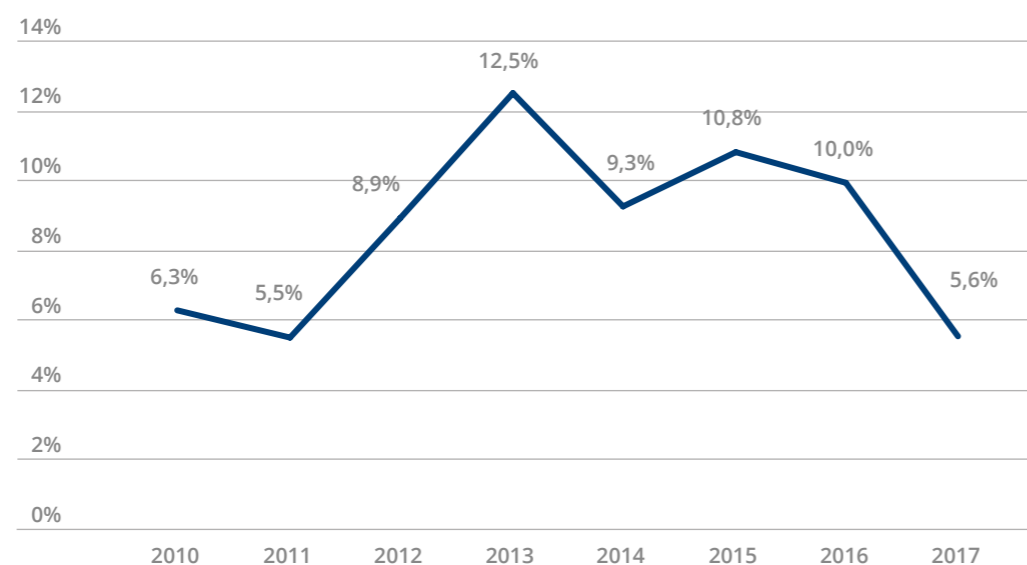
Forebyggelse og behandling af psykisk mistrivsel

Det er afgørende med en tidlig indsats i forhold til såvel forebyggelse som behandling af psykisk mistrivsel. Tryghed eller mangel på samme i relationen til forældre og andre omsorgspersoner i barnets liv kan udgøre henholdsvis en beskyttende faktor og en risikofaktor i forhold til barnets mulighed for at trives. Derfor er det vigtigt at prioritere børns muligheder for at etablere trygge relationer til forældre, andre omsorgspersoner og personer i dagtilbud i forebyggelse og behandling af psykisk mistrivsel. Det understreger faglitteratur om arbejde med tilknytning fra 2016.

En forskningsartikel fra 2010 sætter fokus på, at der skal sættes så tidligt ind, at problemerne ikke vokser sig så store, at de ikke kan løses inden for de rammer, som børn befinder sig i til daglig. Sundhedsstyrelsen peger på, at der i de tilfælde, hvor der er tale om psykisk lidelse, vil være brug for en koordineret indsats på tværs af sundheds-, social- og undervisningsområdet.

Kilder: Bradzæg, I. m.fl. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner. København. Hans Reitzels Forlag; Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. Psyke & Logos, 31(2), 531-551; Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.

Figur 18: Andelen af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien, der har oplevet påbegyndte tvangsforanstaltninger¹⁶⁹, 2010-2017

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien.

Andelen af tvangsforanstaltninger er faldet

I figur 18 ses det, at andelen af fikseringer og/eller anvendelse af fysisk magt i børne- og ungdomspsykiatrien er næsten halveret siden 2016 – set i forhold til antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien. Dermed er andelen af påbegyndte tvangsforanstaltninger tilbage på samme niveau som i 2011. I 2017 var antallet af tvangsforanstaltninger 1.772, hvor det i 2016 var 3.007. Det svarer til 5,6 pct. af alle patienter i børne- og ungdomspsykiatrien i 2017 mod 10,0 pct. året før og 6,3 pct. i 2010.

Fakta

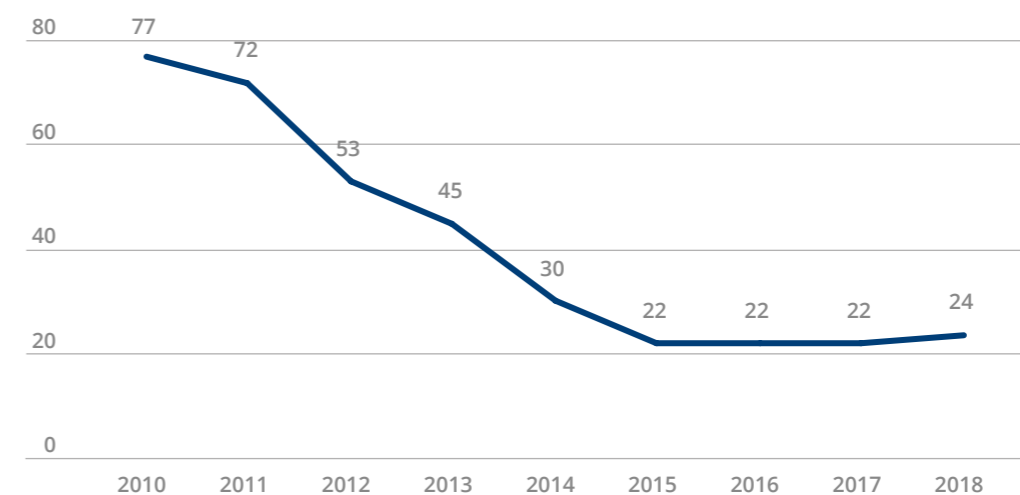
Børn og unge i psykiatrien: Tvang er det værste ved at være indlagt

Mange børn og unge oplever tvang som det værste ved at være indlagt. Det viser en undersøgelse, som Børnerådet gennemførte i 2013. Undersøgelsen viser desuden, at børn og unge, som har været indlagt i børne- og ungdomspsykiatrien, ikke føler, at de bliver inddraget nok i de beslutninger, der bliver taget om dem under deres indlæggelse, samt at de ikke informeres tilstrækkeligt om deres rettigheder. Manglende information er især et problem i forbindelse med tvangshændelser.

Kilde: Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.

Figur 19: Gennemsnitlig ventetid til første kontakt i børne- og ungdomspsykiatrien, målt i dage, 2010-2018

Note: Data fra 2018 er beregnet som et gennemsnit af data fra årets første 11 måneder, som er offentliggjort.
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen (2018): esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien.

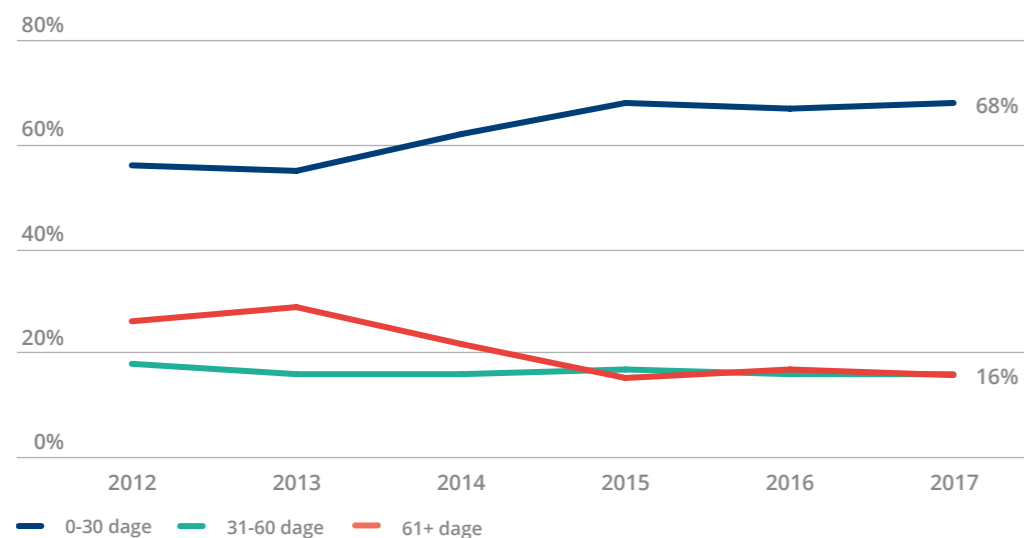
Ventetiden i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet markant

Af figur 19 fremgår det, at den gennemsnitlige ventetid er faldet markant fra 77 dage til 22 dage i perioden 2010-2017. Dog er der det seneste år sket en lille stigning i den gennemsnitlige ventetid til første kontakt i børne- og ungdomspsykiatrien, som i 2018 var 24 dage.

"Efter mit selvmordsforsøg for et par år siden har alle bare været ligeglade med mig. Jeg blev lovet at få hjælp, men jeg har ingen hjælp modtaget. Jeg bad tydeligt om at ville snakke med en psykiater og en psykolog, for jeg har brug for hjælp, men kommunen vil ikke hjælpe. Nu tvinger de mig af sted på efterskole – på trods af, at jeg ikke har lyst – jeg havde fået en plads på gymnasiet. Jeg har stadigvæk selvmordstanker, og jeg cutter osse engang imellem, hvis alt bare går galt. Jeg har brug for at snakke med nogen, men jeg ved ikke, hvem jeg skal gå til, og hvad jeg skal gøre? Jeg er ved at være træt af at kæmpe, for jeg har ikke flere kræfter tilbage, de er ved at være opbrugt."

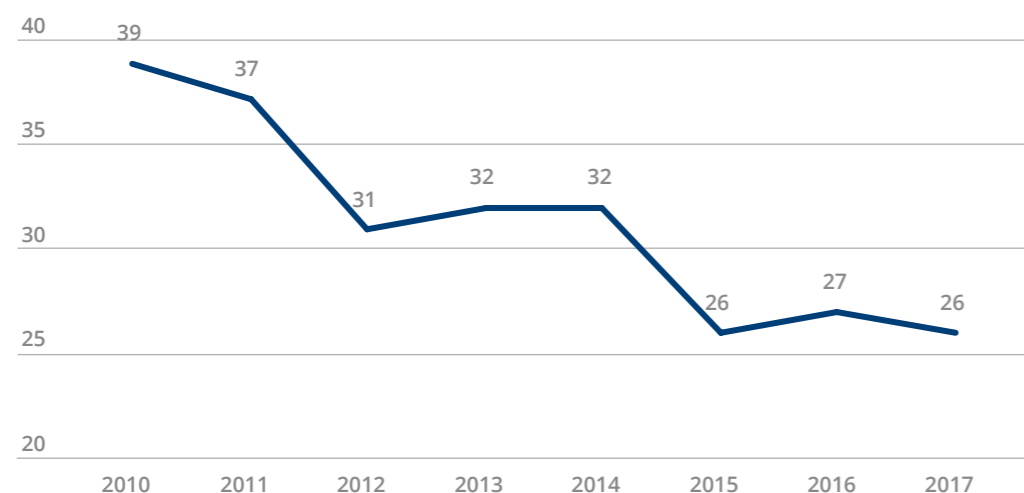
Pige, 16 år, til BørneTelefonen

Figur 20: Tid mellem første og andet ambulante besøg i børne- og ungdomspsykiatrien, 2012-2017

Kilde: Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.

Figur 21: Gennemsnitlig indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien målt i dage, 2010-2017

Kilde: Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014; Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.

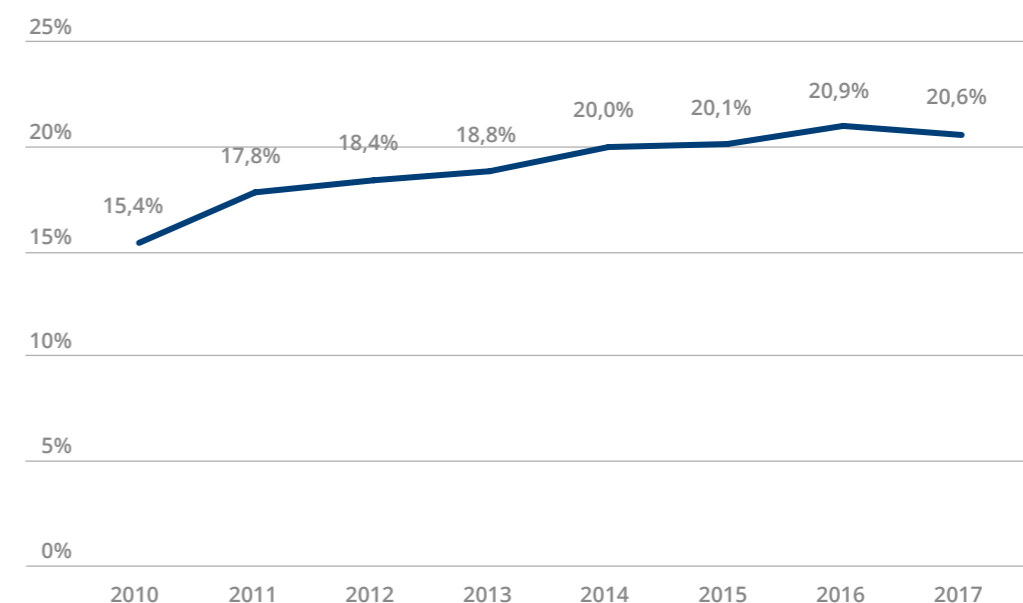
Tid mellem første og andet ambulante besøg i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet

Figur 20 viser, at 68 pct. har deres andet ambulante besøg i børne- og ungdomspsykiatrien indenfor 30 dage efter deres første besøg.

Den gennemsnitlige indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet

I figur 21 ses det, at den gennemsnitlige indlæggelsestid er faldet fra 39 dage i 2010 til 26 dage i 2017. Det er et fald på 13 dage i den gennemsnitlige indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien.

Figur 22: Andel psykiatriske indlæggelser af børn og unge 0-24 år, som efterfølges af en akut genindlæggelse, 2010-2017

Note: Der registreres en genindlæggelse, hvis en person indlægges akut inden for 30 dage, efter at vedkommende er blevet udskrevet. En indlæggelse forstås som et sammenhængende sygehusophold af mindst 12 timers varighed.
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne.

Hver femte psykiatriske indlæggelse af 0-24-årige efterfølges af en akut genindlæggelse

I figur 22 ses det, at andelen af genindlæggelser blandt 0-24-årige er steget i perioden 2010-2017. I 2010 blev 15,4 pct. af indlæggelserne efterfulgt af en genindlæggelse, mens det samme gjaldt for 20,6 pct. i 2017.

Udsatte børns skolegang

Vurdering af vidensgrundlag

Der er gode, årlige opgørelser over fravær, regne- og læsefærdigheder, andelen af udsatte børn, der tager 9.klasses afgangsprøve samt karakterniveauet for de børn, der tager prøven. I 2017 blev der foretaget en analyse af skoleløse perioder for anbragte børn. Denne analyse foretages dog ikke årligt og systematisk.

”Jeg forstår ikke, hvorfor der ikke er nogen, der lytter til mig. Når jeg faktisk siger, at jeg bare gerne vil hjem at bo. Jeg havde det mega skidt i skolen dengang, blev mobbet vildt meget og havde det bare ikke godt. Derfor blev jeg fjernet, for de mente ikke, mor kunne passe på mig. Jeg går nu på den skole, der hører til det her fængsel, jeg bor i. Jeg har det stadig lige så svært og skidt i skolen. Ingen ændring der heller. Jeg gik fra at være en glad og levende pige til at føle mig indelukket, ensom og i et fængsel.”

Pige, 15 år, til BørneTelefonen

Sådan står det til

Udsatte børn og unge har en dårligere skolegang end ikke-udsatte både fagligt og socialt – og langt færre gennemfører afgangsprøven i 9. klasse.

- Udsatte børn og unge¹⁷⁰ i Danmark har generelt en mere ustabil skolegang end deres jævnaldrende. Deres skolegang er præget af mere fravær, og flere af dem oplever perioder helt uden skolegang. 20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har således haft mindst én skoleløs periode.¹⁷¹
- Allerede i 2. klasse læser udsatte børn gennemsnitligt dårligere end andre børn, og i 3. klasse er markant færre gode til at regne.¹⁷²
- Udsatte børn trives desuden dårligere i skolen end deres jævnaldrende. De oplever blandt andet i mindre grad, at lærerne kan lide dem, og at lærerne forstår og ser dem som de personer, de er. De er samtidig mere ensomme end deres jævnaldrende.¹⁷³
- Kun lidt over halvdelen af udsatte børn og unge tager 9. classes afgangsprøve, og de udsatte unge, der gør, opnår i gennemsnit omkring to karaktertrin lavere end ikke-udsatte.¹⁷⁴

Derfor er det et svigt, hvis udsatte børn ikke får en god skolegang

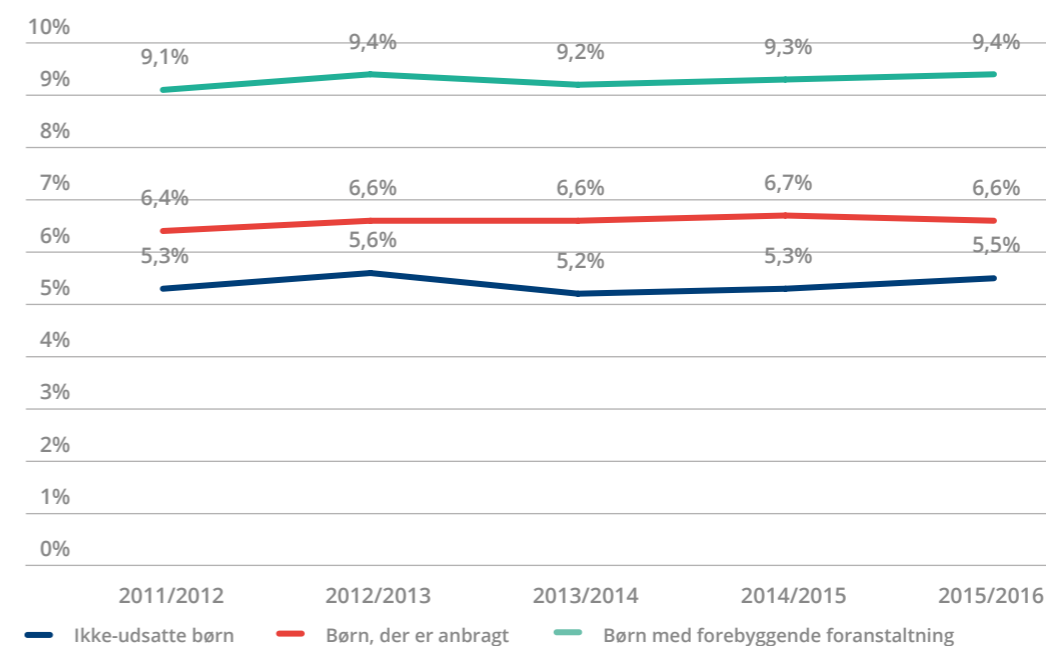
En analyse af samtaler på BørneTelefonen med børn anbragt uden for hjemmet viser, at disse børn kæmper med at følge med i skolen såvel fagligt som socialt.¹⁷⁵ Sammen med anden forskning understreger analysen, at en god skolegang er essentiel for et godt børneliv og for at klare sig godt i voksenlivet.¹⁷⁶ For udsatte børn og unge er uddannelse én af de væsentligste faktorer i forhold til at understøtte en positiv ændring i deres livsforløb.¹⁷⁷ Desuden kan skolen spille en væsentlig rolle i forhold til børns oplevelse af livskvalitet. Det er i stor udstrækning her, de oplever ligeværdige relationer, opbygger selvtillid og udvikler både sociale og faglige kompetencer.¹⁷⁸

En god skolegang er også afgørende for, hvordan børn klarer sig som voksne. Det gælder for alle børn, men særligt for udsatte børn kan skolen som beskyttelsesfaktor bidrage til at reducere sandsynligheden for en negativ udvikling.¹⁷⁹ Uden skolegang og uddannelse er unge langt dårligere stillet, når de skal stå på egne ben i voksenlivet.¹⁸⁰

Det mener vi

Udsatte børns læring skal prioriteres højt. Alle skoler skal have ensartede procedurer for, hvornår man handler på bekymrende fravær, så det sikres, at udsatte børn ikke har så meget fravær, at de de facto står uden skoletilbud. Alle børn med en social sag i kommunen skal have ret til en skoleplan. Skoleplanen skal udarbejdes af barnets skole i samarbejde med socialforvaltningen. Barnet, familien og evt. anbringelsesstedet skal inddrages i arbejdet – og barnets inddragelse skal stå stærkt i processen. Skoleplanen skal sikre, at barnet får den nødvendige støtte til at opnå skoletrivsel og fagligt udbytte af undervisningen.

Figur 23: Skolefravær for anbragte børn, børn med forebyggende foranstaltning og ikke-udsatte børn, 2011-2016

Kilde: KL (2019): Udsatte børn – Nøgletal 2019.¹⁸¹

Børn med en forebyggende foranstaltning har mest fravær

I figur 23 ses, at omfanget af fravær er højest hos børn med en forebyggende foranstaltning, som for skoleåret 2015/2016 var fraværende 9,4 pct. af skoletiden. Gruppen af anbragte børn var fraværende 6,6 pct. af skoletiden, mens børn, der ikke er udsatte, var fraværende 5,5 pct. af skoletiden. I opgørelsen er alle former for fravær medtaget. Det drejer sig om sygefravær, ulovligt/ikke-godkendt fravær samt lovligt/godkendt fravær.¹⁸² Der er ingen nævneværdig udvikling i perioden 2011/2012 til 2015/2016.

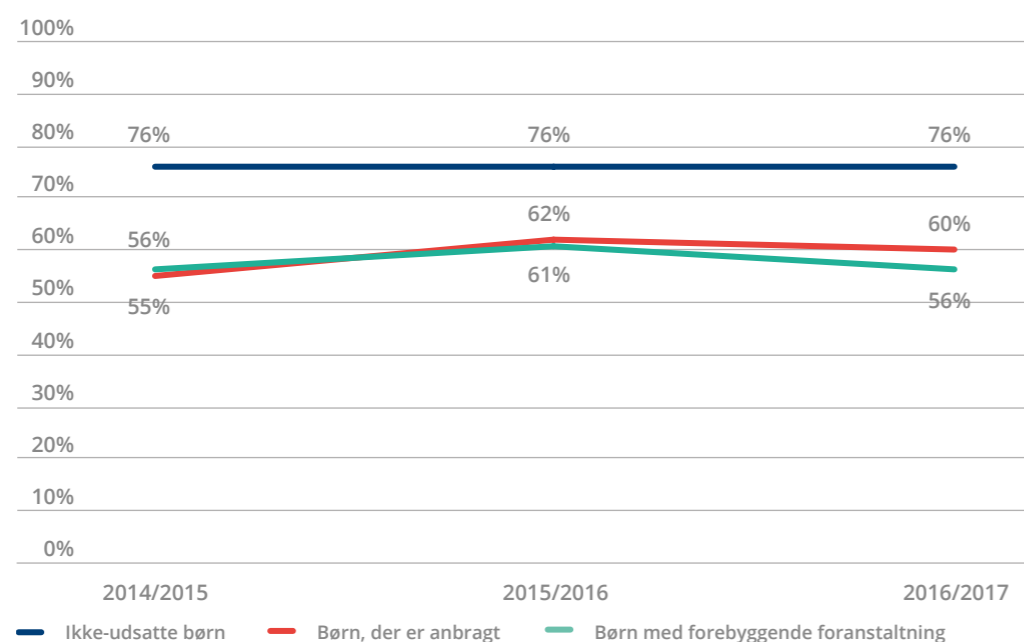
Fakta

Hvert femte barn, som er anbragt uden for hjemmet, har oplevet at stå uden skoletilbud

20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har haft mindst én skoleløs periode, hvor de ikke er indskrevet på en skole og ikke modtager anden form for undervisning. Af de 20 pct. har 23 pct. haft flere end 120 fraværdsdage i løbet af deres skolegang. For børn med forebyggende foranstaltninger er andelen 13 pct., mens 4 pct. blandt ikke-udsatte har oplevet en skoleløs periode. Det viser tal fra et notat, som VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd har lavet i 2017. En ældre undersøgelse fra 2013 viser, at 16 pct. af anbragte børn og unge på opholdssteder og døgninstitutioner ikke havde modtaget undervisning i gennemsnitligt seks måneder før anbringelsen.

Kilder: Andreassen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Figur 24: Andelen af elever, der er gode til at læse i 2. klasse, 2014-2017

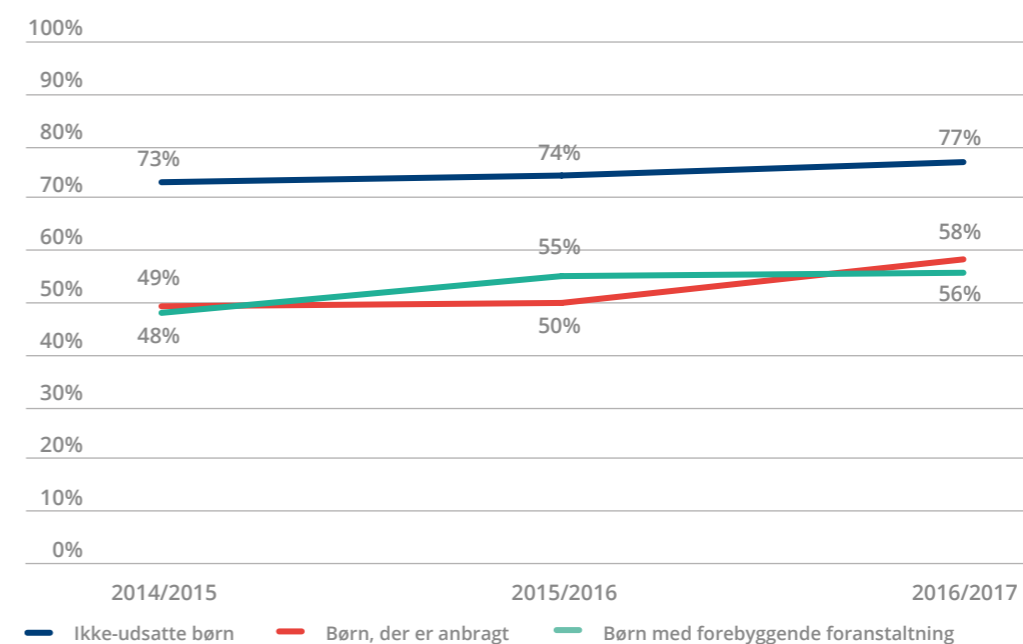

Kilde: KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.¹⁸³

Udsatte børn er ikke lige så gode til at læse som ikke-udsatte

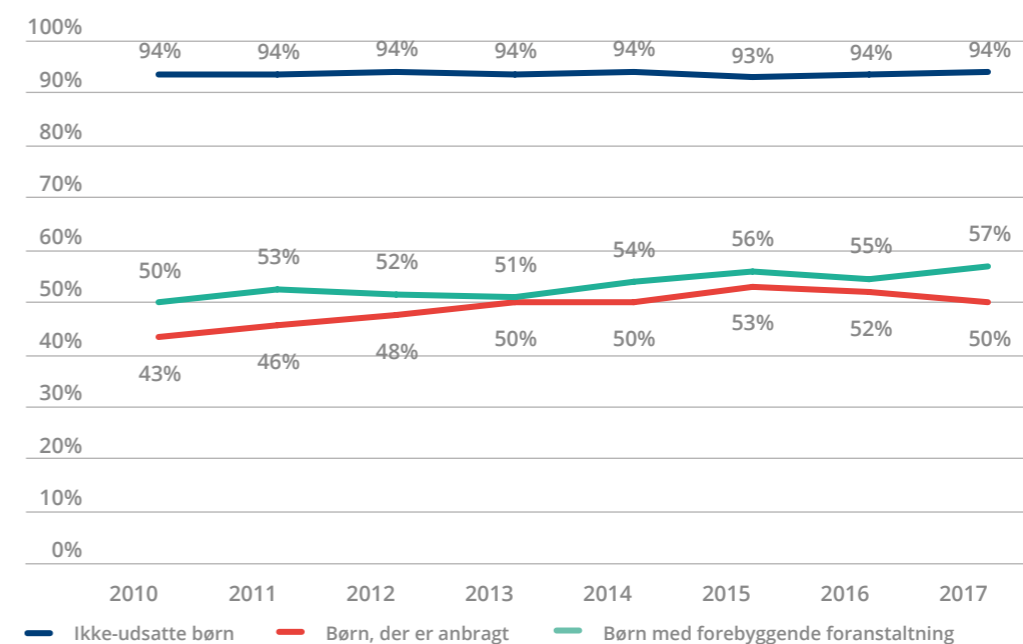
I figur 24 ses, at udsatte børn i 2. klasse generelt har et lavere niveau i læsning sammenlignet med ikke-udsatte jævnaldrende. Af anbragte børn var der 60 pct., som i skoleåret 2016/2017 var gode til at læse i 2. klasse. Det er et lille fald i forhold til året før. Andelen af børn med forebyggende foranstaltninger, som er gode til at læse, er faldet fra 61 pct. i skoleåret 2015/2016 til 56 pct. i skoleåret 2016/2017. Niveaulet for ikke-udsatte er stabilt på 76 pct.

Figur 25: Andelen af elever, der er gode til at regne i 3. klasse, 2014-2017

Kilde: KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.¹⁸⁴

Figur 26: Andelen af elever, der tager folkeskolens afgangsprøve, 2010-2017

Kilde: KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.¹⁸⁵

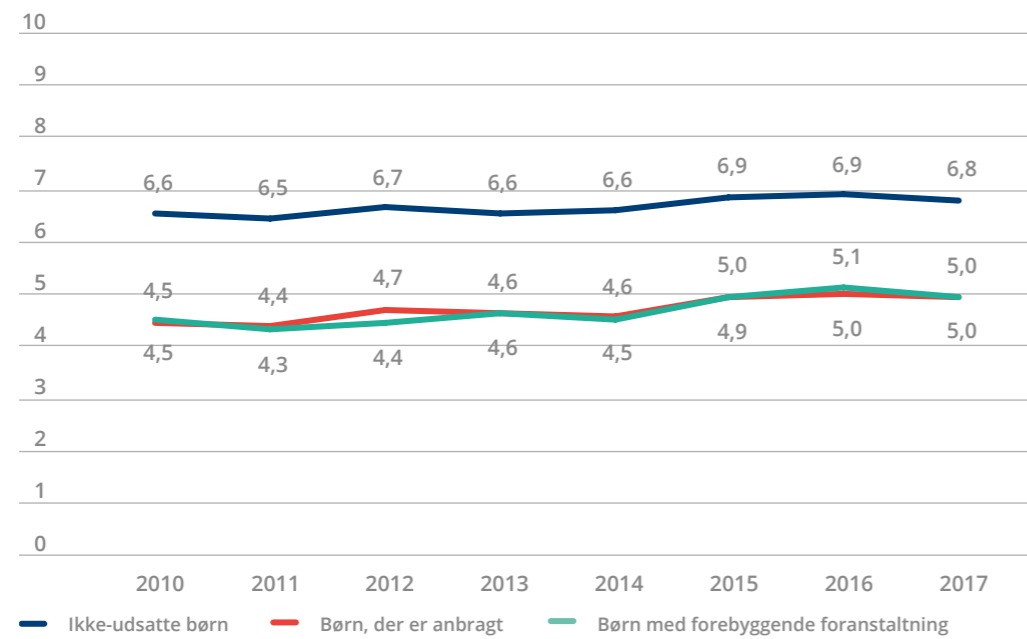
Udsatte børn er ikke lige så gode til at regne som ikke-udsatte børn

I figur 25 ses, at der er sket en positiv udvikling i forhold til andelen af børn i 3. klasse, der er gode til at regne, for såvel udsatte som ikke-udsatte børn, men samtidig at de udsatte børn regner markant dårligere end de ikke-udsatte. I skoleåret 2016/2017 var 58 pct. af børn anbragt uden for hjemmet, og 56 pct. af børn med en forebyggende foranstaltning gode til at regne. Til sammenligning var der 77 pct. af de ikke-udsatte, der regnede godt.

En markant lavere andel af de udsatte børn end de ikke udsatte tager afgangsprøven i 9. klasse

I figur 26 ses, at langt de fleste unge, som ikke er udsatte, gennemfører afgangsprøven i 9. klasse. Det gælder for 94 pct., og andelen har været stabil siden 2010. I 2017 gennemførte 50 pct. af børn anbragt uden for hjemmet afgangsprøven i 9. klasse. Det er lidt færre end året før. For børn med en forebyggende foranstaltning er der sket en lille stigning fra 2016 til 2017, hvor 57 pct. har gennemført afgangsprøven.

Figur 27: Karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve, 2010-2017

Kilde: KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.¹⁸⁶

Udsatte børn har lavere karaktergennemsnit ved afgangsprøven i 9. klasse end deres ikke-udsatte jævnaldrende

I figur 27 fremgår det, at karakterniveauet ved afgangsprøven i 9. klasse generelt er omkring to karakterer lavere for børn, som er anbragt eller får forebyggende foranstaltning, sammenlignet med ikke-udsatte børns. I 2017 var ikke-udsatte børns gennemsnit 6,8, mens det for udsatte børn var 5,0. For alle grupper er der siden 2010 sket en svag positiv udvikling, men fra 2016 til 2017 er karaktergennemsnittet for de udsatte børn faldet lidt.

Fakta

Der er lavere forventninger til udsatte børn og unges skolegang

Forskning fra 2017 viser, at langt flere børn, som er anbragt udenfor hjemmet, gennemfører afgangsprøven i 9. klasse, end anbringelsesstederne havde forventet, da børnene var 7 år gamle tilbage i 2003.

Lave forventninger kan have negativ betydning for, hvordan udsatte børn klarer sig. I en kvalitativ undersøgelse af unge, der tidligere har været anbragt, og som har opnået en lang videregående uddannelse, peger en tredjedel på, at negative stereotyper og lave forventninger til anbragte børn er store barrierer for at klare sig godt.

Kilde: Olsen, R. & Montgomery, C. J. (2017): Notat - Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. Children and Youth Services Review; Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag; Tideman m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering.

Fakta

Udsatte børn trives dårligere end andre i skolen

Børn, som er anbragt uden for hjemmet, eller som får forebyggende foranstaltninger, har en række udfordringer i skolen. Denne gruppe føler i mindre grad end deres jævnaldrende, at de hører til i klassen. De oplever i mindre grad, at lærerne kan lide dem, og at lærerne forstår og ser dem som de personer, de er. De udsatte børn føler også i mindre grad, at de bliver taget alvorligt i skolen, og færre af de udsatte børn end deres jævnaldrende giver udtryk for, at de kan lide deres lærere. Det viser en undersøgelse fra 2013, som også viser, at de udsatte børn i markant højere grad oplever mobning fra lærere og skolekammerater. Samme fund ses i andre undersøgelser blandt anbragte børn, som viser, at denne gruppe er mere ensomme end deres jævnaldrende, sjældnere er sammen med venner og i højere grad bliver udsat for mobning sammenlignet med børn og unge, som ikke er anbragt. Det skyldes blandt andet, at mange anbragte børn ofte skifter nærmiljø og skole, hvis de for eksempel skal til en ny plejefamilie, et nyt opholdssted eller skal flytte tilbage til deres forældre.

Kilde: Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: en kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

PROBLEMER MED MYNDIGHEDERNE

1.216 samtaler på BørneTelefonen i 2018

handlede om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Statsforvaltningen

399 børn
med en sag i kommunen
fik en bisidder fra
Børns Vilkår i 2018

Derudover fik **178 børn**
en bisidder i forbindelse med
en sag i Statsforvaltningen

Siden 2008 har Børns
Vilkår bisiddet i
3.351 sager

Andelen, som henvender sig om
anbringelsessted/plejefamilie, de sociale
myndigheder og Statsforvaltningen, er
lige stor blandt piger og drenge

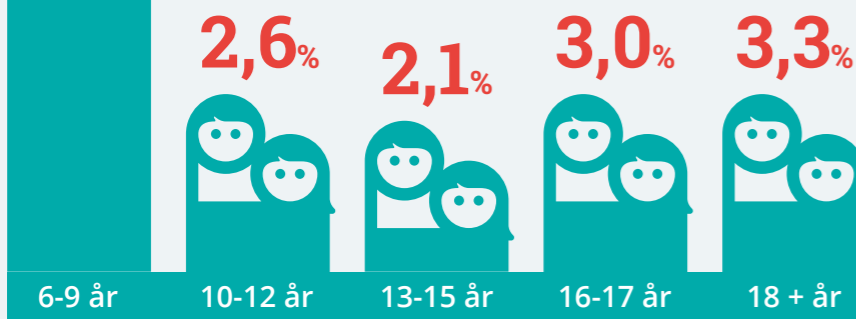

Så meget udgør samtaler om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Statsforvaltningen af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis drenge og piger.

9,7%

En større andel af de yngste end de ældste børn henvender sig om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Statsforvaltningen

Så meget udgør samtaler om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Statsforvaltningen af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Fejl i sagsbehandlingen af børnesager

"Jeg følte slet ikke, at min sagsbehandler forstod mig, men bisidderen forstod mig og hjalp mig med at få min sagsbehandler til at forstå mig. Det var så dejligt at føle at nogen forstod én."

Pige, 20 år, til Børns Vilkår

Sådan står det til

Sagsbehandlingen i børnesager lever i vid udstrækning ikke op til loven og plejeforældre får ikke altid den lovpligtige efteruddannelse og støtte.

- Flere mindre omfattende og ældre undersøgelser peger på, at sagsbehandlingen ofte ikke lever op til centrale lovkrav om inddragelse af barnet,¹⁸⁷ udarbejdelse af børnefaglige undersøgelser¹⁸⁸ og handleplaner¹⁸⁹ samt tilsyn¹⁹⁰. En kommunal undersøgelse fra 2017 viste, at der var fejl i samtlige undersøgte sager – for eksempel i forhold til udarbejdelse af børnefaglige undersøgelser, udarbejdelse af handleplaner samt børneinddragelse.¹⁹¹
- Folketingets Ombudsmand har advaret mod, at økonomi bliver en trussel mod børnenes retssikkerhed.¹⁹² Statsrevisorerne kritiserede i 2016 det daværende Social- og Indenrigsministerium for, at ministeriet efter ti års indsats ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling i forhold til anbringelse af børn var blevet bedre.¹⁹³
- Forskning tyder desuden på, at plejeforældre ikke i alle tilfælde får den lovpligtige efteruddannelse og tilstrækkelige støtte og supervision. 17 pct. af plejeforældre oplever kun i nogen grad, i ringe grad eller slet ikke at føle sig rustet til opgaven.¹⁹⁴

Derfor er fejl i sagsbehandlingen af børnesager et svigt

Trods et godt lovgrundlag er erfaringen fra over 3.300 bisiddersager i Børns Vilkår, at der fortsat er børn i Danmark, som udsættes for overgreb eller omsorgssvigt uden at få den rette hjælp fra myndighederne. Det kan have store personlige konsekvenser, hvis et barn ikke får den støtte og hjælp, det har behov for.¹⁹⁶ Børnefaglige undersøgelser¹⁹⁷, handleplaner¹⁹⁸ og opfølgning gennem tilsyn¹⁹⁹ er lovbestemte elementer i sagsbehandlingen²⁰⁰. De bør understøtte afgørelser og sætte retning for tiltag, der støtter barnets trivsel og udvikling. Undlades disse sagsbehandlingsskridt, er det en lovovertrædelse, og det øger risikoen for, at barnet ikke får den rette hjælp til at blive sikret trivsel og udvikling.

Inddragelse af barnet i alle faser af en børnesag er desuden en hjørnesten i sagsbehandlingen. Ifølge FN's Børnekonvention har alle børn ret til at blive hørt i forhold, der angår dem selv. Disse principper er indarbejdet i serviceloven.²⁰¹ Inddrages børn ikke i forbindelse med en anbringelse eller anden foranstaltning, kan det have negative konsekvenser for

Vurdering af vidensgrundlag

Den løbende dokumentation af, hvorvidt sagsbehandlingsprocedurer lever op til loven, er yderst sparsom på nuværende tidspunkt. Viden på dette felt beror i høj grad på Ankestyrelsens praksisundersøgelser, hvoraf flere er af ældre dato og har et spinkelt undersøgelsesgrundlag. Derfor må konklusionerne tages med forbehold. Viden om sagsbehandlingskvalitet og effekt er dertil særdeles mangelfuld.¹⁹⁵

børnene. Erfaringen fra bisidderordningen i Børns Vilkår er, at børnene kan blive frustrerede og desillusionerede og kan miste tilliden til, at myndighederne kan og vil hjælpe dem samt få en generel mistillid til samfundet, som kan følge dem ind i voksenlivet.²⁰²

Forskning viser desuden, at chancen for en succesfuld anbringelse øges, når barnet inddrages og dermed har mulighed for at få en bedre forståelse for og større accept af, hvad der skal ske.²⁰³ Erfaringen fra Børns Vilkårs bisidderordning viser, at matchningen mellem barnet og anbringelsesstedet er afgørende for en succesfuld anbringelse, men at denne ikke altid prioriteres. Det bakkes op af resultaterne fra 2018 fra et projekt udført af Videnscenter for Anbragte Børn og Unge i Københavns Kommune.²⁰⁴ Her undersøges matchningen af barnet/den unge og deres kommende plejefamilie, og dette arbejde viser, at det er muligt og bør bestræbes at anvende en vidensbaseret og systematisk tilgang til matchningen. På den måde kan det i højere grad sikres, at både barnet/den unge og forældrene oplever at blive set, hørt og anerkendt i anbringelsesprocessen.²⁰⁵

Det mener vi

Det er et skridt i den rigtige retning, at partierne bag satspuljeaftalen for 2019 er blevet enige om at følge kommunernes sagsbehandling på børneområdet tættere. For en fejlbehæftet sagsbehandling, der i mange tilfælde ikke lever op til centrale lovkrav, kan medføre, at beslutningerne om for eksempel et barns anbringelse bliver for dårlige. Der er ikke plads til sjuks og fejl, når der er tale om væsentlige og indgribende beslutninger i børns liv. Det specialiserede børne- og ungeområde har brug for et fagligt og ledelsesmæssigt løft med fokus på kvalitet i og effekt af sagsbehandlingen, herunder reel inddragelse af barnet i sin egen sag. Desuden skal kommunerne sikre sagsbehandlerne den fornødne tid til at udføre arbejdet med børnene. Indsatsen bør understøttes af løbende dokumentation med fokus på kvalitet og effekt, så kommunen kan tilbyde barnet den bedst mulige støtte.

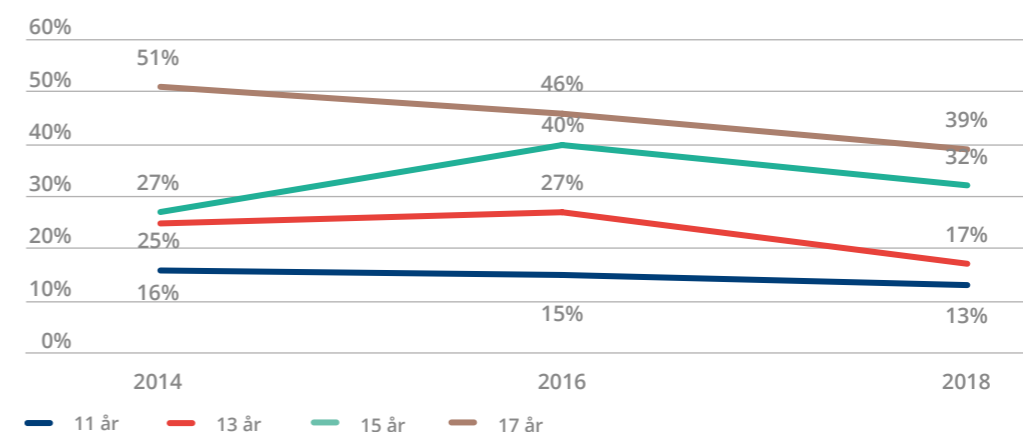
Fakta

Mange børn får ikke de lovpligtige børnesamtaler og børnefaglige undersøgelser

En evaluering fra 2015, som gennemgår 103 børnesager, viser, at der kun i 52 pct. af sagerne var blevet afholdt en børnesamtale, hvilket ellers med overgrebspakkens²⁰⁶ vedtagelse blev lovpligtigt i forbindelse med underretning om overgreb. I 27 pct. af sagerne vurderer Ankestyrelsen, at der burde være afholdt en børnesamtale, men at det ikke var sket – svarende til 28 ud af 103 sager. I de resterende sager er Ankestyrelsen enig i, at det var korrekt ikke at afholde en børnesamtale.²⁰⁷ En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2011 gennemgår 121 sager, og viser, at 38 pct. af børn over tre år med en børnesag ikke fik en børnesamtale. Samme undersøgelse viser også, at der i 27 pct. af de 121 sager ikke blev foretaget en børnefaglig undersøgelse, selvom det er lovpligtigt.²⁰⁸ Begge undersøgelser er dog baseret på mindre stikprøver, hvorfor det er svært at drage entydige konklusioner.²⁰⁹ En nyere undersøgelse, der gennemgår 77 børnesager i Københavns Kommune, viser, at der i fire ud af fem sager ikke er foretaget en børnefaglig undersøgelse inden anbringelsen, hvor undersøgelsen skal foreligge. Undersøgelsen viser også, at der i hver sjette sag slet ikke bliver foretaget en børnefaglig undersøgelse.²¹⁰ Der er ikke nyere tal om andelen af børnefaglige undersøgelser i forbindelse med sagsbehandlingen af børnesager.

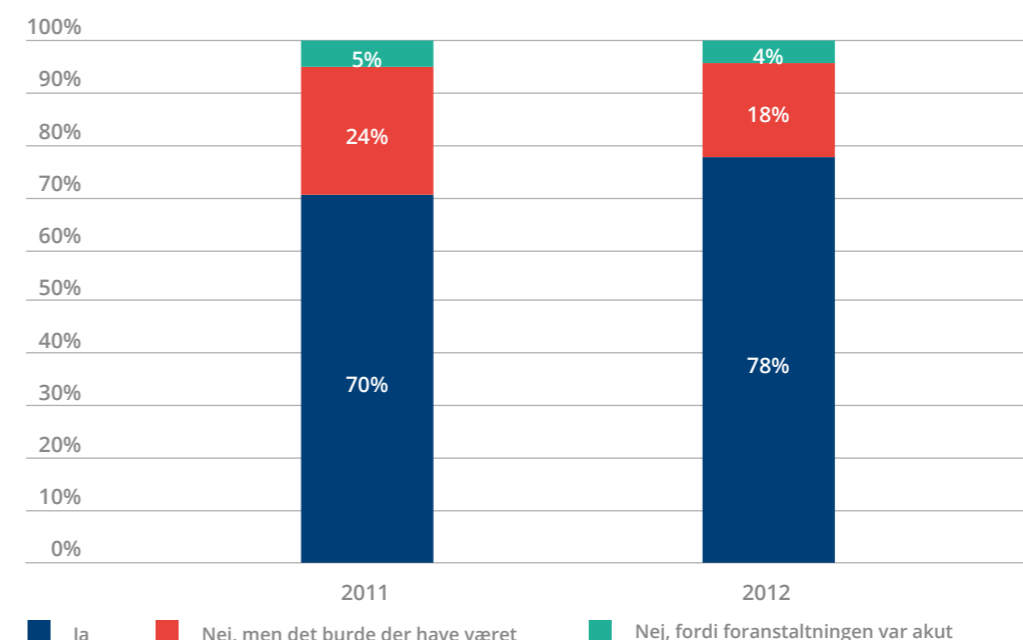
Kilde: Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken; Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.

Figur 28: Andelen af børn, der er anbragt, som blev taget med på råd inden beslutning om anbringelsessted, 2014, 2016 og 2018

Kilde: Ottosen, M. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Rambøll Management Consulting (2018): Anbragte børn og unges trivsel 2018.²¹¹

Figur 29: Andelen af sager om anbringelse af børn, hvor der er udarbejdet en handleplan, 2011 og 2012

Kilde: Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde; Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.

Færre børn føler, at de bliver taget med på råd i beslutningen om deres anbringelsessted

Af figur 28 fremgår det, at undersøgelser om anbragte børn og unges trivsel viser, at der i perioden 2016-2018 er sket et fald i andelen af børn, der føler, at de blev taget med på råd inden beslutningen om anbringelsessted. I både 2014 og 2016 oplevede gennemsnitligt 35 pct. af anbragte børn, at de var blevet taget med på råd forud for anbringelsen, hvorimod andelen i 2018 er faldet til 27 pct. Figuren viser desuden, at jo ældre børn er, desto mere oplever de, at de bliver taget med på råd.

I 18 pct. af sagerne om anbringelse af børn er der ikke udarbejdet en handleplan

Figur 29 præsenterer tal fra en undersøgelse udgivet af Ankestyrelsen og Socialstyrelsen, som omfatter 104 børnesager. Af undersøgelsen fra 2012 fremgår det, at der i 18 pct. af sagerne ikke blev udarbejdet en handleplan, selvom det er lovpligtigt. I 2011 foretog Ankestyrelsen en praksisundersøgelse, som omfattede 121 sager, der viste, at der manglende en handleplan i 24 pct. af sagerne.²¹²

Fakta

Der foretages ikke alle de lovbestemte tilsyn med plejefamilier

I 2014 viste Ankestyrelsens velfærdsundersøgelse, at kommunerne på daværende tidspunkt ikke i alle sager levede op til kravet om at føre personrettet tilsyn med hvert anbragt barn to gange om året. I undersøgelsen oplyste 39 pct. af de 340 plejefamilier, der havde besvaret spørgeskemaet, at deres plejebarn ikke havde fået personrettet tilsyn to gange i 2013.²¹³ I 2012 viste en tilsvarende undersøgelse, at over halvdelen (54 pct.) af de adspurgte 236 plejefamilier ikke havde fået de to lovbestemte tilsynsbesøg i 2011.²¹⁴

Kilder: Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014. Og Ankestyrelsen (2012): Ankestyrelsens undersøgelse af anbringelsessteders oplevelse af det kommunale tilsyn. Marts 2012.

Fakta

Børn oplever større ustabilitet i anbringelsen

Børn, som er anbragt uden for hjemmet, oplever i markant højere grad end tidligere ustabilitet i deres anbringelse. Det viser en undersøgelse af anbragte børn og unges trivsel fra 2018. Ud af de børn, der i undersøgelsesåret havde været på deres anbringelsessted i to år eller mindre, og hvor de fortalte, at det ikke var deres første opholdssted,²¹⁵ havde 62 pct. oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var planen. I 2014 var det tilfældet for 49 pct. Samme undersøgelse viser dog, at der er sket et lille fald i andelen af institutionsanbragte børn og unge, der har oplevet mange sagsbehandlerskift. I 2018 fortæller 39 pct., at de har haft mindst tre sagsbehandlere inden for de seneste to år. I 2016 var andelen 44 pct.

Kilde: Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.

Fakta

Hver femte plejeforælder har ikke modtaget den lovpligtige efteruddannelse

Andelen af plejeforældre, som ikke har modtaget den efteruddannelse, de har krav på og pligt til, er omkring 20 pct. Det viser en undersøgelse fra 2017 om det danske familieplejeområde. Andelen er højere i denne undersøgelse sammenlignet med tidligere ikke-repræsentative undersøgelser. Undersøgelsen viser også, at omkring en tredjedel af plejeforældrene aldrig får supervision i forhold til det barn/de børn og unge, som de har anbragt. I undersøgelsen oplyser omkring en fjerdedel af plejeforældrene endvidere, at de i lav eller meget lav grad er tilfredse med både omfanget og kvaliteten af supervisionen i forhold til de anbragte børn og unge.

Udfordringerne underbygges af en undersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017. Den viser, at 17 pct. af plejeforældre ikke oplever at være fagligt rustet til opgaven. Disse plejeforældre fortæller, at de savner mere og bedre supervision, og at de oplever forskellige udfordringer i samarbejdet med kommunerne. Særligt netværksplejefamilierne efterlyser i uddybende kommentarer i spørgeskemaet bedre støtte, bedre vilkår og bedre vejledning omkring deres vilkår som netværksplejefamilier.

Kilde: Bryderup, I. m.fl. (2017): Familiepleje i Danmark. Klim; Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.

Fakta

Mere end hvert fjerde barn, der er eller har været anbragt uden for hjemmet, har forsøgt selvmord

28 pct. af børn, der er eller har været anbragt uden for hjemmet, har forsøgt selvmord. Det viser et notat fra 2017 fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, som også viser, at 40 pct. af nuværende og tidligere anbragte piger har forsøgt selvmord mod 16 pct. af drengene.²¹⁶ Til sammenligning er andelen af øvrige unge henholdsvis 7 pct. for piger og 3 pct. for drenge. Notatet viser også, at flere tidligere og nuværende anbragte piger bliver udsat for en seksuel krænkelse end unge i øvrigt. Det gælder for 34 pct. af de nuværende eller tidligere anbragte piger i undersøgelsen og for 6 pct. af unge piger i øvrigt i en sammenlignelig undersøgelse.

Kilde: Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat – Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Fakta

Statsrevisorer: Sagsbehandlingen overholder ikke lovkrav

Statsrevisorerne kritiserer i deres Beretning om anbragte børn fra 2016, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholder lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser. Kritikken går desuden på, at det daværende Social- og Indenrigsministerium ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling i forhold til anbringelse af børn var blevet bedre i løbet af de seneste ti år – eller at indsatsen har haft den tilsigtede effekt. Den manglende dokumentation betyder, at viden om kvalitet og effekter af de forskellige indsatser ikke kan inddrages systematisk i styring af området. "Dermed er der risiko for, at kvantitet og økonomi – og ikke kvalitet og effekt – bliver bestemmende for, hvordan kommunerne anbringer udsatte børn," skriver Statsrevisorerne i deres bemærkninger.

Kilde: Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Beretning om indsatsen over for anbragte børn.

Børn i asylsystemet

Vurdering af vidensgrundlag

Data på området for børn i asylsystemet er yderst sparsom. De eneste data, der opgøres systematisk, er antallet af indkvarterede børn under 18 år i asylcentre samt den gennemsnitlige opholdslængde for børn på asylcentre. Der findes ingen data, som viser udviklingen i, hvor mange forskellige asylcentre børn i gennemsnit bor på, mens de er i asylsystemet. Det betyder, at det er vanskeligt at monitorere, hvordan det står til for børn i asylsystemet og sammenligne udviklingen over tid. Samtidig findes der ingen tilgængelige data, som jævnligt opgøres og offentliggøres, som viser udviklingen i antallet af børn i Udrejsecenter Sjælsmark, eller hvor længe de opholder sig her. Derfor er der her tale om en gruppe børn, hvis trivsel skygges af et omfattende mørketal, der kun belyses, når folketingsmedlemmer stiller spørgsmål til fagministeren.

”Efter omkring en måned ringede jeg til Udlændingestyrelsen og spurgte, om de havde kigget på min sag. Den havde de så ikke fået. Jeg blev lidt bekymret – kan det passe, der ikke er sket noget der? Det var også midt i eksamen, så det var lidt stress.”

Anonym, uledsaget flygtningebarn²¹⁷

Sådan står det til

Tal fra 2018 viser, at børn i asylsystemet gennemsnitligt bor på asylcentre i 853 dage – pr. 10. marts 2019 var 134 børn indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark.²¹⁸

- Der er færre børn indkvarteret på asylcentre, men længden af børnenes ophold i asylcentre fortsætter med at stige. I 2018 havde børn under 18 år i asylsystemet i gennemsnit opholdt sig 853 dage på et eller flere asylcentre, hvilket er tæt på tre gange så længe som i 2016.²¹⁹
- Pr. 10. marts 2019 var 134 børn indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark. En måned tidligere, i februar 2019, var der 125 børn. 21 af dem havde opholdt sig mellem 17 og 23 måneder på udrejsecenteret, og 15 af dem havde været der mellem 13 og 17 måneder.²²⁰ Det er en stigning fra september 2018, hvor der var 93 børn indkvarteret.²²¹
- Forskning viser, at lange ophold på asylcentre forøger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene så alvorligt, at det vil få konsekvenser for deres liv som voksne. Undersøgelser på området peger desuden på, at børn i asylsystemet ikke får den samme hjælp som danske børn, selvom de er omfattet af serviceloven²²², og at de danske myndigheder kan blive bedre til at inddrage børn i deres asylsager.²²³

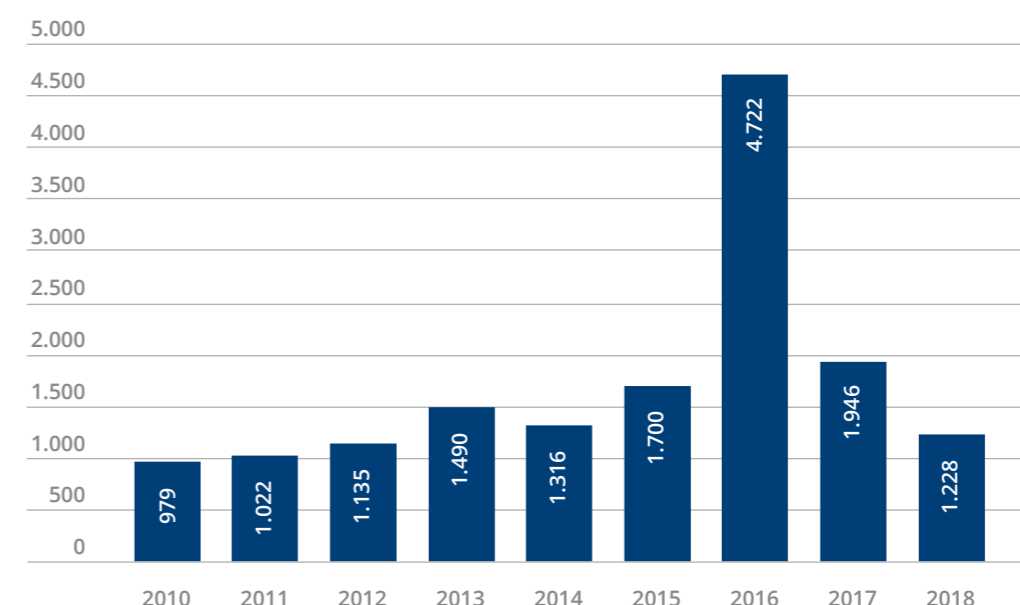
Derfor er det et svigt, når børn i længere tid bor på udrejse- eller asylcentre

Asylcentre er det sted, asylansøgere opholder sig, mens deres asylsag behandles. Udrejsecentre er der, afviste asylansøgere skal bo, når det er besluttet, at hjemrejsen er nært forestående, men den afviste asylansøger ikke frivilligt medvirker til udsendelsen.²²⁴ Der er dog på nuværende tidspunkt børn, der opholder sig på et udrejsecenter, selvom rejsen til hjemlandet er yderst problematisk, og det derfor tager måneder eller år, inden den bliver gennemført. Det betyder, at børnene kan komme til at opholde sig på udrejsecentre i en lang periode uden at vide, hvornår opholdet ophører, og hvad fremtiden bringer.²²⁵ Forskning viser, at lange ophold på asylcentre forøger risikoen for psykiske lidelser.²²⁶ Anden forskning viser, at en lang ventetid på et asylcenter, før familien får en afklaring på deres situation, kan medføre en fortvivelse, som kommer til udtryk ved for eksempel hysteri, resignation, frygt eller vrede i situationer, som forekommer relativt ubetydelige. Børn, der i en længere periode har opholdt sig på et asylcenter, vil også ofte være præget af træthed, generel ulyst og manglende motivation til eksempelvis skolearbejde. Det er skadeligt for børn at opholde sig i årevis i asylcentre, og mange af børnene traumatiseres så alvorligt, at det vil få konsekvenser for deres liv som voksne.²²⁷

Det mener vi

Myndighederne er forpligtede til at hjælpe alle børn i Danmark, når deres trivsel og udvikling er i fare. Der bør være skærpet opmærksomhed på flygtningebørns trivsel, da denne gruppe af børn har komplekse problemstillinger, og flygtningebørns sager om opholdstilladelse og familiesammenføring bør afgøres hurtigt. Danmark bør i overensstemmelse med FN's Børnekomité ændre ansøgningsprocessen, så et barn, der søger om asyl sammen med sine forældre, også bliver hørt under sagsbehandlingen. Børn bør højst opholde sig 14 dage på et udrejsecenter.

Figur 30: Antal indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år, 2010-2018

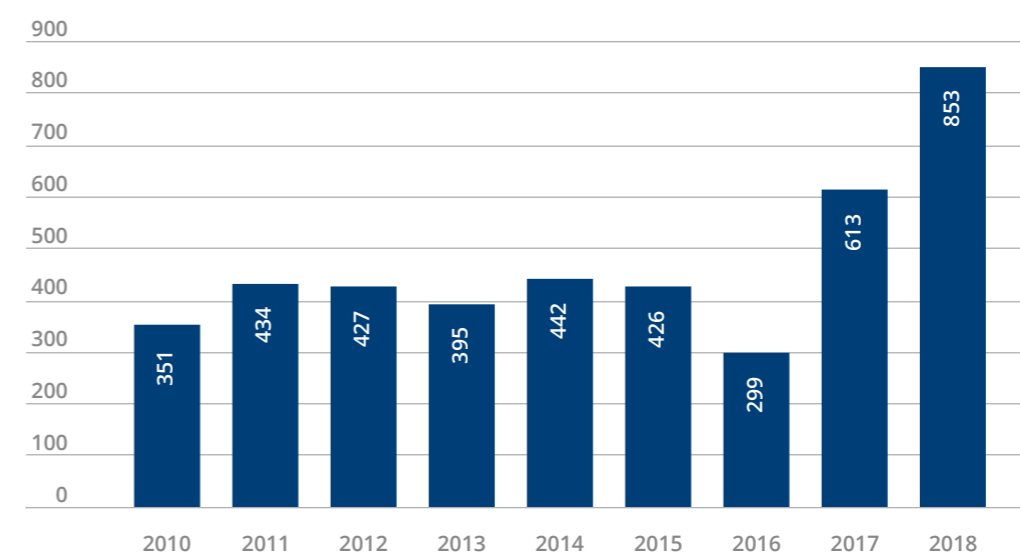

Note: Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårslige redegørelser i hvert af årene 2010-2018
Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.²²⁹

Fald i antallet af indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år siden 2016

Figur 30 viser, at antallet af indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år steg markant i 2016 til 4.722, hvorefter det er faldet til 1.946 i 2017 og 1.228 i 2018.²²⁸

Figur 31: Det gennemsnitlige antal dage, børn i alderen 0-17 år opholder sig på et eller flere asylcentre, 2010-2018

Note: Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårslige redegørelser i hvert af årene 2010-2018.²³⁰
Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.

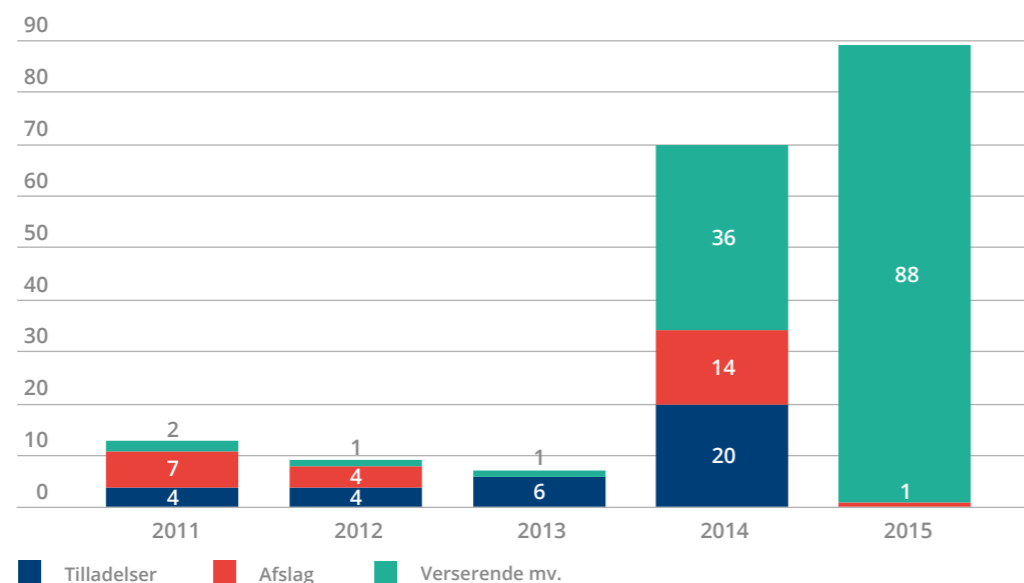
Markant stigning i antallet af dage, børn i 0-17-års alderen er indkvarterede på asylcentre

Af figur 31 fremgår, at de gennemsnitlige antal dage, børn i alderen 0-17 år opholder sig på asylcentre, er tæt på tredoblet siden 2016 fra 299 til 853 i 2018, og at antallet af dage i 2018 var langt over niveauet for perioden 2010-2017.

Mange verserende ansøgninger i sager om familiesammenføring for uledsagede flygtningebørn i 2014-2015

Figur 32 viser tal fra en opgørelse over sager om familiesammenføring for uledsagede flygtningebørn²³¹ i perioden 1. januar 2011 til 31. august 2015²³² og viser, at langt størstedelen af børnene søgte i 2014 og 2015. Der var ved opgørelsetidspunktet 128 verserende sager, hvor de fleste af disse sager var fra 2014 og 2015. Tæt på halvdelen af de 70 ansøgninger fra 2014 var verserende 31. august 2015, og ud af de 89 ansøgninger fra 2015 var 88 verserende 31. august samme år og dermed kun en enkelt sag afklaret.²³³ Der er ikke nyere tal om uledsagede flygtningebørn og familiesammenføring end fra 2015.

Figur 32: Antal tilladelser, afslag og verserende ansøgninger i sager om familiesammenføring for uledsagede flygtningebørn, 2011-2015

Kilde: Udlændinge-, Integrations- og Boligudvalget 2015-16, UUI Alm. del endeligt svar på spørgsmål 65.

Fakta

Ombudsmanden: Tilstrækkeligt grundlag for tvangsfjernelse af asylbørn?

Ombudsmanden har over for Børne- og Socialministeriet rejst spørgsmål om, hvorvidt det retlige grundlag for at tvangsbringe asylbørn er tilstrækkeligt. Det har i praksis givet anledning til tvivl om, hvilke regler der gælder, når det er nødvendigt at fjerne et asylbarn fra dets forældre. Myndighederne har konkluderet, at tvangsbringelse af et asylbarn uden lovligt ophold i vidt omfang kan ske efter samme retningslinjer som for andre børn. Dette fremgår imidlertid ikke af lovgivningen, men alene af en ministeriel analyse og af praksis fra Ankestyrelsen og byretten. "Spørgsmålet er, om det eksisterende retsgrundlag for tvangsbringelse af asylbørn er tilstrækkeligt. Dette er af hensyn til både børnenes velfærd og forældrenes retssikkerhed vigtigt, og derfor vil jeg gerne have det afklaret," siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen. Folketinget vedtog nye regler om mindreårige uledsagede asylansøgere i januar 2017. Reglerne giver myndighederne mulighed for ved tvang at flytte et uledsaget mindreårigt barn. Men reglerne omfatter ikke asylbørn, der bor med deres forældre.

I forbindelse med kritikken er en ny vejledning nr. 3 til servicelovens afsnit om indsats og særlig støtte til børn og unge og deres familier offentliggjort den 26. februar 2019. Den beskriver det gældende retsgrundlag for anbringelse af børn af asylansøgere.²³⁴

Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 224; Folketingets Ombudsmand (2017): Ombudsmanden rejser spørgsmål om retsgrundlag for at tvangsbringe asylbørn.

Fakta

Asylbørn får ikke hjælp i samme omfang som danske børn

Børn i asylsystemet er i lighed med andre børn i Danmark omfattet af serviceloven. Imidlertid oplever socialkoordinatorerne og socialrådgiverne, at der skal mere til, før kommunerne sætter ind med støtte og bistand til børn i mistrivsel på asylcentre sammenlignet med danske børn. Det viser en undersøgelse fra Dansk Flygtningehjælp fra 2018, der blandt andet bygger på interviews med 17 anonyme socialkoordinatorer fra asylcentre og 17 socialrådgivere fra børnefamilieafdelinger i kommunerne. En af forklaringerne på dette er ifølge rapporten, at de enkelte asylbørns trivsel ofte sammenlignes med andre asylbørns situation – og ikke med danske børns. Ifølge Dansk Flygtningehjælp er en anden forklaring, at personalet på asylcentre mangler uddannelse og indsigt i tegn på omsorgssvigt, ligesom berøringsangst, sprogbarrierer og administrativt bøvler er mulige forklaringer på, at asylbørn ikke får samme hjælp og støtte som andre børn i Danmark. Det bakkes op af en rapport fra FN's børneagentur UNICEF fra 2018, hvor det påpeges, at myndighederne skal være bedre til at lytte til asylbørnene som et grundlæggende princip i dansk forvaltningspraksis. Når børn, der ankommer med voksne familiemedlemmer, ikke bliver hørt i deres sag, risikerer man for eksempel at overse, at de kan have selvstændige asylmotiver, ligesom det kan være svært at sikre, at beslutningerne tjener barnets bedste.

Kilde: Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DFH/Dansk Flygtningehjælp; UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.

Fakta

Hensynet til barnets tarv kan give ret til asyl

Langt fra alle forældre, der har fået afslag på asyl, rejser frivilligt ud af landet. Disse forældre såvel som deres børn opholder sig ulovligt i Danmark, og mange afviste asylbørn ender med at bo i Danmark, mens de lever i uvished om deres fremtid. I denne situation betyder hensynet til barnets tarv og dets ret til privat- og familieliv, at Danmark skal handle i barnets interesse og ikke gribe unødvendigt ind i barnets etablerede liv. Danmark kan derfor i visse tilfælde være forpligtet til at give afviste børn, og eventuelt deres forældre, opholdstilladelse på grund af de hensyn. Det er også tilfældet, selvom forældrene ikke samarbejder eller kan tvangsudsendes. Den type opholdstilladelse er tidligere blevet tildelt børn på grund af manglende forældre, børnenes tilknytning til Danmark og psykiske lidelser. Sådanne forpligtelser har Danmark ifølge FN's Børnekonvention og som følge af retspraksis ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Kilde: Institut for Menneskerettigheder (2018): Barnets tarv, når familien får afslag på asyl.

Fakta

Børn på Udrejsecenter Sjælsmark mistrives

Pr. 10. marts 2019 var 134 børn indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark. En måned tidligere, i februar 2019, var der 125 børn. I februar 2019 havde 21 af børnene opholdt sig mellem 17 og 23 måneder på udrejsecenteret, og 15 af dem havde været der mellem 13 og 17 måneder.²³⁵ Det er en stigning fra september 2018, hvor der var 93 indkvarterede børn. På daværende tidspunkt var der 70 børn fra lande, hvor Rigspolitiet vurderer, at udsendelsessituationen er fastlåst.²³⁶

En undersøgelse fra Røde Kors fra 2019 viser, at børnene på Udrejsecenter Sjælsmark trives markant dårligere sammenlignet med deres jævnaldrende. Undersøgelsen viser også, at seks ud af ti af de undersøgte børn kunne få en psykiatrisk diagnose, og Røde Kors konkluderer, at der er grund til alvorlig bekymring for børnenes trivsel og udvikling. Røde Kors peger desuden på, at der er reel risiko for, at børnene stagnerer i deres udvikling, og at deres aktuelle symptomer bliver kroniske.

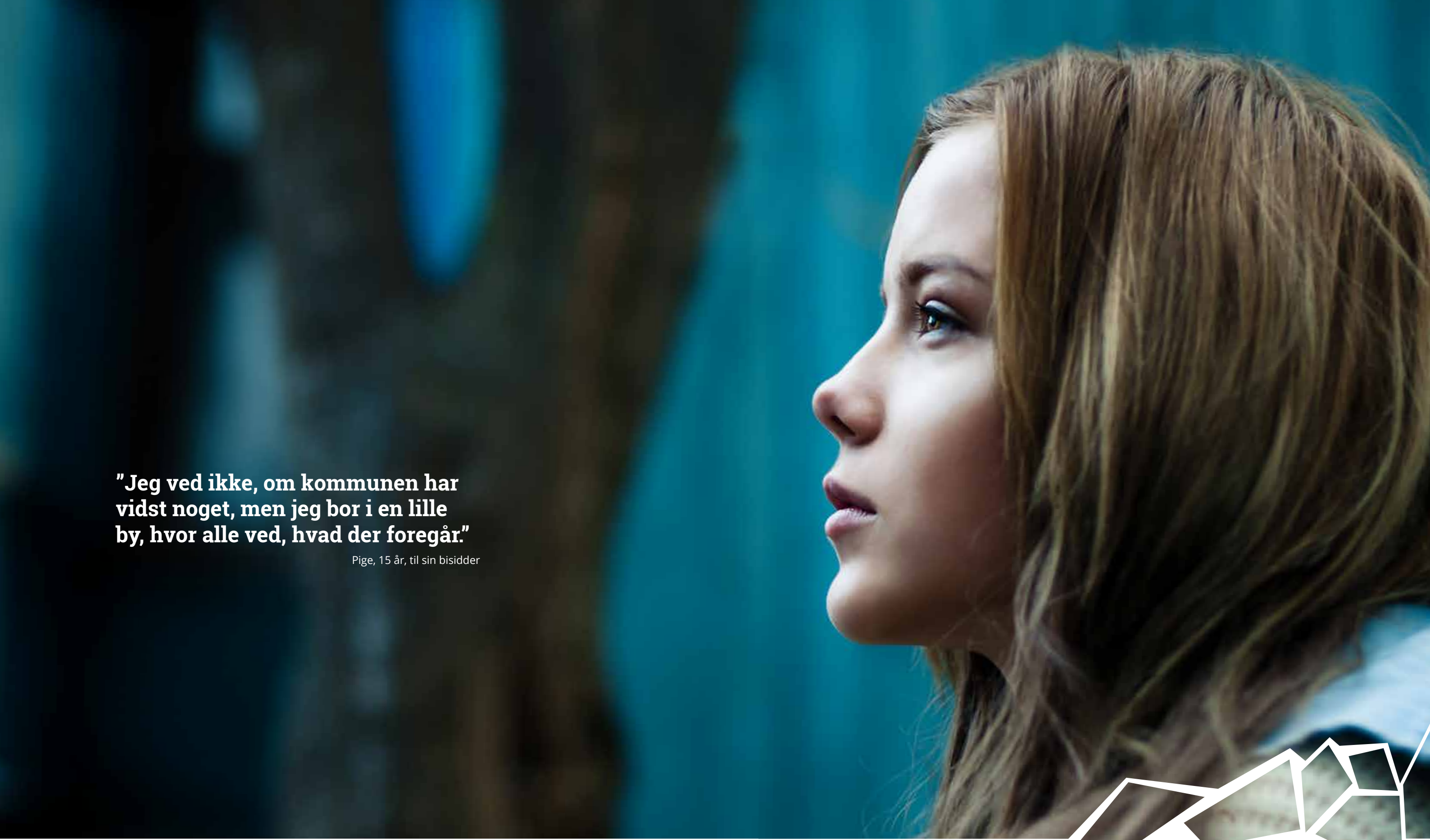
I perioden 1. januar til slutningen af november 2018 var der lavet underretninger på 43 børn på Udrejsecenter Sjælsmark på grund af mistrivsel. Dermed udgør asylbørnene 43 pct. af de samlede underretninger om børn med bekymrende adfærd i Hørsholm Kommune i denne periode.²³⁷ Pr. januar 2019 kunne Hørsholm Kommunes borgmester over for Berlingske bekræfte, at kommunen har foretaget to anbringelser og en tvangsfjernelse af børn fra Udrejsecenter Sjælsmark.²³⁸ Samtidig fortsætter antallet af underretninger om børn på Udrejsecenter Sjælsmark med at stige og var ved udgangen af januar 2019 oppe på 56 underretninger.²³⁹

I en redegørelse fra d. 22. december 2018 konkluderer Ombudsmanden, at faciliteterne på udrejsecenteret har væsentlig betydning for børnenes trivsel. Samtidig påpeger Ombudsmanden, at den grundlæggende årsag til børnenes vanskeligheder er det forhold, at børnene ifølge udlændingeloven skal bo på udrejsecenteret. Ombudsmanden henviser til udtalelser fra Røde Kors om, at børnene i langt højere grad ville trives i en almindelig hverdag frem for i en situation, der er præget af institutionsforhold. Her er det vanskeligt at opretholde en normal tilværelse, og børnene omgås i vidt omfang med og spejler sig i andre børn, der oplever samme vanskeligheder som dem selv. Dette forstærkes kun, jo længere tid børnene opholder sig på udrejsecenteret frem for i det almindelige samfund.²⁴⁰

En undersøgelse fra Dansk Flygtningehjælp af asylbørns trivsel og udvikling fra 2018 viser, at det er en udfordring for det sociale arbejde med asylbørnenes trivsel, når de flyttes til udrejsecenteret. Når børnene og deres familier flytter til udrejsecenteret, bliver det svært at gennemføre igangværende udredning, fordi det socialfaglige arbejde afbrydes, herunder børnesamtaler, undersøgelse og vurdering af barnets tarv. Samtidig viser erfaringerne fra asylcentre, at børnene og deres familier kan ende med at pendle mellem udrejsecenteret og opholdscenteret. Det sker, når deres sager genoptages, for eksempel hvis forældrene udviser samarbejdende adfærd, men de mange skift skaber uro, hvilket i sig selv udfordrer børnenes trivsel. På den måde overtrumfes servicelovens principper af udlændingelovens bestemmelser om, at asylbørnene har pligt til at være indkvarteret på Sjælsmark, når deres sager er blevet afvist, og deres forældre ikke samarbejder omkring udsendelsen.

Kilde: Dragsdahl, A. (22. december): Børn fra Sjælsmark udgør næsten halvdelen af Hørsholms sager om omsorgssvigt og mistrivsel. Information; Rosenbæk, K. (7. januar 2019): Hørsholm-borgmester om Sjælsmark: "Ja, vi har tvangsfjernet et barn. Ja, vi har anbragt børn". Berlingske; Altinget (2018): Nye tal: Antallet af indberetninger fra Sjælsmark runder 100; Folketingets Ombudsmand (2018): Redegørelse: Børns forhold i Udrejsecenter Sjælsmark; Folketingets Ombudsmand (2018): Ombudsmanden fokuserer på asylbørn. 6. marts 2018; Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DFH/Dansk Flygtningehjælp; Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på Udrejsecenter Sjælsmark. En psykologisk undersøgelse.

"Jeg ved ikke, om kommunen har vidst noget, men jeg bor i en lille by, hvor alle ved, hvad der foregår."

Pige, 15 år, til sin bisidder

Kapitel 3:

Det omgivende samfund

Griber vi ind?

Vurdering af vidensgrundlag

Der er gode og dækkende data fra underretningsstatistikken, og vi kan med rimelig sikkerhed konkludere på omfang og udvikling – dog uden at kunne sige, om der underrettes tilstrækkeligt. Et repræsentativt udsnit af voksne i Danmark indgår i tallene fra KANTAR Gallup fra 2017 om borgernes viden om underretningspligten og deres underretningsmønstre.

”Min mor har drukket meget og var psykisk syg. På et tidspunkt forsøger hun at tage sit eget liv og bliver indlagt. Jeg ved ikke, om hospitalet fortæller noget til kommunen, i hvert fald går der næsten to år, før jeg får hjælp”.

Pige, 17 år, til sin bisidder

Sådan står det til

På trods af flere underretninger end tidligere kender mange danskere ikke til underretningspligten, og underretningerne fører i mange tilfælde ikke til foranstaltninger.

- Der er sket en stor stigning i antallet af underretninger, fra 96.592 underretninger i 2015 til 117.420 i 2017.²⁴¹ Samtidig har 40 pct. af de 3.260 børn, hvor der i 2015 blev underrettet om vold og seksuelle overgreb, ikke fået støtte efter serviceloven i 2015 og 2016.²⁴²
- Trods stigningen i antallet af underretninger angiver 47 pct. af befolkningen i 2017, at de ikke kender til underretningspligten. Direkte adspurgt om, hvad de vil gøre, hvis de får kendskab til, at et barn bliver slået hjemme, vælger 53 pct., at de vil underrette kommunen blandt flere listede muligheder. Til spørgsmålet om, hvad de vil gøre, hvis de får kendskab til, at et barn vokser op i et hjem med alkoholmisbrug, vælger 41 pct., at de vil underrette.²⁴³

Derfor er det svigt, hvis ingen griber ind

Børn har ret til beskyttelse, hvis deres trivsel og udvikling er truet på grund af vold, misbrug, vanrøgt eller andre former for omsorgssvigt. Alle borgere i Danmark er forpligtede til at gribe ind over for svigt ved at underrette myndighederne, hvis der er kendskab til omsorgssvigt.²⁴⁴ Lærere, pædagoger, læger, sundhedsplejersker og andre, som arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt. Det betyder, at de er forpligtede til at underrette alene på en mistanke.²⁴⁵ At undlade at underrette er et svigt, der kan betyde, at et barn i årevis er overladt til en tilværelse, der hæmmer barnets udvikling og trivsel, og som kan præge barnet negativt resten af livet.

Det mener vi

Alle har pligt til at gribe ind, hvis et barn udsættes for omsorgssvigt. Børns mulighed for at få hjælp kan være afhængig af, om omgivelserne lægger mærke til barnets trivsel og ved, hvad de kan og skal gøre for at hjælpe. Der er brug for langt mere generel oplysning om konsekvenserne af omsorgssvigt og forpligtelsen til at gribe ind. En underretning kan være et barns redningskrans i en barndom fyldt med vold og overgreb. Det er vigtigt, børnene får hjælp, før problemerne eskaleres. Samtidig er det kommunernes ansvar at sikre, at socialrådgiverne har tid nok til at undersøge alle underretninger til bunds. Ingen børneliv skal strandes i forvaltningens sagsbunker.

Fakta

Under halvdelen af danskerne kendte ikke underretningspligten i 2017

I 2017 foretog KANTAR Gallup en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte personer på 18 år eller derover, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningspligten. Det er dog flere end året før, hvor en lignende undersøgelse viste, at 41 pct. ikke kendte til underretningspligten. Det fremgik af en undersøgelse fra 2016 foretaget af TNS Gallup for Børns Vilkår.

Kilde: KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover; TNS Gallup (2016): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i august 2016 blandt 1.066 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

Fakta

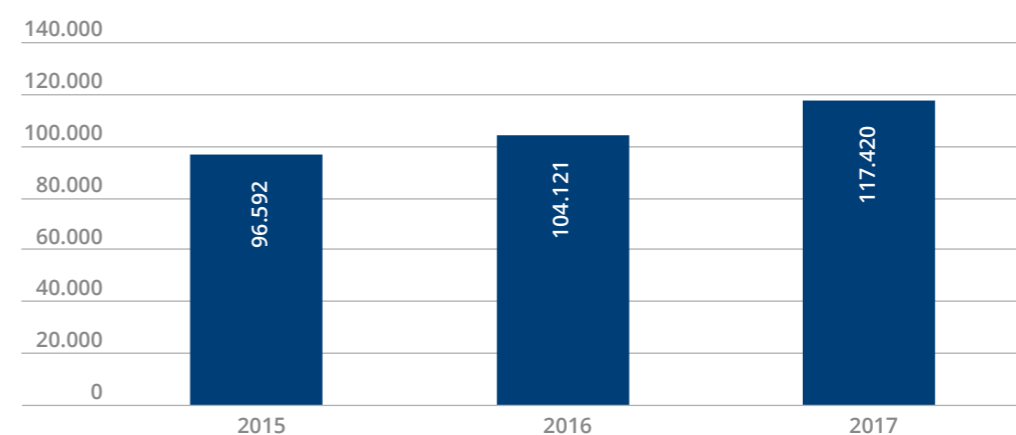
Mange vil tale med en fagperson, før de underretter kommunen

På spørgsmålet om, hvad man vil gøre, hvis man får kendskab til, at et barn bliver slået hjemme, svarer den største gruppe (53 pct.), at de vil underrette kommunen. Det viser undersøgelsen foretaget af KANTAR Gallup for Børns Vilkår i 2017. 28 pct. siger, at de vil tale med en fagperson, for eksempel en pædagog eller lærer. 23 pct. angiver, at de vil synes, det er svært at vide, om det er slemt nok til, at der skal gribes ind, og 5 pct. angiver, at de ikke vil vide, hvem de skal kontakte. Når det drejer sig om børn, der vokser op i familier med alkoholmisbrug, vil 41 pct. underrette kommunen, 27 pct. synes, det er svært at vide, om det er slemt nok til, at der skal gribes ind, og 26 pct. vil tale med en fagperson. 9 pct. vil ikke vide, hvem de skal kontakte.²⁴⁶

Kilde: KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

Figur 33: Antallet af underretninger, 2015-2017

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.

Stigning i antallet af underretninger i 2017

Figur 33 viser på baggrund af de nyeste data om antallet af underretninger, at der er sket en stigning fra 96.592 i 2015 til 117.420 i 2017.²⁴⁷ Underretningsstatistikken er ny, og det er derfor ikke muligt at se, hvordan udviklingen de foregående år har været. Noget tyder på, at Overgrebspakken²⁴⁸ har bidraget positivt til, at der er øget fokus på opsporing og underretning.

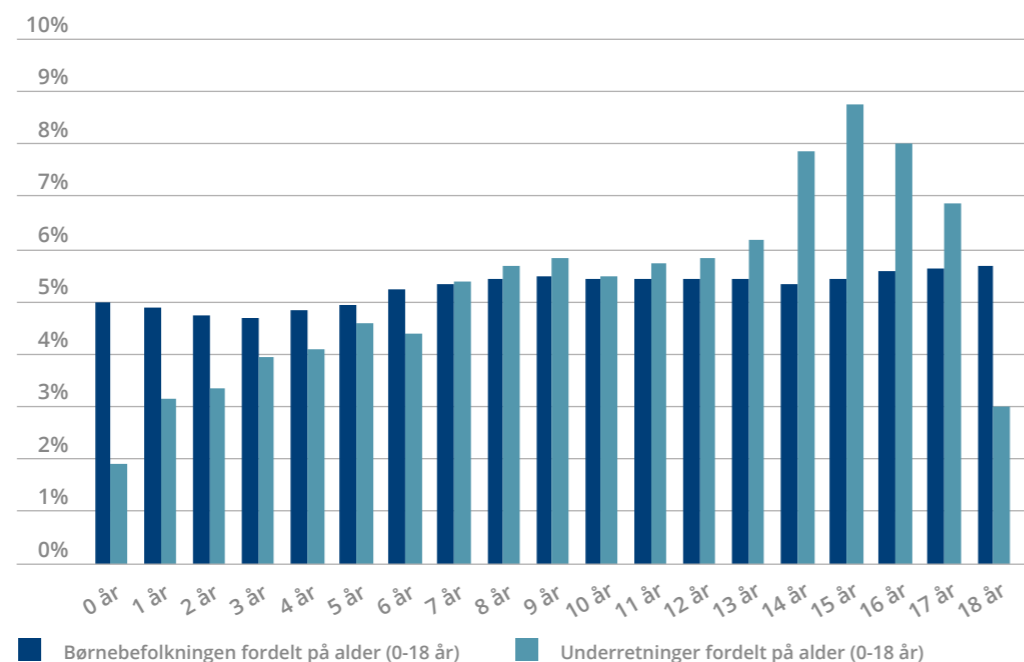
Fakta

Mange underretninger om vold og seksuelle overgreb fører ikke til foranstaltninger

Af de 3.260 børn, som kommunerne i 2015 fik flere end én underretning om, og hvor mindst den ene af underretningerne specifikt omhandlede voldelige og seksuelle overgreb mod barnet, fik 40 pct. ikke en foranstaltning i løbet af 2015 og 2016.²⁴⁹ Det viser tal fra Danmarks Statistik fra 2018. 2.300 af de 3.260 børn har aldrig tidligere i deres liv modtaget støtteforanstaltning og må derfor formodes at være nye og ukendte i det sociale system. Af disse modtog 51 pct. en støttende foranstaltning i løbet af 2015 og 2016.

Kilde: Danmarks Statistik (2018): Bag tallene: Næsten hvert andet barn med gentagne og grove underretninger i 2015 fik ikke støtteforanstaltning. 11. april 2018.

Figur 34: Underretninger fordelt på alder sammenholdt med hvordan børnebefolkningen fordeler sig på alder, 2017

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A og UND1.

Der underrettes mest om de ældste børn

Figur 34 viser, at den største andel, 41 pct., af underretninger i 2017 handlede om de ældste børn fra 13 år og op. Til sammenligning udgjorde denne aldersgruppe 33 pct. af børnebefolkningen. Andelen af underretninger om børn i førskolealderen (0-5 år) udgjorde 21 pct., samtidig med at denne gruppe udgjorde 29 pct. af børnebefolkningen.²⁵⁰

Fakta

Mange praktiserende læger undlader at underrette på trods af mistanke om overgreb

74 pct. af læger har i forbindelse med deres arbejde en eller flere gange haft mistanke om overgreb på eller omsorgssvigt af et barn eller en ung. Det viser en undersøgelse foretaget blandt 152 praktiserende læger i Region Midtjylland i 2017.²⁵¹ 22 pct. har haft mistanke i løbet af de seneste seks måneder, og 18 pct. har været sikre på, at de inden for de seneste seks måneder har set et barn, der var udsat for omsorgssvigt. Når de har haft mistanke om overgreb, har 23 pct. undladt at foretage en underretning på trods af mistanken. Undersøgelsens resultater er identiske med en svensk undersøgelse fra 2015 blandt praktiserende læger, som viste, at 20 pct. af lægerne på et tidspunkt havde undladt at indberette en mistanke om et overgreb mod et barn.

Kilde: Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018; Talsma, M., Bengtsson Boström, K., & Östberg, A. (2015). Facing suspected child abuse - What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.

Noter

- 1 Figuren tager udgangspunkt i Bronfenbrenners bioekologiske model om de systemer, der præger et barn (Bronfenbrenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design).
- 2 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.
- 3 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko; Chrisoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Christoffersen, M. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 4 I denne rapport er de to svigt, sygdomsramte familier og hjemløshed, placeret i kapitel 2: Myndigheder og institutioner, da det er områder, hvor myndighederne har ansvar for at sikre, at børn i risiko for svigt får den nødvendige hjælp. Det er en justering i forhold til rapporten "Svigt af børn i Danmark – status 2018".
- 5 Tallet for, at hvert sjette barn er udsat for vold stammer fra en undersøgelse fra 2016 foretaget af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold. Undersøgelsen blandt 7. klasseelever er foretaget af Børnerådet i september 2016 blandt 4.039 elever. Definitionen af vold er i denne undersøgelse følgende: Mindre grov vold: Rusket og skubbet, nevet, revet i håret. Grov fysisk vold: Slået med flad hånd, slået med knyttet hånd, slået med ting, for eksempel sko eller bøjle, sparket (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag); Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 6 Psykisk vold benævnes i forskningen ofte som psykisk mishandling. Det er vanskeligt at give et præcist estimat af omfanget af psykisk vold mod børn, blandt andet fordi undersøgelser anvender forskellige metoder, for eksempel interviews med sagsbehandlere om konkrete børnesager, interviews med voksne om deres opvækst eller registerdata om politianmeldelser. Undersøgelsen fra 2013 baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik, hvor der blev foretaget en tilfældigt udvalgt stikprøve blandt unge på 24 år. Stikprøven udgjorde 4.178 unge, og svarraten var 63 pct., hvilket resulterede i en effektiv stikprøvestørrelse på 2.980 unge. Blandt dem blev foretaget et fysisk eller telefoninterview. De 5 pct. dækker over emotionelle overgreb, som er begået af en forælder eller værge, hvor respondenterne blev spurgt ind til seks forskellige typer af emotionelle overgreb, som blev besvaret med ja/nej. For at indgå i den totale andel på 5 pct. skal respondenterne have givet en positiv tilkendegivelse på mindst 3 af spørgsmålene (Christoffersen, M., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 9 (1), 149-156).
- 7 Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.
- 8 Data om ofre for anmeldte forbrydelser er behæftet med et mørketal, fordi en del kriminalitet ikke anmeldes. For at afdække kriminalitetens mørketal kan den årlige offerundersøgelse anvendes, hvor befolkningens selvoplevede kriminalitet afdækkes. Offerundersøgelsen omfatter dog kun personer i alderen 16-74 år, hvorfor yngre børns oplevelse af kriminalitet ikke indfanges (Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).
- 9 Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen.
- 10 Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 11 Christoffersen, M. N. (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. Kronik i Information 9. februar 2019.
- 12 Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 13 Undersøgelsen fra Børnerådet er foretaget blandt 4.039 elever i 7. klasse i september 2016. Definitionen af vold er i denne undersøgelse følgende: Mindre grov vold: Rusket og skubbet, nevet, revet i håret. Grov fysisk vold: Slået med flad hånd, slået med knyttet hånd, slået med ting, for eksempel sko eller bøjle, sparket (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag). I andre større undersøgelser om vold mod børn er det at blive nevet ikke en del af definitionen af fysisk vold. I forskningslitteraturen defineres psykisk vold oftest som gentagne mønstre af utilstrækkelig omsorg og støtte fra omsorgsgivere, herunder handlinger, der viser barnet, at det er værdiløst, uelsket eller uønsket (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag).
- 14 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fusionerede med KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning d. 1. juli 2017 og blev til VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. I indeværende rapport henvises til den forskningsinstitution, som i sin tid udgav rapporten/undersøgelsen, som præsenteres.
- 15 Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 16 Undersøgelsen fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd omfatter 1.927 børn i 8. klasse fordelt på 92

- skoler, herunder både folkeskoler, efterskoler, privatskoler, specialskoler og skoler med døgnbehandling. I denne undersøgelse blev der ikke spurgt ind til psykisk vold (S. m.fl. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 17 Psykisk vold benævnes i forskningen ofte som psykisk mishandling. Det er vanskeligt at give et præcist estimat af omfanget af psykisk vold mod børn, men undersøgelser anvender forskellige metoder, for eksempel interviews med sagsbehandlere om konkrete børnesager, interviews med voksne om deres opvækst eller registerdata om politianmeldelser. Undersøgelsen fra 2013 baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik, hvor der blev foretaget en tilfældigt udvalgt stikprøve blandt unge på 24 år. Stikprøven udgjorde 4.178 unge, og svarraten var 63 pct., hvilket resulterede i en effektiv stikprøvestørrelse på 2.980 unge. Blandt dem blev foretaget et fysisk eller telefoninterview. De 5 pct. dækker over emotionelle overgreb, som er begået af en forælder eller værge, hvor respondenterne blev spurgt ind til seks forskellige typer af emotionelle overgreb, som blev besvaret med ja/nej. For at indgå i den totale andel på 5 pct. skal respondenterne have givet en positiv tilkendegivelse på mindst 3 af spørgsmålene (Christoffersen, M., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 9 (1), 149-156).
 - 18 I undersøgelsen fra Børnerådet dækker psykisk vold over følgende: negative ikke-fysiske reaktioner fra de voksne i hjemmet ved en konflikt med barnet, hvilket 8,3 pct. har været udsat for, vold, trusler og ydmygelser mod søskende fra voksne i hjemmet, hvilket 9,7 pct. har kendskab til, og vold, trusler og ydmygelser mellem de voksne i hjemmet, som 4,2 pct. har oplevet. Nogle børn har været udsat for flere former for psykisk vold. Derfor er det samlede tal for, hvor mange af de 12-13-årige børn, der har været udsat for minimum én af de tre former for psykisk vold 17 pct. (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag).
 - 19 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. Ofre for anmeldte voldsforbrydelser omfatter kategorierne simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod den personlige frihed samt trusler.
 - 20 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelsestilhøjelighed, muligvis i kraft af overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsathed for vold (Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).
 - 21 I 2013 blev der etableret fem børnehuse i Danmark – ét i hver region. I den forbindelse blev det lovpligtigt for kommunerne at benytte børnehuse i sager med mistanke eller viden om overgreb mod børn i alderen 0-17 år, hvor der udover kommunen er mindst én anden sektor involveret – eksempelvis politi eller sygehusvæsen.
 - 22 Der har også været en stigning i antallet af konsultative sager på 16 pct. fra 1.880 i 2016 til 2.179 i 2017. Konsultative sager er henvendelser til børnehuse, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen).
 - 23 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehuse (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehuse peger desuden på, at der fra kommune til kommune er forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehuse i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).
 - 24 Tallene i figuren dækker over det antal gange, et barn er fraflyttet et krisecenter. Det samme barn kan godt have taget ophold på et krisecenter flere gange inden for samme år og vil dermed optræde i statistikken flere gange.
 - 25 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd er i dag en del af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
 - 26 KANTAR Gallup foretog i 2017 en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte danskere, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningsspligten. I undersøgelsen blev respondenter spurgt ind til konkrete scenarier – for eksempel, at de fik kendskab til, at et barn blev slået derhjemme, eller at et barn voksede op i en familie med alkoholmisbrug. Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelen summere til mere end 100 pct. (KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover).
 - 27 Det viser en undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra 2016, som indeholder resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 8. klasseelever (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).

- 28 Det viser Ungeprofilundersøgelsen 2015, som foretages blandt 12-25-årige unge (Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen). Ungeprofilundersøgelsen, som er en tilbagevendende undersøgelse, fik i 2018 kritik for blandt andet for ikke at leve op til egne påstande om, at respondenterne var sikret anonymitet.
- 29 Det viser en undersøgelse, som Red Barnet har foretaget i 2018 (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).
- 30 Data om ofre for anmeldte forbrydelser er behæftet med et mørketal, fordi en del kriminalitet ikke anmeldes. For at afdække kriminalitetens mørketal kan den årlige offerundersøgelse anvendes, hvor befolkningens selvoplevede kriminalitet afdækkes. Offerundersøgelsen omfatter dog kun personer i alderen 16-74 år, hvorfor yngre børns oplevelse af kriminalitet ikke indfanges (Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).
- 31 Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen.
- 32 Karstoft, K. m.fl. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumalogi. Syddansk Universitet.
- 33 Deen, L. m.fl. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – en afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- 34 En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge fra Red Barnet fra 2015 beskriver, hvordan børn, der oplever digitale seksuelle krænkelser, kan reagere med depressive symptomer, håbløshed, sorg, koncentrations- og opmærksomhedsproblemer, skamfuldhed, selvskaide og selvhad over egen krop, angst og stress, og at eksempelvis angsten kan blive styrende for barnets daglige færden. Antologien beskriver desuden, at børn – modsat børn, der har været udsat for fysiske seksuelle overgreb – ofte vil opleve, at overgrebene aldrig stopper, fordi eksempelvis billederne af dem altid vil eksistere på internettet (Red Barnet (2015): Hvor slemt kan det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge).
- 35 Analysen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.927 elever i 8. klasse i Danmark, gennemført i foråret 2015. I undersøgelsen defineres seksuelle krænkelser som uønskede seksuelle hændelser, som omfatter blottelse, berøring og samleje (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 36 Begrebet "grooming" omfatter tilfælde, hvor en voksen igennem strategisk manipulation opbygger et tillidsforhold til en mindreårig på internettet. Formålet er at opbygge et tillidsforhold til den mindreårig for at begå seksuelle overgreb eller lokke den mindreårig til at sende nøgenbilleder af sig selv (Rigspolitiet: Grooming).
- 37 Undersøgelsen er baseret på 915 unge i alderen 13-17 år, som har gennemført en online spørgeskemaundersøgelse. Respondenterne er ikke repræsentativt udvalgt. Undersøgelsen belyser deling af intime billeder og videoer uden samtykke, udnyttelse, tvang og trusler af seksuel karakter, mobning med seksuelt indhold og uønsket seksualisering (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).
- 38 Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.
- 39 Ungeprofilundersøgelsen gennemførtes som en spørgeskemaundersøgelse i 38 kommuner på tværs af landet. Analyserne er baseret på besvarelser fra i alt 48.403 unge mellem 12 og 25 år (Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen). Ungeprofilundersøgelsen, som er en tilbagevendende undersøgelse, fik i 2018 kritik for blandt andet ikke at leve op til egne påstande om, at respondenterne var sikret anonymitet. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen har erkendt kritikken, og derfor er der ikke offentliggjort nyere Ungeprofilundersøgelser.
- 40 En undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2018 viser, at børn i højere grad er opmærksomme på deres digitale fodspor og sikkerhed, når der er tale om billeddeling frem for mindre private forhold (Børns Vilkår (2019): Digital Dannelses i Børnehøjde: Del 4. Skolebørn og Dataetik).
- 41 Straffelovens §235 siger om børneporno: "Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter" (Retsinformation (2018): Straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018).
- 42 Hvor flere forskellige personer (ved sammenfald mellem tid og sted) anmelder den samme lovovertrædelse, kan der (undtagelsesvis) være tale om registrering af flere anmeldelser (Danmarks Statistik (2018): Anmeldte forbrydelser. Indhold).
- 43 Statistik over anmeldelser efter straffelovens § 235 er ikke tilgængelige i Statistikbanken på dette niveau. Data er derfor rekvireret direkte hos Danmark Statistik, februar 2019.
- 44 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. I figuren dækker ofre for anmeldte seksualforbrydelser over alle kategorier i Danmarks Statistiks opgørelse inden for seksualforbrydelser, som ikke er blufærdighedskrænkelser.
- 45 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelses-tilbøjelighed, muligvis i kraft af Overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik.
- De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsathed for overgreb (Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor; Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).
- 46 Blufærdighedskrænkelser dækker blandt andet over beføling, blotteri og beluring. Blufærdighedskrænkelser kan også ske på nettet.
- 47 Stigningen kan skyldes en større tilbøjelighed til at anmelde og en forbedret opsporing. En mindre del kan skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne.
- 48 Det samlede antal konsultative sager om voldelige og/eller seksuelle overgreb er ligeledes steget i perioden fra 1.059 i 2014 til 2.179 i 2017. Konsultative sager er henvendelser til børnehuse, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen).
- 49 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehuse (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehuse peger desuden på, at der fra kommune til kommune er forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehuse i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).
- 50 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018 – januar 2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket. Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 51 Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.
- 52 Statistik er rekvireret direkte via et særudtræk fra TUBA statistik 2018.
- 53 Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer.
- 54 Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.
- 55 World Health Organization (2016): Abuse (drug, alcohol, chemical, substance or psychoactive substance).
- 56 Lindgaard, H. (2008): Familier med alkoholproblemer og deres børn – en sammenfatning. TUBA.
- 57 Sundhedsstyrelsen (3. oktober 2016): Børn tager skade, når far eller mor drikker for meget.
- 58 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018-januar 2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket. Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 59 Pisinger, V.S.C. m.fl. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. Addiction.
- 60 Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.
- 61 Christoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 62 Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.
- 63 Seneste opgørelse fra Danmarks Statistik er fra 2017 og viser, at klassekvotienten i 5. klasse er 21,2 og i 8. klasse er 21,5 (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN).
- 64 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018-januar 2019 samt opfølgende interviews. De

- skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkår's børnepaneler 'Viden fra børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket. Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 65 Statistik er rekvireret direkte via et særudtræk fra TUBA statistik 2018.
- 66 I 2008 vurderede Sundhedsstyrelsen, at 122.000 børn vokser op i en familie med et alkoholproblem. Der er ikke foretaget en nyere vurdering. På baggrund af data fra 2005 vurderer Statens Institut for Folkesundhed, at der er cirka 585.000 danskere med et skadeligt alkoholforbrug, hvilket på baggrund af definition fra WHO skal forstås som et forbrug, der medfører påviselig fysisk og psykisk skade og har været i mindst en måned eller gentagne gange inden for et år, og at cirka 140.000 er alkoholafhængige, som i WHO's klassifikationssystem defineres som en sygdom. Statens Institut for Folkesundhed vurderer, at antallet på 140.000 anses for at være det absolut minimale antal alkoholafhængige i Danmark (Hvidtfeldt, U. A. m.fl. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse).
- 67 Social og faglig trivsel er målt med inspiration fra Den Nationale Trivselsmåling, som består af henholdsvis ti og otte indikatorer såsom barnets oplevelse af tryk i klassen og barnets oplevelse af at kunne koncentrere sig i klassen. På baggrund af indikatorerne er der konstrueret et indeks, og resultaterne henviser til gennemsnittet af de henholdsvis ti og otte indikatorer (Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 68 I undersøgelsen er børnene blevet spurgt ind til otte former for mistrivsel: Haft hovedpine, haft mavepine, haft ondt i ryggen, været ked af det, været irriteret/ i dårligt humør, været nervøs, haft svært ved at falde i søvn og været svimmel. Børnene er blevet spurgt, hvor ofte de oplever disse former for mistrivsel: Næsten hver dag, mere end en gang om ugen, næsten hver uge, næsten hver måned og sjældent eller aldrig. Spørgsmålene er lånt fra Skolebørnsundersøgelsen, det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), og spørgsmålene kaldes internationalt the HBSC Symptom Check list (Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 69 Da statistikken fra TUBA baserer sig på et særudtræk fra TUBA statistik 2018, optræder kilden ikke i litteraturlisten.
- 70 KANTAR Gallup foretog i 2017 en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningssagen. I undersøgelsen blev respondenter spurgt ind til konkrete scenarier – for eksempel, at de fik kendskab til, at et barn blev slået derhjemme, eller at et barn voksede op i familie med alkoholmisbrug (KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.)
- 71 En undersøgelse foretaget af TUBA i 2010 viser ligeledes, at hvert femte barn vokser op i familier, hvor forældrenes alkoholindtag "stort set altid" eller "af og til" opleves som et problem. Undersøgelsen er foretaget blandt 1.014 personer mellem 18 og 34 år og er repræsentativ på køn, alder og geografi (Mackrill, T. (2010): Passiv druk – en befolkningsundersøgelse. TUBA).
- 72 Stigningen i antallet af børn, hvis forældre er indskrevet i stofmisbrugsbehandling, viser ikke, hvorvidt der er tale om en stigning i antallet af forældre med et stofmisbrug, eller om det er udtryk for større kapacitet i stofmisbrugsbehandlingen. Derudover indeholder data ikke information om omfanget af forældre med stofmisbrug, som ikke er i behandling eller på anden vis er i kontakt med de offentlige myndigheder.
- 73 Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 74 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 75 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 76 Danmarks Domstole (2018): Statistik for fogsedsager for 2010-2018. Modtagne fogsedsager opdelt på sagstyper. Data for 2018 er rekvireret direkte hos Danmarks Domstole.
- 77 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd er i dag en del af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 78 Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.
- 79 Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 80 Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS). Københavns Universitet, Institut for Psykologi; Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family 72 (June 2010): 650 – 666; Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. Journal of Marriage and Family, November, 2000; 62, 4.
- 81 Thomsen, J.-P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 82 Spørgeskemaundersøgelsen blev foretaget blandt fraskilte forældre med børn under 18 år blandt 1.434 forældre samt en spørgeskemaundersøgelse blandt børn mellem 15 og 18 år blandt 505 børn (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser).
- 83 Spørgeskemaundersøgelserne er foretaget af Epinion for Børns Vilkår og Egmont Fonden. I den første undersøgelse

- blev et repræsentativt udsnit af børn mellem 15 og 18 år inviteret til at svare på en række spørgsmål på internettet om deres forældres brud, nye familier, hverdagen, inddragelse, støtte og deres forældres samarbejde. 505 børn deltog, og besvarelsene blev vægtet i forhold til køn og alder. For en del af børnenes vedkommende lå skilsmissen længere tilbage i tiden, og deres refleksioner over skilsmissen bærer præg af dette. Den anden undersøgelse blev foretaget blandt 1.434 forældre med børn under 18 år, der svarede på spørgsmål om livet efter deres skilsmisse. Disse besvarelser blev ligeledes vægtet. Resultaterne præsenteres i rapporten "Jeg er træt af at være deres brevdue" (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden).
- 84 Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager.
- 85 Undersøgelsen er en tværnsnitsbaseret analyse, der kombinerer register- og survey-data. Registerdata kommer fra Danmarks Statistiks data om alle danske børn fra fødselskohorterne 2013, 2009, 2005 og 2001. Børnene var på udtrækstidspunktet (2017) 3, 7, 11 og 15 år (N = 245.894). Blandt disse blev ca. hvert 20. barn fra hver af fødselskohorterne tilfældigt udvalgt til at deltage i den nationalt repræsentative survey Børn og unge i Danmark (N = 9.586). Dataindsamlingen fandt sted i 2017, hvor 5.639 børn deltog i surveyen, og opnåelsesgraden var 66 pct. I de to yngste årgange deltog bopælsforælderen som svarperson, blandt de to ældste aldersgrupper deltog barnet selv. Forældre og de 15-årige udfyldte et webbaseret spørgeskema (med telefonopfølgning), mens de 11-årige blev interviewet face-to-face i barnets hjem (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 86 Opgørelsen over familieskift foretages den 1. januar hvert år. Derfor er tallene for 2018 fra 1. januar 2019 og dækker over 0-16-årige i starten af 2018, der også er i befolkningen i slutningen af 2018, og deres evt. skift i familie i løbet af 2018. Tallene dækker over børn, der er gået fra at have boet med begge forældre til at bo med den ene forælder og en eventuel ny partner. Andelen er beregnet på baggrund af det gennemsnitlige befolkningstal for børn i alderen 0-16 år for hvert år på baggrund af året, hvor familieskiftet er sket (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11 & tabel FOLK1A).
- 87 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 88 Ud over disse sager afgøres et antal sager via skriftlig eller telefonisk vejledning. Statsforvaltningen har siden 2016 registreret afsluttede vejledningssager, hvor antallet er steget fra 2.969 i 2016 til 4.840 i 2018.
- 89 Antallet af afgørelser siger ikke noget entydigt om forældrenes konfliktniveau. At der træffes en afgørelse betyder ikke nødvendigvis, at forældrene er uenige om alle forhold. Samtidig kan der sagtens være et meget højt konfliktniveau i de sager, hvor forældrene indgår forlig.
- 90 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 91 Indtil 1. april 2019 skulle sager, hvor forældrene var uenige om forældremyndighed og/eller barnets bopæl altid starte i Statsforvaltningen. I disse sager kunne Statsforvaltningen ikke træffe afgørelser men søge at forlige forældrene. Lykkedes det ikke, kunne Statsforvaltningen indbringe sagen for retten. Dette kunne forældrene ikke selv gøre. I det nye familieretlige system vedtaget i 2018 inddeles sagerne i henholdsvis et grønt, gult og et rødt behandlingsspor, efter hvor stort et behov for hjælp familierne har. Inddelingen foretages efter en grundig indledende screening i det nye Familieretshus, der også huser en børneenhed. Formålet med inddelingen er, at familierne sikres den nødvendige hjælp til at behandle sagen hurtigst muligt og på den mest enkle måde. Det kræver et udbygget samarbejde mellem Familieretshuset, kommunerne og den anden nye instans, Familieretten. Familieretten skal afgøre komplekse sager, hvor der for eksempel er supplerende problemstillinger som vold eller misbrug. Derudover skal Familieretten træffe afgørelse, hvis parterne ikke bliver enige efter et forløb i Familieretshuset.
- 92 Ud over disse sager afgøres et antal sager via skriftlig eller telefonisk vejledning. Statsforvaltningen har siden 2016 registreret afsluttede vejledningssager, hvor der er sket en stigning fra 2.739 i 2016 til 3.808 i 2018.
- 93 Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport; Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab Komiteen for Sundhedsoplysning.
- 94 Skolebørnsundersøgelsen er det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt, Health Behaviour in School-aged Children – a WHO Collaborative Cross-National Survey, som nu omfatter 42 lande. Den udkommer hvert fjerde år.
- 95 De 25 pct. er børn, som svarede, at de havde oplevet at blive mobbet 'nogle gange/mindst et par gange om måneden', hvilket var 17 pct., og 'en eller flere gange om ugen', hvilket var 8 pct. (Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab, Komiteen for Sundhedsoplysning).
- 96 Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- 97 Den nationale trivselsmåling foretages hvert år på alle folkeskoler blandt eleverne i børnehavklassen til og med 9. klasse. Det gælder også for specialskoler og interne skoler på dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder (Undervisningsministeriet (2019): Trivselsmåling).
- 98 Børn i 4.-9. klasse blevet stillet spørgsmålet: "Er du blevet mobbet i dette skoleår?". De har svarmulighederne: "Meget tit", "Tit", "En gang imellem", "Sjældent" og "Aldrig". Målingen bygger på selvrapportering og er dermed udtryk for børnenes egen oplevelse af mobning. Opgørelsen dækker over børn, som har svaret, at de har oplevet det "Meget tit", "Tit", "En gang imellem" (Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale

- trivselsmåling 2018. Tabelrapport).
- 99 Antallet er et estimat, der er udtryk for andelen af elever i den nationale trivselsmåling 2018, der har angivet, at de har oplevet at blive mobbet "Meget tit", "Tit", "En gang imellem", hvilket er tilfældet for 8,4 pct. Estimatet er beregnet på baggrund af et simpelt gennemsnit af de gennemsnitlige klassekvotienter i grundskolen på 4.-9. klassetrin, hvilket giver 21 elever (Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport; Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN).
- 100 Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- 101 Antallet er estimeret på baggrund af andelen af 15-årige, som har oplevet at blive mobbet på sociale medier/via mobiltelefonen, hvilket er 13 pct. Estimatet er dermed baseret på en antagelse om, at størstedelen af de 15-årige går i 9. klasse og beregnet på baggrund af den gennemsnitlige klassekvotient i grundskolen på 9. klassetrin (20 elever) (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN).
- 102 Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch Dis Child; 100; 879-885.
- 103 Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 104 Henningsen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barndomserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofoed, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje.
- 105 Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen?
- 106 Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse, hvor 33 skoler og 3.193 unge i alderen 13-19 år har deltaget.
- 107 Pedersen, K. K. (2018): De digitalt udsatte. Looiland Press.
- 108 Børn i 4.-9. klasse bliver stillet spørgsmålet: "Er du blevet mobbet i dette skoleår?". De har svarmuligheder: "Meget tit", "Tit", "En gang imellem", "Sjældent" og "Aldrig". Målingen er foretaget blandt alle skolebørn i perioden januar-marts i henholdsvis 2015, 2016 og 2017. I ovenstående figur er medtaget svarkategorierne "Meget tit", "Tit" og "Engang imellem." I den årlige nationale trivselsundersøgelse spørges der ikke specifikt til digital mobning (Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk).
- 109 Tallene er beregnet på baggrund af Excel-rapporter fra Undervisningsministeriets Datavarehus. Data omfatter elever på folkeskoler og kommunale internationale skoler, som i den årlige, nationale trivselsmåling svarede, at de var blevet mobbet "Meget tit", "Tit" eller "Engang imellem" i løbet af det seneste skoleår. De angivne andele er udtryk for et simpelt gennemsnit af svarfordelingen på tværs af klassetrinene 4.-9. klasse. Udover disse tre kategorier, kan eleverne svare "sjældent" og "aldrig". De elever, der angiver, at de sjældent har oplevet at blive mobbet i det seneste skoleår, kunne også indgå i statistikken. Det gør de imidlertid ikke her, fordi analyserne i denne rapport er foretaget på baggrund af de elever, for hvem mobbeproblematikken må antages at være størst. Det kan være svært at vide, hvad kategorien "sjældent" dækker over. Dette kan være eksempler, hvor mobbeproblematikken hurtigt er blevet håndteret af skolen eller andre i barnets omgivelser. Hvis kategorien "sjældent" bliver medtaget i det gennemsnitlige omfang af mobning, er landsgennemsnittet på 20,2 pct. i 2018.
- 110 For 4.-9. klasse gennemførte 279.968 elever trivselsmålingen i skoleåret 2017/2018. Af disse er der 3.125 besvarelser, som ikke indgår i rapporten, da der mangler informationer om klassetrin og køn. For størstedelen skyldes dette, at eleverne har udfyldt besvarelsen på papir, hvor der ikke indsamles oplysninger om elevernes køn. Derfor er det ikke muligt at sige, hvorvidt der har været variation i frafaldet på tværs af klassetrinene. Dansk Center for Undervisningsmiljø har dog undersøgt frafaldet og vurderer, at det ikke har betydning for fordelingen af trivsel, læsningen af tabelrapportens resultater eller de øvrige konklusioner, at disse besvarelser er udgået (Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport).
- 111 I den årlige nationale trivselsundersøgelse spørges der ikke specifikt til digital mobning (Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk).
- 112 For 4.-9. klasse gennemførte 279.968 elever trivselsmålingen i skoleåret 2017/2018. Af disse er der 3.125 besvarelser, som ikke indgår i analysen, da der mangler informationer om klassetrin og køn. For størstedelen skyldes dette, at eleverne har udfyldt besvarelsen på papir, hvor der ikke indsamles oplysninger om elevernes køn. Derfor er det ikke muligt at sige, hvorvidt der har været variation i frafaldet på tværs af klassetrinene. Dansk Center for Undervisningsmiljø har dog undersøgt frafaldet og vurderer, at det ikke har betydning for fordelingen af trivsel, læsningen af tabelrapportens resultater eller de øvrige konklusioner, at disse besvarelser er udgået.
- 113 Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk.
- 114 Skolebørnsundersøgelsen er det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children – a WHO Collaborative Cross-National Survey, som nu omfatter 42 lande. Undersøgelsen gennemføres ved hjælp af spørgeskemaer og leverer data om 11-15-åriges sundhedsadfærd og selvrapporterede helbred. Data anvendes til grundforskning og som grundlag for sundhedsfremme blandt børn og unge. I Danmark gennemføres undersøgelsen af universitetsforskere under ledelse af Den Danske HBSC-styregruppe. Værtsinstitution for dataindsamlingen i 2018-undersøgelsen er Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Hver undersøgelse omfatter et nationalt repræsentativt udsnit af 11-, 13- og 15-årige (elever i 5., 7. og 9. klasse) i et tilfældigt udtræk af skoler. Studiepopulationen veksler fra år til år, men er som hovedregel 5.000 elever fra hvert land. Eleverne udfylder det internationalt standardiserede HBSC-spørgeskema i skolen.
- 115 I undersøgelsen har 3.556 børn besvaret spørgsmålet om mobning. Børnene er blevet spurgt, hvor tit de i de sidste måneder er blevet mobbet. De 5 pct. dækker over de børn, der har svaret, at de har oplevet det "2-3 gange om måneden", "cirka en gang om ugen (inden for de sidste par måneder)" eller "flere gange om ugen (inden for de sidste par måneder)". Herudover har børnene kunnet svare "en eller to gange (inden for de sidste par måneder)" eller "ikke blevet mobbet" (Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018).
- 116 Skolebørnsundersøgelsen udkommer hvert fjerde år og udkom første gang i 1984. Den giver dermed mulighed for at sammenligne niveauet af mobning historisk. De nationale trivselsmålinger udkommer årligt og første gang for skoleåret 2014/2015. Børnene bliver i begge undersøgelser spurgt til deres oplevelse af mobning, men spørgsmålsudformningen er forskellig i de to undersøgelser og er derfor ikke umiddelbart direkte sammenlignelige.
- 117 I undersøgelsen har 3.558 børn besvaret spørgsmålet om mobning på nettet. Børnene er blevet spurgt, hvor tit de i de sidste måneder er blevet mobbet på nettet (for eksempel at nogle sendte grimme beskeder til dig på Facebook, e-mail, sms, lavede en hjemmeside, der gjorde grin med dig eller at nogle lagde pinlige billeder af dig ud på nettet uden din tilladelse). De 2 pct. dækker over de børn, der har svaret, at de har oplevet det "2-3 gange om måneden", "cirka en gang om ugen (inden for de sidste par måneder)" eller "flere gange om ugen (inden for de sidste par måneder)". Herudover har børnene kunnet svare "en eller to gange (inden for de sidste par måneder)" eller "ikke blevet mobbet" (Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018).
- 118 Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk.
- 119 Rapporten er den tredje af sin slags og udkom første gang i 2010. Det er første gang, der er blevet spurgt til digital mobning fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Undersøgelsen bygger på en survey-undersøgelse, som fandt sted i 2017. Her deltog 7.697 respondenter fra årgangene 3-, 7-, 11-, 15- og 19-årige. For de 3- og 7-årige deltog børnenes mødre som interviewpersoner. De 11-, 15- og 19-årige besvarede selv survey-undersøgelsens spørgsmål. Undersøgelsen anvender også registerbaserede informationer for dermed at belyse de undersøgte forhold for hele befolkningen i de fem årgange. Undersøgelsen dækker dermed i alt godt 327.000 individer. I undersøgelsen er børnene blevet spurgt, om de har oplevet mobning på de sociale medier/ via mobiltelefon, og andelen dækker over de børn, der har oplevet det mindst en gang (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 120 Her blev foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.390 elever i 9. klasse i Børnerådets Børne- og Ungepanel samt en række kvalitative, uddybende interviews. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i november-december 2015, og 93 pct. af de unge, der deltog, var mellem 15 og 16 år. De 16 pct. af elever i 9. klasse, der havde oplevet digital mobning inden for det sidste år, dækker over børn, der har svaret, at de er blevet mobbet på nettet en gang, nogle få gange, en del gange eller mange gange inden for det sidste år. Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet (Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet).
- 121 Den Nationale Klageinstans mod Mobning behandler klager, hvor der ikke er opnået lokal enighed, men varetager også en vejledning af forvaltninger, skoler, elever og forældre i forhold til reglerne for håndtering af mobning såvel som reglerne for klagebehandling. En række af henvendelserne besvares af pædagogiske konsulenter, mens andre besvares af de to jurister ved klageinstansen.
- 122 Heraf var 32 direkte klager, og 19 klager var andenbehandlingsklager. Direkte klager bliver sendt til klageinstansen uden forudgående lokal behandling ved den pågældende skole eller ungdomsuddannelse. I processen, hvor klagen behandles lokalt, giver klageinstansen vejledning. Andenbehandlingsklager er klager, hvor man ikke er nået til enighed lokalt, og som derfor sendes til behandling ved klageinstansen. Nogle af disse klager kan forinden være blevet registreret som direkte klager, hvorfor de potentielt kan figurere under både direkte klager og andenbehandlingsklager i opgørelsen (Dansk Center for Undervisningsmiljø (2019): Årsrapport 2018 – Den Nationale Klageinstans mod Mobning).
- 123 Herudover var der tre klager fra grundskoleelever, hvor klassetrinnet ikke var blevet oplyst.
- 124 Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.
- 125 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Ofre for anmeldte drabsforbrydelser omfatter kategorierne manddrab, barnedrab og vold med døden til følge. Barnedrab dækker over tilfælde, hvor en mor har dræbt sit spædbarn umiddelbart efter fødslen.
- 126 Her er tale om en kortlægning, som DR's Undersøgende Databaseredaktion har foretaget ved at gennemgå tusindvis af artikler. Der er fundet og beskrevet 1.338 drab begået i Danmark i perioden 1992-2016. Ved drab forstås episoder, hvor en person er død som følge af andre menneskers aktive voldshandling. Dette datasæt tager afsæt i den retsmedicinske definition og ikke den juridiske definition af drab. Medieomtalerne er valideret og krydstjekket med flere forskellige offentlige kilder, så ingen drab i databasen er baseret på mindre end tre kilder. Dermed har DR's Undersøgende Databaseredaktion skabt en unik database med flere end 28.000 forskellige, detaljerede oplysninger om 25 års drab (Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio).
- 127 Det beskrives i en artikel fra Information, som også udfolder, hvordan den internationale forskning opererer med forskellige kategorier for barnedrab, som læner sig op ad det engelske 'homicide' (drab): 'filicide' er alle typer forældrebrud på børn, 'infanticide' er drab på børn under et år, og 'familicide' er drab, hvor flere i familien bliver ofre, eller hvor motivet bag drabet er hævn mod tidligere eller nuværende partner. Sidstnævnte kendes som 'murder-by-proxy'. Et andet motiv er en forvredet antagelse om, at drabet beskytter barnet, og hvor gerningsmanden efterfølgende begår selvmord (Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han

- havde slået dem ihjel'. Information).
- 128 Det viser en undersøgelse, som er baseret på et surveystudie foretaget ved telefoninterviews med 3.481 repræsentativt udvalgte 15-24-årige unge fra hele Danmark. De 3.481 respondenter blev fundet gennem et sample, som var en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket. Kombinationen gav mulighed for at kontrollere, om CPR-udtrækket var præget af skævheder, hvilket ikke viste sig at være tilfældet. (Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterlades trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 129 Tallet for de 310.000 børn, som vokser op med en psykisk syg forælder stammer fra en undersøgelse, som Psykiatrifonden foretog ved årsskiftet 2018/2019 blandt ca. 2.000 tilfældigt udvalgte forældre til børn i alderen 0-18 år. Her er forældrene blevet spurgt om, hvorvidt de selv eller barnets anden forælder havde en psykisk sygdom (inklusive misbrug). Det oplyser Psykiatrifonden over for Børns Vilkår. Undersøgelsens resultater offentliggøres i løbet af foråret 2019. At børn af forældre med psykiske lidelser har 2,5 gange højere risiko for at forsøge selvmord er resultatet af en undersøgelse fra 2016, som anvender data fra CPR-registret og karakteriseres som en kohorteundersøgelse. Undersøgelsen inkluderer alle personer, der er født i Danmark af danske forældre fra 1967-1997, og som boede i Danmark på deres 15-års fødselsdag (antal: 1.743.525, hvoraf 48,7 pct. er kvinder) (Pearl, L.H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring – A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry).
- 130 Det viser en undersøgelse, der bygger på data fra et survey med 801 besvarelser af spørgeskema fra sorgerfarne børn og unge i alderen 10-30 år. Besvarelserne i undersøgelsen er eksempler på, hvordan dødsfald og alvorlig sygdom opleves for mange sorgerfarne unge. Der kan dog være nogen, som har fravalgt eller ikke haft mulighed for at deltage i undersøgelsen, og hvis perspektiver er underrepræsenterede. Derfor kan man ikke generalisere undersøgelsens resultater til alle sorgerfarne unge (Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålningen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien).
- 131 Det viser en undersøgelse foretaget af Center for Ungdomsforskning udgivet i 2012. Undersøgelsen består af 3.481 respondenter, som blev fundet gennem en blandet sample, der udgør en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket (Nielsen, J. C. m.fl. (2012): Unge pårørende og efterlades trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 132 Undersøgelsen bygger på data fra et survey med 801 besvarelser af spørgeskema fra sorgerfarne børn og unge i alderen 10-30 år. Besvarelserne i undersøgelsen er eksempler på, hvordan dødsfald og alvorlig sygdom opleves for mange sorgerfarne unge. Der kan dog være nogen, som har fravalgt eller ikke haft mulighed for at deltage i undersøgelsen, og hvis perspektiver er underrepræsenterede. Derfor kan man ikke generalisere undersøgelsens resultater til alle sorgerfarne unge (Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålningen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien).
- 133 Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterlades trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet.
- 134 Knap 2.500 børn af en forælder med diagnosen multipel sklerose er med i studiet. De var mellem 30 og 57 år gamle, da studiet blev afsluttet i 2012. Kontrolgruppen er på knap 20.000 personer (Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. Multiple Sclerosis).
- 135 Litteraturgennemgangen viser også, at det er en stor udfordring at isolere sorgens konsekvenser fra de socio-økonomiske faktorer, der var til stede i familien inden dødsfaldet, og de, som opstår som konsekvens af tabet. Meget forskning indikerer, at disse faktorer i lige så høj grad eller endda i højere grad influerer og skaber de udfordringer, der følger med tabet.
- 136 Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering af Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.
- 137 Antallet er udtryk for et gennemsnit af antallet af børn, der hvert år i perioden 2013-2019 har mistet en eller begge forældre.
- 138 Tallene beskriver antallet af børn og unge i alderen 0-18 år og er rekvireret i Danmarks Statistiks opgørelse over børn og unge (alle 0-29-årige) 1. januar, der har mistet forældre ved dødsfald, efter kommune, alder, mor status, far status og status på begge forældre. Der er beregnet et gennemsnit af antallet i årene 2013-2018. Andelen er beregnet på baggrund af et befolkningstal, der er udtryk for et gennemsnit af befolkningstallene for børn og unge i alderen 0-18 år i perioden 2013-2018. Dette giver en børnebefolkning på cirka 1,2 mio. børn under 18 år. (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN10 og tabel FOLK1A, egne beregninger).
- 139 Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb.
- 140 Det er beskrevet i en vejledning fra Sundhedsstyrelsen fra 2011. Estimaterne henviser til daværende opgørelse, som viste, at 50.000-100.000 børn i Danmark havde forældre med en psykisk lidelse (Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen).
- 141 Det viser en undersøgelse fra 2016, som anvender data fra CPR-registret og karakteriseres som en kohorteundersøgelse. Undersøgelsen inkluderer alle personer, der er født i Danmark af danske forældre fra 1967-1997, og som boede i Danmark på deres 15-års fødselsdag (antal: 1.743.525, hvoraf 48,7 pct. er kvinder) (Bøcker Pedersen, C. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring – A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry).
- 142 Den øgede risiko er til stede hos både kvinder og mænd, og risikoen er til stede, uanset om man har mistet en forælder som barn eller som ung voksen. Det viser et studie foretaget af forskere fra blandt andet Aarhus Universitet og Statens Serum Institut, som har fulgt alle personer under 30 år, der mistede en forælder i perioden 1997-2009 (Appel C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. Epidemiology, July, 2016).
- 143 Undersøgelsen er baseret på et surveystudie foretaget ved telefoninterviews med 3.481 repræsentativt udvalgte 15-24-årige unge fra hele Danmark. De 3.481 respondenter blev fundet gennem et sample, som var en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket. Kombinationen gav mulighed for at kontrollere, om CPR-udtrækket var præget af skævheder, hvilket ikke viste sig at være tilfældet (Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterlades trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 144 Undersøgelsen bygger på registerdata for alle danske børn født i 1970 og 1955, som har mistet en forælder, før de fyldte 18 år (Høeg, B. L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974).
- 145 Undersøgelsen er foretaget af Center for Ungdomsforskning. Datagrundlaget for analysen er et surveystudie blandt 15-24-årige unge. Undersøgelsen består af 3.481 respondenter, som blev fundet gennem en blandet sample, der udgør en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket (Nielsen, J. C. m.fl. (2012): Unge pårørende og efterlades trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 146 Resultaterne fremgår af en ph.d., der fokuserede på, hvordan sundhedspersonale kommunikerer med alvorligt syge patienter om deres hjemmeboende børn og er baseret på etnografisk studie på tre forskellige hospitalsafdelinger: en neurointensiv afdeling, en hæmatologisk afdeling og en gynækologisk onkologisk afdeling. Studiet inkluderede 64 semistrukturerede interview med 39 interviewpersoner og 27 dages deltagerobservationer (9 dage på hver afdeling). Afhandlingen fandt blandt andet, at sundhedspersonalets følelsesmæssige barrierer medfører, at de undgår at kommunikere med alvorligt syge patienter om deres børn, og at strukturelle barrierer bliver overset. De følelsesmæssige barrierer bliver større, når strukturelle barrierer ikke adresseres (Dencker, A. (2017): Health communication – When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet).
- 147 Det viser hjemløsetællingen, som bliver foretaget hvert andet år i uge 6 (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 148 Det viser hjemløsetællingen, som bliver foretaget hvert andet år i uge 6 (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 149 Oldrup, H. m.fl. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejlighed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 150 Erkan, Z. (2007): Vold mod hjemløse – Hjemløses oplevelser af vold på gaden. Projekt Udenfor.
- 151 I rapporten er alle personer, der mindst én gang i perioden 1999-2009 har været indskrevet på et herberg, kodet som hjemløse borgere, uanset hvor kort eller lang en periode der har været tale om. Ud af grundpopulationen, der udgøres af alle voksne personer over 18 år i 1999, er der 26.080, som mindst én gang i perioden 1999-2009 har været indskrevet på et herberg (Benjaminsen, L. m.fl. (2013): Hjemløse borgers sygdom og brug af sundhedsydelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 152 VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd kortlægger hvert andet år i uge 6 hjemløshed i Danmark. Kortlægningen foretages af lokale sociale tilbud og myndighedsenheder. Tallene i tabellen er baseret på den seneste hjemløsetælling foretaget i januar 2017 (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 153 Antallet af hjemløse børn er forbundet med et mørketal. I hjemløsetællingen bemærkes det således, at der er indikationer på, at personskemaerne ikke i alle tilfælde bliver udfyldt for de børn, der opholder sig sammen med deres hjemløse forældre på et socialt tilbud, eller som de lokale myndigheder på anden måde har kendskab til. Det ses på personskemaets oplysninger, der drejer sig om, hvorvidt den hjemløse borger har mindreårige børn, og om personen har dagligt samvær med børnene (det vil sige, at børnene typisk opholder sig sammen med denne forælder), har delt omsorg eller har børn, men ikke omsorg eller samværsret. (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 154 Hjemløsetællingen foretages hvert andet år i uge 6 og anvender følgende definition: "Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos familie, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat." (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 155 VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd kortlægger hvert andet år i uge 6 hjemløshed i Danmark. Kortlægningen foretages af lokale sociale tilbud og myndighedsenheder. Tallene i tabellen er baseret på den seneste hjemløsetælling foretaget i januar 2017 (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).

- 156 Det ses på personskeemaets oplysninger, der drejer sig om, hvorvidt den hjemløse borger har mindreårige børn, og om personen har dagligt samvær med børnene (det vil sige, at børnene typisk opholder sig sammen med denne forælder), har delt omsorg eller har børn, men ikke omsorg eller samværsret (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 157 I VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærds undersøgelse kortlægges også antallet af hjemløse mænd, der har dagligt samvær med børn. Det drejer sig dog om en meget lille andel af de hjemløse mænd (1 pct.), hvorfor vi vælger ikke at medtage det i rapporten (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 158 Kortlægningen foretages hvert andet år i uge 6 og anvender følgende definition: "Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos familie, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat." (Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 159 Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.
- 160 Sundhedsstyrelsen (2018): "Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse." Data fra perioden 2006-2016; Toft, L. V. (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL – Kommunernes Landsforening; Due, P. et al. (2014): Børn og Unge Mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for forebyggelse.
- 161 Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien.
- 162 Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.
- 163 Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014 og Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.
- 164 Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne.
- 165 For eksempel peger forskning på, at børn og unge af forældre med psykisk sygdom er i større risiko for at udvikle en psykisk lidelse end børn, der ikke har psykisk sygdom i familien, men at forebyggende indsatser kan hjælpe til at bryde denne tendens (Siegenthaler, E. (2012): Effect of Preventive Interventions and Mentally Ill Parents on the Mental Health of the Offspring: Systematic Review and Meta-Analysis. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, Volume 51, Number 1, January 2018).
- 166 Due, P. m.fl. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.
- 167 Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen. Fokusrapport 2018/2. Børns Vilkår og TrykFonden.
- 168 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.
- 169 Påbegyndte tvangsforanstaltninger dækker i denne opgørelse over alle fikseringer og/eller fysisk magt.
- 170 Her i rapporten er udsatte børn og unge defineret ved at modtage eller have modtaget en social foranstaltning efter lov om social service §52, stk. 3, der omhandler forskellige typer af forebyggende foranstaltninger samt anbringelser. Denne definition anvendes af Børne- og Socialministeriet og blandt andet også i KL's nøgletal om udsatte børn og unge (KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019).
- 171 Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 172 KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.
- 173 Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 174 KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.
- 175 Analysen af samtaler på BørneTelefonen med anbragte børn viste desuden, at dårlig trivsel og mobning kan resultere i skolefravær. På BørneTelefonen er der eksempler på, at skift fra den ene skole til den anden fører dårlig trivsel med sig, som kan føre til langvarigt fravær – måske endda til perioder helt uden undervisning. Den sociale isolation, der opstår som følge af fraværet, er hård for børnene (Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrykFonden).
- 176 Perthou, A.S. (2008): Skolegang under anbringelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 177 Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet; Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring; Vinnerljung, B. m.fl. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s 227-266. Stockholm. Socialstyrelsen; Mortenson, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 178 Perthou, A.S. (2008): Skolegang under anbringelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 179 Tideman, E. m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56. Og Vinnerljung, B. (2010): Dårlige skoleresultat – en tung riskfaktor för fosterbarns utveckling.
- 180 Mølholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 181 "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår, mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. "Ikke-udsatte børn" er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 182 Ulovligt fravær i folkeskolen er, hvor eleven er udeblevet fra skolen, uden at forældrene har givet skolen besked om det, eller at skolelederen har givet tilladelse til fraværet. I så fald skal skolen kontakte forældrene og finde ud af, hvorfor eleven ikke er mødt op til undervisningen (borger.dk (2018): Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet).
- 183 Andelen af elever, der er gode til at læse, er opgjort som dem med en god, rigtig god eller fremragende præstation (4 eller derover). "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår (2010-2014), mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. Ikke-udsatte børn er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 184 Andelen af elever, der er gode til at regne, er opgjort som dem med en god, rigtig god eller fremragende præstation (4 eller derover). "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår (2010-2014), mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. Ikke-udsatte børn er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 185 "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår (2010-2014), mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. Ikke-udsatte børn er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 186 Nøgletallet angiver karaktergennemsnittet for alle prøver aflagt i de otte prøvebundne fag ved afgangsprøven i 9. klasse samt 10.-klassefagene. Denne afgrænsning er indført med virkning fra 2017, og karaktergennemsnittet fra tidligere år er beregnet på ny efter den nu gældende afgrænsning (KL, 2019). "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår (2010-2014), mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. Ikke-udsatte børn er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 187 Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken.
- 188 Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.
- 189 Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde; Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.
- 190 Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014; Ankestyrelsen (2012): Ankestyrelsens undersøgelse af anbringelsessteders oplevelse af det kommunale tilsyn. Marts 2012.
- 191 Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser.
- 192 Sagerne var i henholdsvis Guldborgssund Kommune og Odense Kommune (Folketingets Ombudsmand (2015): Ombudsmanden afslutter Odense-sag).
- 193 Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.
- 194 Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.
- 195 Der er i satspuljeaftalen for 2019 afsat midler til, at Ankestyrelsen løbende kan følge kommunernes behandling af sager med udsatte børn og unge gennem en årlig statusundersøgelse af sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet for at belyse, om centrale lovkrav overholdes. Det vil i givet fald kunne styrke vidensgrundlaget til vurderingen af sagsbehandlingen i børnesager (Børne- og Socialministeriet. (2018): Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet).
- 196 Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.
- 197 Den børnefaglige undersøgelse (§ 50-undersøgelsen) skal sikre en helhedsbetragtning af barnet, dets ressourcer og udfordringer på en række parametre, blandt andet barnets udvikling og adfærd, familie- og skoleforhold, og er grundlaget for hvilken hjælp, kommunen skal iværksætte for at hjælpe barnet (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, § 50).
- 198 Ifølge § 140 i serviceloven skal der udarbejdes en handleplan, inden der træffes en afgørelse om foranstaltninger. Handleplanen skal beskrive formålet med indsatsen, og den skal indeholde konkrete mål for barnets trivsel og udvikling (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, § 140).
- 199 Ifølge § 70 i serviceloven skal der tre måneder efter følges op på en anbringelse og handleplanen. Derefter skal kommunen med højst seks måneders mellemrum følge op på barnet for at vurdere, om indsatsen og handleplanen skal justeres (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114, § 70).
- 200 Der er sparsom viden om kvalitet i sagsbehandlingen af børnesager. I denne rapport ser vi derfor udelukkende på, om lovgivningen er overholdt, om end data også her er begrænsede. Afholdelse af børnesamtaler siger for

- eksempel ikke nødvendigvis noget om, hvorvidt barnet har oplevet reel inddragelse.
- 201 Hvis et barn skal anbringes, skal der afholdes en børnesamtale, inden der træffes afgørelse om valg af foranstaltning – enten en forebyggende indsats eller en anbringelse. Børnesamtalen skal afholdes i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse og udarbejdelse af barnets handleplan. Hvis ikke der afholdes en børnesamtale, skal barnets perspektiv tilvejebringes på anden vis (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114, § 50. stk. 3).
- 202 Det er erfaringen fra Børns Vilkårs projekt 'Erstatningssager'. Her får børn og unge, der har været udsat for svigt fra kommunen i forbindelse med kommunens behandling af deres børnesag, muligheden for at anlægge erstatningssag og får støtte og vejledning i form af professionel bisidning under et eventuelt sagsforløb. Konsekvenserne af manglende inddragelse afdækkes også af blandt andet også af Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3:268-277.
- 203 Egelund, T. m.fl. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 204 Resultaterne er fremkommet gennem følgeforskning og ekstern evaluering af projektet. Projektets formål er at "styrke kvaliteten i matchet mellem børn og plejefamilier, herunder om brugen af bestemte praksisnære metoder til inddragelse af børn og forældre i matchningsforløbet gør en forskel set fra børns, forældres og plejeforældres perspektiv. Det er desuden formålet med projektet at igangsætte et opkvalificerende forløb for de medarbejdere i Københavns Kommune, der står for at matche børnene og de unge med plejefamilier, dvs. de medarbejdere, der matcher det konkrete barn med den konkrete plejefamilie." Det blev gjort med afsæt i konkrete nye anbringelsessager fordelt på to børnefamilieenheder i Københavns Kommunes Socialforvaltning, Borgercenter Børn og Unge (Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune).
- 205 Det anbefales i den forbindelse, at medarbejdere anvender de bærende elementer i projektet med fokus på at inddrage barnet eller den unge og dets forældre i matchningsprocessen ud fra den metodeguide, som er anvendt i projektperioden (Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune).
- 206 Satspuljepartierne blev i efteråret 2012 enige om at afsætte 268 mio. kr. over fire år til udmøntning af overgrebspakken, som forløb fra 2013 til 2016. Overgrebspakkens formål er, at færre børn udsættes for vold og seksuelle overgreb, og at overgreb mod børn opdages og håndteres tidligt. Initiativerne blev samlet under fire hovedtemaer: 1) Børn skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb. 2) Underretninger skal vurderes inden for 24 timer, og opfølgningen på underretninger skal styrkes. 3) Mistrivsel og overgreb skal opdages og håndteres tidligt. 4) Der skal fokuseres på den forebyggende og tværfaglige indsats.
- 207 Undersøgelsen er baseret på 103 sager fra 25 kommuner (Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken).
- 208 Kommunen er som udgangspunktet forpligtet til at tilbyde alle børn og unge en samtale – uanset deres alder – før der træffes afgørelse om en støtteforanstaltning. Samtalen kan dog undlades, hvis barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtalens gennemførelse. I cirka halvdelen af de 47 sager, hvor der ikke er afholdt samtale med barnet eller den unge, foreligger der ikke en vurdering af, om der kunne afholdes samtale med barnet eller den unge. I 61 pct. af sagerne, hvor der ikke er foregået en børnesamtale, er barnets eller den unges holdning ikke søgt tilvejebragt på anden vis (Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger).
- 209 Undersøgelsen er baseret på et så lille antal sager (121), at det er svært at udlede generelle konklusioner på baggrund af tallene. Desuden er undersøgelsen af ældre dato, og det er svært at vide, om det samme billede gør sig gældende i dag. Rigsrevisionens beretning fra 2016 peger dog på, at der fortsat er problemer med sagsbehandlingen af sager om anbringelse af børn og unge (Statsrevisorernes Rigsrevisionen (2016): Beretning om indsatsen over for anbragte børn; Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger).
- 210 Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser.
- 211 Tallene er hentet fra de tre trivselsundersøgelser blandt anbragte børn og unge i 2014, 2016 og 2018. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd påbegyndte undersøgelsen om anbragte børn og unges trivsel i 2014, hvor 1.404 børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år deltog. I 2016 deltog 1.560 børn og unge i undersøgelsen. I begge år er børnene og de unge blandt andet blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, de er blevet taget med på råd i forhold til beslutningen om deres anbringelsessted. Resultaterne i undersøgelsen bygger på de medvirken-des selvrapportering. Rapporten fra 2018 bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år og suppleres af data fra de to rapporter fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Rapporten fra 2018 bygger på en repræsentativ stikprøve på i alt 2.503 ud af de 4.442 børn og unge, som blev udtrukket til deltagelse i undersøgelsen. 1.301 (52 pct.) besvarede enten helt eller delvist spørgeskemaet, hvoraf i alt 417 af respondenterne både havde deltaget i 2014 og 2016, og 454 af respondenterne også havde deltaget i undersøgelsen i 2016. Alle aldersfordelinger er vægtet i alle tre rapporter, da der i alle årene er udtrukket lige mange børn for hver aldersgruppe i stikprøven. Det fører til en underrepræsentation af de ældste børn. Aldersvægtningen gør, at undersøgelsen bliver repræsentativ for hele gruppen af 11-17-årige børn.
- 212 En undersøgelse foretaget fra Københavns Kommune foretaget i 2017, som gennemgår 77 børnesager, viser, at der i halvdelen af sagerne ikke er udarbejdet en handleplan inden anbringelsen, og at der helt mangler en handleplan i hver tiende anbringelsessag (Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser).
- 213 12 pct. af de adspurgte familier havde slet ikke haft personrettet tilsynsbesøg i 2013.
- 214 14 pct. af de adspurgte familier havde slet ikke haft personrettet tilsynsbesøg i 2011.
- 215 13 pct. af de anbragte børn, der indgik i undersøgelsen, svarede på dette spørgsmål.
- 216 Grundlaget for analysen er en forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995, der følger alle børn fra 1995-årgangen, der i løbet af barndommen anbringes uden for hjemmet, gennem barndom, ungdom og ind i voksenlivet. Der er gennemført dataindsamlinger, hvor børnene var 7, 11, 15 år og senest, da de var 18 år gamle. Datagrundlaget er vokset fra 607 7-årige børn, der i 2003 var eller havde været anbragt uden for hjemmet, til 2.920 18-årige, der alle har oplevet at være anbragt uden for hjemmet i kortere eller længere tid gennem deres barndom. 42 pct. af dem har besvaret spørgeskemaet som 18-årige. Det er deres besvarelser, sammen med besvarelserne fra en anden forløbsundersøgelse af børn født i 1995, der ligger til grund for notatet (Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat – Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 217 Citat fra et barn i asylsystemet, udgivet i Børnerådet (2015): Man har brug for både hjælp og held.
- 218 Udrejsecenter Sjælsmark er et af to udrejsecentre i Danmark – det eneste, hvor der bor familier med børn. Udrejsecenteret modtager asylansøgere, der ikke har udsigt til at opnå lovligt ophold i Danmark, men som ikke ønsker at medvirke til egen hjemsendelse. De, der medvirker, bor på et hjemrejsecenter, indtil det er muligt at rejse. På udrejsecenteret bor også udlændinge på tålt ophold og udlændinge, der er udvist af landet.
- 219 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm. del Bilag 209.
- 220 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm. del – endeligt svar på spørgsmål 399; Udlændinge- og Integrationsudvalget 2018-19: UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 399.
- 221 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm. del – endeligt svar på spørgsmål 955.
- 222 Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DFH/Dansk Flygtningehjælp.
- 223 UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.
- 224 Udrejsecenter Sjælsmark er ét af to udrejsecentre i Danmark – det eneste, hvor der bor familier med børn. Udrejsecenteret modtager asylansøgere, der ikke har udsigt til at opnå lovligt ophold i Danmark, men som ikke ønsker at medvirke til egen hjemsendelse. De, der medvirker, bor på et hjemrejsecenter, indtil det er muligt at rejse. På udrejsecenteret bor også udlændinge på tålt ophold og udlændinge, der er udvist af landet.
- 225 Når asylansøgere har fået endeligt afslag på deres asylansøgning, er de ifølge serviceloven i en 'udsendelsesposition' og skal rejse ud af Danmark inden for udrejsefristen, som typisk er syv dage. Ellers er det politiets opgave at sikre, at udsendelsen sker enten frivilligt eller ved tvang. Hvis den afviste asylansøger ikke ønsker frivilligt at medvirke til udsendelsen, skal politiet og Udlændingestyrelsen iværksætte 'motivationsfremmende foranstaltninger', hvilket inkluderer indkvartering på et udrejsecenter. En af de motivationsfremmende foranstaltninger er en såkaldt cafeteria-ordning, der betyder, at beboerne ikke får udbetalt penge, der giver dem mulighed for selv at lave mad. I stedet bliver mad serveret på faste tidspunkter af døgnet. I praksis tager udsendelsesbestræbelserne typisk lang tid, og derfor bliver de fleste familier først udsendt måneder eller år efter, at udrejsefristen er overskredet (Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre).
- 226 Hallas, P. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmark. I MBC Public Health 2007 7:288.
- 227 Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag. Der findes ikke samme afdækning om konsekvenserne for børn, der opholder sig længe på udrejsecenter, men sådanne ophold må formodes som minimum at have samme effekt som opholdet i asylcentrene.
- 228 Det er anført i redegørelsen, at "oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarterings-systemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.", og at "det gennemsnitlige antal dage i indkvarterings-systemet er opgjort som bruttoopholdstider. Antallet af dage eller år fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er således registreret i udlændingssystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarterings-systemet. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet." Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her.
- 229 Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårslige redegørelser i hvert af årene 2010-2018. Det er anført i redegørelsen, at "oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarterings-systemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.", og at "antallet af dage fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er registreret i udlændingssystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarterings-systemerne, for eksempel fordi de har haft en opholdstilladelse midlertidigt eller har været udrejst af Danmark. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet en fængselsdom eller

- er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet." Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her.
- 230 Det er anført i redegørelsen, at "oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarteringsssystemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.", og at "det gennemsnitlige antal dage i indkvarteringsssystemet er opgjort som bruttoopholdstider. Antallet af dage eller år fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er således registreret i udlændingssystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarteringsssystemet. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet." Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her.
- 231 I perioden 2011 til 2018 blev der registreret omkring 6.000 uledsagede flygtningebørn. Flest børn blev registreret i 2014 (818 børn), 2015 (2.144 børn) og 2016 (1.184 børn) (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2019).
- 232 Dataene fremgår af et svar til Folketinget fra Udlændingeministeren. Det bemærkes, at dataene er behæftet med usikkerhed, da udlændingemyndighedernes elektroniske sagsbehandlingssystem er opbygget som et journaliserings- og sagsstyringssystem og ikke som et statistiksystem (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeren (den 24. november 2015): Svar på spørgsmål 65: UUI alm. del af 27. oktober 2015).
- 233 Udlændingestyrelsen (den 2. februar 2016): Nyhed: Ændrede servicemål. www.nyidanmark.dk.
- 234 Retsinformation (2018): Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier. VEJ nr. 9142 af 26/02/2019.
- 235 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm. del – endeligt svar på spørgsmål 399; Udlændinge- og Integrationsudvalget 2018-19: UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 399.
- 236 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI alm. del – endeligt svar på spm. 955. Af svaret til Udlændinge- og Integrationsudvalget fremgår følgende: "Ved fastlåst forstås, at der som udgangspunkt ikke er mulighed for at tvangsudsende udlændinge til det pågældende land, fordi hjemlandet ikke ønsker at samarbejde. Der vil dog være tilfælde, hvor udlændingen er i besiddelse af f.eks. pas eller andre identifikationsdokumenter, og hvor en tvangsmæssig udsendelse alligevel vil være mulig."
- 237 Information (22. december 2018): Børn fra Sjælsmark udgør næsten halvdelen af Hørsholms sager om omsorgssvigt og mistrivsel.
- 238 Rosenbæk, K. (7. januar 2019): Hørsholm-borgmester om Sjælsmark: "Ja, vi har tvangsfjernet et barn. Ja, vi har anbragt børn". Berlingske.
- 239 Lessel, S. (27. februar 2019): Nye tal: Antallet af indberetninger fra Sjælsmark rundt 100. Altinget.
- 240 Redegørelsen bygger på observationer fra to besøg, der fandt sted den 10. og 23. oktober 2017. Besøgene drejede sig om forholdene for de børn, der er indkvarteret i centeret sammen med deres forældre. Besøgsholdet havde drøftelser med Kriminalforsorgen, Dansk Røde Kors og Udlændingestyrelsen. Desuden talte besøgsholdet med 11 forældre, 5 enlige forældre, 19 børn og repræsentanter for personalet. Besøgene – og de oplysninger, som Ombudsmanden modtog under og efter besøgene – førte til, at Ombudsmanden i januar 2018 anmodede Udrejsecenter Sjælsmark om en udtalelse om en række spørgsmål. Svarene på disse spørgsmål kom i marts 2018. Efterfølgende er der løbende indhentet yderligere oplysninger fra Røde Kors, Udlændingestyrelsen og Kriminalforsorgen. Samlet danner det baggrund for redegørelsen, som vedrører de generelle forhold for børn i Udrejsecenter Sjælsmark.
- 241 Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.
- 242 Danmarks Statistik (2018): Bag tallene: Næsten hvert andet barn med gentagne og grove underretninger i 2015 fik ikke støtteforanstaltning. 11. april 2018.
- 243 KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.
- 244 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §154.
- 245 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §153.
- 246 Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelen summere til mere end 100 pct.
- 247 Data for underretninger i 2018 offentliggøres den 20. juni 2019. I sammenligningen af udviklingen i antallet af underretninger i perioden 2015-2017 skal det påpeges, at kvalitetssikring af underretninger i en del kommuner har været mere intensiv i 2017 end i 2016. Indberetninger om underretninger modtages fra 97 kommuner, idet underretninger til Læsø indberettes direkte til Frederikshavn. Data fra Ikast-Brande er overestimeret for 2017, og usikkerheden på data for Aalborg er større end for øvrige kommuner, idet Aalborg af it-tekniske årsager ikke har godkendt deres underretninger for hele 2017. Med det forbehold in mente vurderer Danmarks Statistik dog, at der er sket en stigning i antallet af underretninger (Danmarks Statistik (2018): Antallet af underretninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 – Nr. 272).
- 248 Satspuljepartierne blev i efteråret 2012 enige om at afsætte 268 mio. kr. over fire år til udmøntning af overgrebspakken, som forløb fra 2013 til 2016. Overgrebspakkens formål er, at færre børn udsættes for vold og seksuelle overgreb, og at overgreb mod børn opdages og håndteres tidligt. Initiativerne blev samlet under fire hovedte-

- maer: 1) Børn skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb. 2) Underretninger skal vurderes inden for 24 timer, og opfølgningen på underretninger skal styrkes. 3) Mistrivsel og overgreb skal opdages og håndteres tidligt. 4) Der skal fokuseres på den forebyggende og tværfaglige indsats.
- 249 Der kan for de 40 pct. af børnene, hvor der er underrettet om vold og seksuelle overgreb, være foretaget en foranstaltning efter dagtilbudsloven eller folkeskoleloven. Det viser analysen ikke. Vi har dog valgt udelukkende at se på sager vedrørende vold og seksuelle overgreb. Her må det antages, at en foranstaltning efter dagtilbudsloven, som for eksempel en ekstra støttepædagog til børn i dagtilbud eller en støtteforanstaltning i skolen, sjældent vil være tilstrækkelig støtte for barnet.
- 250 Tal fra Danmarks Statistik viser, at dagplejere, daginstitutioner med videre kun foretog 5,4 pct. af underretninger i 2017. Det var skolen, der foretog flest underretninger med 21 pct. (Danmarks Statistik. (2018): Tabel UND1).
- 251 Undersøgelsen blev foretaget som en del af et undervisningsforløb for praktiserende læger i Region Midtjylland. Den bygger på en spørgeskemaundersøgelse tilrettelagt denne målgruppe, som blev udsendt af to omgange to til seks måneder efter (Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018).

Litteraturliste

- Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*. Nov. 2000. 62, 4.
- Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. *Journal of Marriage and Family* 72.
- Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017): Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.
- Ankestyrelsen (2012): Ankestyrelsens undersøgelse af anbringelsessteders oplevelse af det kommunale tilsyn. Marts 2012.
- Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014.
- Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken.
- Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen.
- Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.
- Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde.
- Appel, C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. *Epidemiology*, July, 2016. Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund.
- Bronfenbrenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design.
- Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Benjaminsen, L. m.fl. (2013): Hjemløse borgeres sygdom og brug af sundhedsydelser. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Borger.dk: Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet. Fundet den 11. marts på: <https://www.borger.dk/skole-og-uddannelse/Folkeskolen-privatskoler-efterskoler/Fravaer-fra-skolen>
- Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser.
- Bradzæg, I. m.fl. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner". København: Hans Reitzels Forlag.
- Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune.
- Bryderup, I. m.fl. (2017): Familiepleje i Danmark. Klim.
- Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.
- Børnerådet (2015): Man har brug for både hjælp og held.
- Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.
- Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.
- Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet.
- Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.
- Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår. Børns Vilkår og Egmont Fonden.
- Børns Vilkår (2016): Børn i komplekse skilsmisser. En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af komplekse skilsmisser.
- Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrykFonden.
- Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen. Fokusrapport 2018/2. Børns Vilkår og TrykFonden.
- Børns Vilkår (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://bornsvilkar.dk/faa-gode-raad/digitalt/digitale-krænkelser/#umbrellasagen-og-unfair-video>
- Børns Vilkår (2019): Digital Dannelse i Børnehøjde: Del 4. Skolebørn og dataetik.
- Børns Vilkår (2019): Børns Vilkår: Viden fra børn – Børn i hjem med alkoholproblemer.
- Børne- og Socialministeriet (2018). Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/satspuljen/pengene-i-satspuljen/>
- Cassidy, J & Shaver, P.R. (1999): Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical applications. New York, Ny: Guilford Press.
- Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb.
- Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016.
- Christoffersen, M. N. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Christoffersen, M. N. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Christoffersen, M. N., m.fl. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health* : CP & EMH, 9 (1), 149-156.
- Christoffersen, M. N., (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. *Kronik i Information* 9. februar 2019. Information.
- Danmarks Domstole (2018): Statistik for fogedsager for 2010-2018. Modtagne fogedsager opdelt på sagstyper.
- Danmarks Statistik (2018): Antallet af indberetninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 – Nr. 272.
- Danmarks Statistik (2018): Bag tallene: Næsten hvert andet barn med gentagne og grove underretninger i 2015 fik ikke støtteforanstaltning. 11. april 2018.
- Danmarks Statistik (2018): Anmeldte forbrydelser. Indhold.
- Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN.
- Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A.
- Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11
- Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.
- Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.
- Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport.
- Dansk Center for Undervisningsmiljø (2019): Årsrapport 2018 – Den Nationale Klageinstans mod Mobning.
- Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DFH/Dansk Flygtningehjælp.
- Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014.
- Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016.
- Deen, L. m.fl. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.
- Dencker, A. (2017): Health communication – when seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet.
- Dragsdahl, A. (22. december 2018): Børn fra Sjælsmark udgør næsten halvdelen af Hørsholms sager om omsorgssvigt og mistrivsel. Information.
- Due, P. m.fl. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.
- Egelund, T. m.fl. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Emde, R. N., m.fl. (2005): "Zero to Three. Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood."
- Erkan, Z. (2007): Vold mod hjemløse – Hjemløses oplevelser af vold på gaden. Projekt Udenfor.
- Folketingets Ombudsmand (2015): Ombudsmanden afslutter Odense-sag.
- Folketingets Ombudsmand (2017): Ombudsmanden rejser spørgsmål om retsgrundlag for at tvangsanbringe asylbørn.
- Folketingets Ombudsmand (2018). Redegørelse: Børns forhold i Udrejsecenter Sjælsmark.
- Folketingets Ombudsmand (6. marts 2018): Ombudsmanden fokuserer på asylbørn.
- Fundet d. 11-03-2019 på: http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/ombudsmanden_fokuserer_paa_asylboern/
- Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. *Children and Youth Services Review*.
- Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis, august 2018.
- Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat – Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Gini, G. & Dorothy, L. (2014): Peer Victimization, Cyberbullying, and Suicide Risk in Adolescents. *The Journal of the American Medical Association*.
- Glendenning m.fl. (2018): Self-Harm, Suicidal Behaviours, and Cyberbullying in Children and Young People: Systematic Review. *J Med Internet Res* 2018;20(4): e129
- Hallas, P. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmark. *I MBC Public Health* 2007 7:288.
- Heinskou, M. B. m.fl. (2017): Seksuelle krænkelser – omfang og karakter. Aalborg Universitet og Kantar Gallup for Det Kriminalpræventive Råd.
- Henningesen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barndomserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofoed, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje.
- Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag.
- Holt, H. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Hvidtfeldt, U. A. m.fl. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristisk af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.
- Hjem til Alle-alliancen. Fundet d. 11-03-2019 på: www.hjemtilalle.dk

- Høeg, L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. *Developmental Psychology* 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974.
- Høeg, L. m.fl. (2018): Does losing a parent early influence the education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. *Journal of Public Health*.
- Institut for Menneskerettigheder (2018): Barnets tarv, når familien får afslag på asyl.
- Jensen, H.A.R. m.fl. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen.
- Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.
- Jønson, L.E. m.fl. (2017): Nogle børn er mere udsatte for vold end andre. *Børneindblik nr. 2/2017, Børnerådet*.
- KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017.
- Karstoft, K. m.fl. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumatologi. Syddansk Universitet.
- Kielgast, N. og Bengtson, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio
- KL (2011): De udsatte børn. Nøgletal 2011.
- KL (2012): De udsatte børn. Nøgletal 2012.
- KL (2013): De udsatte børn. Nøgletal 2013.
- KL (2014): De udsatte børn. Nøgletal 2014.
- KL (2015): De udsatte børn. Nøgletal 2015.
- KL (2016): De udsatte børn. Nøgletal 2016.
- KL (2017): De udsatte børn. Nøgletal 2017.
- KL (2018): De udsatte børn. Nøgletal 2018.
- KL (2018): "Børns diagnoser og skoletyper".
- KL (2019): De udsatte børn. Nøgletal 2018.
- Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen.
- Korzen, S. m.fl. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Kvællø, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.
- Kyvsgaard, B. (2017): Udviklingen i anmeldelser af vold og trusler. København: Justitsministeriet.
- Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. *I Child and Family Social Work*. (12)3:268-277.
- Lessel, S. (27. februar 2019): Nye tal: Antallet af indberetninger fra Sjælsmark runder 100. Altinget.
- Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. *The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War*. Red. Todd K. Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A (red.). Oxford: Oxford University Press.
- Lindgaard, H. (2008): Familier med alkoholproblemer og deres børn – en sammenfatning. TUBA.
- Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Mackrill, T. (2010): Passiv druk – en befolkningsundersøgelse. TUBA.
- Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien.
- Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. *Multiple Sclerosis*.
- Mortensen, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Mølholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet.
- Oldrup, H. m.fl. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Olofsson, M. (2010): Omsorg for gravide og småbørnsfamilier med rusmiddelproblemer. Sundhedsstyrelsen.
- Olsen, R. & Montgomery, C. J. (2017): Notat – Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Ottosen, M.H m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Pearl, L.H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring – A Population-Based Cohort Study. *JAMA Psychiatry*.
- Pedersen, C. H. (30. november 2014): Ekspert: Få børn fødes med alvorligt alkoholsyndrom i Danmark. Fundet d. 11-03-2019 på: [https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art5554835/Ekspert-Få-børn-fødes-med-alvorligt-](https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art5554835/Ekspert-Få-børn-fødes-med-alvorligt-alkoholsyndrom-i-Danmark)
- alkoholsyndrom-i-Danmark
- Pedersen, K. K. (2018): De digitalt udsatte. Loopland Press.
- Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.
- Perthou, A.S. (2008): Skolegang under anbringelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Petersen, G. m.fl. (2015): Forsterskadede effekter af alkoholforbrug under graviditeten. Københavns Universitet.
- Pisinger, V.S.C., m. fl. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and im-paired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. *Addiction*.
- Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.
- Psykiatrifonden (2019): Børn med forældre med psykisk sygdom kæmper alene. Fundet d. 15-03-2019 på: <http://www.psykiatrifonden.dk/nyheder/2018/boern-med-foraelde-med-psykisk-sygdom-kaemper-alene.aspx>
- Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet. Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring.
- Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.
- Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, Sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab Komiteen for Sundhedsoplysning.
- Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Red Barnet (2015): Hvor slemt ka' det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge.
- Retsinformation (2018): Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier. VEJ nr. 9142 af 26/02/2019.
- Retsinformation (2018): Bekendtgørelse af straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018.
- Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018.
- Rigspolitiet: Grooming. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://politi.dk/anmeld/sekualforbrydelser/grooming>.
- Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager.
- Rosenbæk, K. (7. januar 2019): Hørsholm-borgmester om Sjælsmark: "Ja, vi har tvangsfjernet et barn. Ja, vi har anbragt børn". Berlingske.
- Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.
- Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på Udrejsecenter Sjælsmark. En psykologisk undersøgelse.
- Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen?
- Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS). En empirisk undersøgelse blandt 971 fraskilte danskere, som definerer og karakteriserer skilsmisser, hvor forældresamarbejdet er brudt sammen. Københavns Universitet, Institut for Psykologi.
- Siegenthaler, E. (2012): Effect of Preventive Interventions and Mentally Ill Parents on the Mental Health of the Offspring: Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, Volume 51, Number 1, January 2018.
- Skovgaard, A.M. m.fl. (2006): The prevalence of mental health problems in children 1½ years of age – the Copenhagen Child Cohort 2000. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 48:1 (2007), pp 62–70.
- Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015.
- Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016.
- Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017.
- Socialstyrelsen & LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.
- Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.
- Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen.
- Sundhedsstyrelsen (2011): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2012): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2013): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2014): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2015): Alkoholstatistik 2015. Nationale data.
- Sundhedsstyrelsen (2016): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (3. oktober 2016): Børn tager skade, når far eller mor drikker for meget. Fundet d. 20-03-2019 på: <https://www.sst.dk/da/nyheder/2016/boern-tager-skade-naar-far-eller-mor-drikker-for-meget>
- Sundhedsstyrelsen (2017): Narkotikasituationen i Danmark.
- Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.
- Sundhedsstyrelsen (2018): Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse.
- Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne. Fundet 11-03-2019 på: <http://www.esundhed.dk/sundhedsaktivitet/sundhedsaftaler/Sider/SUA01.aspx>
- Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien.
- Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien. Fundet 27-03-2019 på: <http://www.esundhed.dk/sundhedskvalitet/ventetider/Sider/Ventetiderpsy01.aspx>
- Fundet d. 11-03-2019 på: <http://esundhed.dk/sundhedsregistre/tip/Sider/tip01.aspx>

- Talsma, M., m.fl. (2015). Facing suspected child abuse – What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.
- Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering of Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.
- Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Tideman, E. m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. *Adoption & Fostering*.
- TNS Gallup (2016): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i august 2016.
- Toft, L. V. (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL – Kommunernes Landsforening.
- Udlændinge-, Integrations- og Boligministeren (2015): Svar på spørgsmål 65: UUI alm. del af 27. oktober 2015.
- Udlændingestyrelsen (2016): Nyhed: Ændrede servicemål.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2010-2018): Redegørelse for den gennemsnitlige opholdstid i asylsystemet.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 399.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 224.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 955.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 955.
- Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 399.
- Undervisningsministeriet (2019): Trivselsmåling. Fundet 11-03-2019 på: <https://uvm.dk/frie-grundskoler/proever-test-og-evaluering/trivselsmaaling>
- Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet 11-03-2019 på www.uddannelsesstatistik.dk
- UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.
- Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense.
- Vinnerljung, B. m.fl. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. I Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s. 227-266. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Vinnerljung, B. (2010): Dåliga skolresultat – en tung riskfaktor för foster-barns utveckling.
- Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag.
- Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.
- Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. *Psyke & Logos*, 31(2), 531-551.
- Warming, H. m.fl. (2013): Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet.
- Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. *Arch dis Child*. 100. 879-885.
- World Health Organization (2016): Abuse (drug, alcohol, chemical, substance or psychoactive substance).

Sammen stopper vi svigt

BørneTelefonen hos Børns Vilkår er hver dag i kontakt med børn, som svigtes. Mange børn fortæller om krænkelser, som kan stå på over lang tid, før voksne eller myndigheder griber ind – hvis nogen overhovedet reagerer.

I Danmark har vi forpligtet os til at respektere børn som individer med rettigheder, der skal beskyttes. Derfor skal vi som samfund arbejde målrettet for at stoppe de svigt, der rammer børn.

Børns Vilkår og TrygFonden har siden 2007 samarbejdet om at give flere børn mulighed for en tryk barndom. På den baggrund udkom denne rapport, Svigt af børn i Danmark, for første gang i 2017. Rapportens formål er at give et overblik over omfanget af de svigt, børn udsættes for, og belyse udviklingen over tid. Det er ambitionen, at en årlig udgivelse skal bidrage til at kvalificere beslutningerne på området og prioritere indsatsen for at stoppe svigt af børn i Danmark.

Rapporten henvender sig til politikere samt ledere og medarbejdere hos myndigheder og andre organisationer på børne- og socialområdet.